Liber Genesis

1 In principio creavit Deus cælum et terram. [2] Terra autem erat inanis et vacua, et tenebræ erant super faciem abyssi : et spiritus Dei ferebatur super aquas. [3] Dixitque Deus : Fiat lux. Et facta est lux. [4] Et vidit Deus lucem quod esset bona : et divisit lucem a tenebris. [5] Appellavitque lucem Diem, et tenebras Noctem : factumque est vespere et mane, dies unus. [6] Dixit quoque Deus : Fiat firmamentum in medio aquarum : et dividat aquas ab aquis. [7] Et fecit Deus firmamentum, divisitque aquas, quæ erant sub firmamento, ab his, quæ erant super firmamentum. Et factum est ita. [8] Vocavitque Deus firmamentum, Cælum : et factum est vespere et mane, dies secundus. [9] Dixit vero Deus : Congregentur aquæ, quæ sub cælo sunt, in locum unum : et appareat arida. Et factum est ita. [10] Et vocavit Deus aridam Terram, congregationesque aquarum appellavit Maria. Et vidit Deus quod esset bonum. [11] Et ait : Germinet terra herbam virentem, et facientem semen, et lignum pomiferum faciens fructum juxta genus suum, cujus semen in semetipso sit super terram. Et factum est ita. [12] Et protulit terra herbam virentem, et facientem semen juxta genus suum, lignumque faciens fructum, et habens unumquodque sementem secundum speciem suam. Et vidit Deus quod esset bonum. [13] Et factum est vespere et mane, dies tertius. [14] Dixit autem Deus : Fiant luminaria in firmamento cæli, et dividant diem ac noctem, et sint in signa et tempora, et dies et annos : [15] ut luceant in firmamento cæli, et illuminent terram. Et factum est ita. [16] Fecitque Deus duo luminaria magna : luminare majus, ut præesset diei : et luminare minus, ut præesset nocti : et stellas. [17] Et posuit eas in firmamento cæli, ut lucerent super terram, [18] et præessent diei ac nocti, et dividerent lucem ac tenebras. Et vidit Deus quod esset bonum. [19] Et factum est vespere et mane, dies quartus. [20] Dixit etiam Deus : Producant aquæ reptile animæ viventis, et volatile super terram sub firmamento cæli. [21] Creavitque Deus cete grandia, et omnem animam viventem atque motabilem, quam produxerant aquæ in species suas, et omne volatile secundum genus suum. Et vidit Deus quod esset bonum. [22] Benedixitque eis, dicens : Crescite, et multiplicamini, et replete aquas maris : avesque multiplicentur super terram. [23] Et factum est vespere et mane, dies quintus. [24] Dixit quoque Deus : Producat terra animam viventem in genere suo, jumenta, et reptilia, et bestias terræ secundum species suas. Factumque est ita. [25] Et fecit Deus bestias terræ juxta species suas, et jumenta, et omne reptile terræ in genere suo.

Et vidit Deus quod esset bonum, [26] et ait : Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram : et præsit piscibus maris, et volatilibus cæli, et bestiis, universæque terræ, omnique reptili, quod movetur in terra. [27] Et creavit Deus hominem ad imaginem suam : ad imaginem Dei creavit illum, masculum et feminam creavit eos. [28] Benedixitque illis Deus, et ait : Crescite et multiplicamini, et replete terram, et subjicite eam, et dominamini piscibus maris, et volatilibus cæli, et universis animantibus, quæ moventur super terram. [29] Dixitque Deus : Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem semen super terram, et universa ligna quæ habent in semetipsis sementem generis sui, ut sint vobis in escam : [30] et cunctis animantibus terræ, omnique volucri cæli, et universis quæ moventur in terra, et in quibus est anima vivens, ut habeant ad vescendum. Et factum est ita. [31] Vidit-que Deus cuncta quæ fecerat, et erant valde bona. Et factum est vespere et mane, dies sextus.

2 Igitur perfecti sunt cæli et terra, et omnis ornatus eorum. [2] Complevitque Deus die septimo opus suum quod fecerat : et requievit die septimo ab universo opere quod patrarat. [3] Et benedixit diei septimo, et sanctificavit illum, quia in ipso cessaverat ab omni opere suo quod creavit Deus ut faceret.

[4] Istæ sunt generationes cæli et terræ, quando creata sunt, in die quo fecit Dominus Deus cælum et terram, [5] et omne virgultum agri antequam oriretur in terra, omnemque herbam regionis priusquam germinaret : non enim pluerat Dominus Deus super terram, et homo non erat qui operaretur terram : [6] sed fons ascendebat e terra, irrigans universam superficiem terræ. [7] Formavit igitur Dominus Deus hominem de limo terræ, et inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ, et factus est homo in animam viventem. [8] Plantaverat autem Dominus Deus paradisum voluptatis a principio, in quo posuit hominem quem formaverat. [9] Produxitque Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum visu, et ad vescendum suave lignum etiam vitæ in medio paradisi, lignumque scientiæ boni et mali. [10] Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisum, qui inde dividitur in quatuor capita. [11] Nomen uni Phison : ipse est qui circuit omnem terram Hevilath, ubi nascitur aurum : [12] et aurum terræ illius optimum est ; ibi invenitur bdellium, et lapis onychinus. [13] Et nomen fluvii secundi Gehon ; ipse est qui circumit omnem terram Æthiopiæ. [14] Nomen vero fluminis tertii, Tigris : ipse vadit contra Assyrios. Fluvius autem quartus, ipse est Euphrates. [15] Tulit ergo Dominus Deus hominem, et posuit eum in paradiso voluptatis, ut operaretur, et custodiret illum : [16] præcepitque ei, dicens : Ex omni ligno paradisi comede ; [17] de ligno autem scientiæ boni et mali ne comedas : in quocumque enim die comederis ex eo, morte morieris. [18] Dixit quoque Dominus Deus : Non est bonum esse hominem solum : faciamus ei adjutorium simile sibi. [19] Formatis igitur Dominus Deus de humo cunctis animantibus terræ, et universis volatilibus cæli, adduxit ea ad Adam, ut videret quid vocaret ea : omne enim quod vocavit Adam animæ viventis, ipsum est nomen ejus. [20] Appellavitque Adam nominibus suis cuncta animantia, et universa volatilia cæli, et omnes bestias terræ : Adæ vero non inveniebatur adjutor similis ejus. [21] Immisit ergo Dominus Deus soporem in Adam : cumque obdormisset, tulit unam de costis ejus, et replevit carnem pro ea. [22] Et ædificavit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam, in mulierem : et adduxit eam ad Adam. [23] Dixitque Adam : Hoc nunc os ex ossibus meis, et caro de carne mea : hæc vocabitur Virago, quoniam de viro sumpta est. [24] Quam ob rem relinquet homo patrem suum, et matrem, et adhærebit uxori suæ : et erunt duo in carne una. [25] Erat autem uterque nudus, Adam scilicet et uxor ejus : et non erubescebant.

3 Sed et serpens erat callidior cunctis animantibus terræ quæ fecerat Dominus Deus. Qui dixit ad mulierem : Cur præcepit vobis Deus ut non comederetis de omni ligno paradisi ? [2] Cui respondit mulier : De fructu lignorum, quæ sunt in paradiso, vescimur : [3] de fructu vero ligni quod est in medio paradisi, præcepit nobis Deus ne comederemus, et ne tangeremus illud, ne forte moriamur. [4] Dixit autem serpens ad mulierem : Nequaquam morte moriemini. [5] Scit enim Deus quod in quocumque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri, et eritis sicut dii, scientes bonum et malum. [6] Vi-

dit igitur mulier quod bonum esset lignum ad vescendum, et pulchrum oculis, aspectuque delectabile : et tulit de fructu illius, et comedit : deditque viro suo, qui comedit. 7 Et aperti sunt oculi amborum ; cumque cognovissent se esse nudos, consuerunt folia ficus, et fecerunt sibi perizomata. 8 Et cum audissent vocem Domini Dei deambulantis in paradiso ad auram post meridiem, abscondit se Adam et uxor ejus a facie Domini Dei in medio ligni paradisi. 9 Vocavitque Dominus Deus Adam, et dixit ei : Ubi es ? 10 Qui ait : Vocem tuam audivi in paradiso, et timui, eo quod nudus essem, et abscondi me. 11 Cui dixit : Quis enim indicavit tibi quod nudus esses, nisi quod ex ligno de quo præceperam tibi ne comederes, comedisti ? 12 Dixitque Adam : Mulier, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, et comedi. 13 Et dixit Dominus Deus ad mulierem : Quare hoc fecisti ? Quæ respondit : Serpens decepit me, et comedi.

14 Et ait Dominus Deus ad serpentem :
Quia fecisti hoc,
maledictus es inter omnia animantia, et bestias terræ :
super pectus tuum gradieris, et terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ.
15 Inimicitias ponam inter te et mulierem,
et semen tuum et semen illius :
ipsa conteret caput tuum,
et tu insidiaberis calcaneo ejus.

16 Mulieri quoque dixit : Multiplicabo ærumnas tuas, et conceptus tuos : in dolore paries filios, et sub viri potestate eris, et ipse dominabitur tui. 17 Adæ vero dixit : Quia audisti vocem uxoris tuæ, et comedisti de ligno, ex quo præceperam tibi ne comederes, maledicta terra in opere tuo : in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ. 18 Spinas et tribulos germinabit tibi, et comedes herbam terræ. 19 In sudore vultus tui vesceris pane, donec revertaris in terram de qua sumptus es : quia pulvis es et in pulverem reverteris. 20 Et vocavit Adam nomen uxoris suæ, Heva : eo quod mater esset cunctorum viventium. 21 Fecit quoque Dominus Deus Adæ et uxori ejus tunicas pelliceas, et induit eos : 22 et ait : Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens bonum et malum : nunc ergo ne forte mittat manum suam, et sumat etiam de ligno vitæ, et comedat, et vivat in æternum. 23 Et emisit eum Dominus Deus de paradiso voluptatis, ut operaretur terram de qua sumptus est. 24 Ejecitque Adam : et collocavit ante paradisum voluptatis cherubim, et flammeum gladium, atque versatilem, ad custodiendam viam ligni vitæ.

4 Adam vero cognovit uxorem suam Hevam, quæ concepit et peperit Cain, dicens : Possedi hominem per Deum. 2 Rursumque peperit fratrem ejus Abel. Fuit autem Abel pastor ovium, et Cain agricola. 3 Factum est autem post multos dies ut offerret Cain de fructibus terræ munera Domino. 4 Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui, et de adipibus eorum : et respexit Dominus ad Abel, et ad munera ejus. 5 Ad Cain vero, et ad munera illius non respexit : iratusque est Cain vehementer, et concidit vultus ejus. 6 Dixitque Dominus ad eum : Quare iratus es ? et cur concidit facies tua ? 7 nonne si bene egeris, recipies : sin autem male, statim in foribus peccatum aderit ? sed sub te erit appetitus ejus, et tu dominaberis illius. 8 Dixitque Cain ad Abel fratrem suum : Egrediamur foras. Cumque essent in agro, consurrexit Cain adversus fratrem suum Abel, et interfecit eum. 9 Et ait Dominus ad Cain : Ubi est Abel frater tuus ? Qui respondit : Nescio : num custos fratris mei sum ego ? 10 Dixitque ad eum : Quid fecisti ? vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. 11 Nunc igitur maledictus eris super terram, quæ aperuit os suum, et suscepit sanguinem fratris tui de manu tua. 12 Cum operatus fueris eam, non dabit tibi fructus suos : vagus et profugus eris super terram. 13 Dixitque Cain ad Dominum : Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear. 14 Ecce ejicis me hodie a facie terræ, et a facie tua abscondar, et ero vagus et profugus in terra : omnis igitur qui invenerit me, occidet me. 15 Dixitque ei Dominus : Nequaquam ita fiet : sed omnis qui occiderit Cain, septuplum punietur. Posuitque Dominus Cain signum, ut non interficeret eum omnis qui invenisset eum. 16 Egressusque Cain a facie Domini, habitavit profugus in terra ad orientalem plagam Eden.

17 Cognovit autem Cain uxorem suam, quæ concepit, et peperit Henoch : et ædificavit civitatem, vocavitque nomen ejus ex nomine filii sui, Henoch. 18 Porro Henoch genuit Irad, et Irad genuit Maviaël, et Maviaël genuit Mathusaël, et Mathusaël genuit Lamech. 19 Qui accepit duas uxores, nomen uni Ada, et nomen alteri Sella. 20 Genuitque Ada Jabel, qui fuit pater habitantium in tentoriis, atque pastorum. 21 Et nomen fratris ejus Jubal : ipse fuit pater canentium cithara et organo. 22 Sella quoque genuit Tubalcain, qui fuit malleator et faber in cuncta opera æris et ferri. Soror vero Tubalcain, Noëma. 23 Dixitque Lamech uxoribus suis Adæ et Sellæ :

Audite vocem meam, uxores Lamech ;
auscultate sermonem meum :
quoniam occidi virum in vulnus meum,
et adolescentulum in livorem meum.
24 Septuplum ultio dabitur de Cain :
de Lamech vero septuagies septies.

25 Cognovit quoque adhuc Adam uxorem suam : et peperit filium, vocavitque nomen ejus Seth, dicens : Posuit mihi Deus semen aliud pro Abel, quem occidit Cain. 26 Sed et Seth natus est filius, quem vocavit Enos : iste cœpit invocare nomen Domini.

5 Hic est liber generationis Adam. In die qua creavit Deus hominem, ad similitudinem Dei fecit illum. 2 Masculum et feminam creavit eos, et benedixit illis : et vocavit nomen eorum Adam, in die quo creati sunt. 3 Vixit autem Adam centum triginta annis : et genuit ad imaginem et similitudinem suam, vocavitque nomen ejus Seth. 4 Et facti sunt dies Adam, postquam genuit Seth, octingenti anni : genuitque filios et filias. 5 Et factum est omne tempus quod vixit Adam, anni nongenti triginta, et mortuus est. 6 Vixit quoque Seth centum quinque annis, et genuit Enos. 7 Vixitque Seth, postquam genuit Enos, octingentis septem annis, genuitque filios et filias. 8 Et facti sunt omnes dies Seth nongentorum duodecim annorum, et mortuus est. 9 Vixit vero Enos nonaginta annis, et genuit Cainan. 10 Post cujus ortum vixit octingentis quindecim annis, et genuit filios et filias. 11 Factique sunt omnes dies Enos nongenti quinque anni, et mortuus est. 12 Vixit quoque Cainan septuaginta annis, et genuit Malaleel. 13 Et vixit Cainan, postquam genuit Malaleel, octingentis quadraginta annis, genuitque filios et filias. 14 Et facti sunt omnes dies Cainan nongenti decem anni, et mortuus est. 15 Vixit autem Malaleel sexaginta quinque annis, et genuit Jared. 16 Et vixit Malaleel, postquam genuit Jared, octingentis triginta annis, et genuit filios et filias. 17 Et

facti sunt omnes dies Malaleel octingenti nonaginta quinque anni, et mortuus est. [18] Vixitque Jared centum sexaginta duobus annis, et genuit Henoch. [19] Et vixit Jared, postquam genuit Henoch, octingentis annis, et genuit filios et filias. [20] Et facti sunt omnes dies Jared nongenti sexaginta duo anni, et mortuus est. [21] Porro Henoch vixit sexaginta quinque annis, et genuit Mathusalam. [22] Et ambulavit Henoch cum Deo : et vixit, postquam genuit Mathusalam, trecentis annis, et genuit filios et filias. [23] Et facti sunt omnes dies Henoch trecenti sexaginta quinque anni. [24] Ambulavitque cum Deo, et non apparuit : quia tulit eum Deus. [25] Vixit quoque Mathusala centum octoginta septem annis, et genuit Lamech. [26] Et vixit Mathusala, postquam genuit Lamech, septingentis octoginta duobus annis, et genuit filios et filias. [27] Et facti sunt omnes dies Mathusala nongenti sexaginta novem anni, et mortuus est. [28] Vixit autem Lamech centum octoginta duobus annis, et genuit filium : [29] vocavitque nomen ejus Noë, dicens : Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manuum nostrarum in terra, cui maledixit Dominus. [30] Vixitque Lamech, postquam genuit Noë, quingentis nonaginta quinque annis, et genuit filios et filias. [31] Et facti sunt omnes dies Lamech septingenti septuaginta septem anni, et mortuus est. Noë vero cum quingentorum esset annorum, genuit Sem, Cham et Japheth.

6 Cumque cœpissent homines multiplicari super terram, et filias procreassent, [2] videntes filii Dei filias hominum quod essent pulchræ, acceperunt sibi uxores ex omnibus, quas elegerant. [3] Dixitque Deus : Non permanebit spiritus meus in homine in æternum, quia caro est : eruntque dies illius centum viginti annorum. [4] Gigantes autem erant super terram in diebus illis : postquam enim ingressi sunt filii Dei ad filias hominum, illæque genuerunt, isti sunt potentes a sæculo viri famosi. [5] Videns autem Deus quod multa malitia hominum esset in terra, et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore, [6] pœnituit eum quod hominem fecisset in terra. Et tactus dolore cordis intrinsecus, [7] Delebo, inquit, hominem, quem creavi, a facie terræ, ab homine usque ad animantia, a reptili usque ad volucres cæli : pœnitet enim me fecisse eos.

[8] Noë vero invenit gratiam coram Domino. [9] Hæ sunt generationes Noë : Noë vir justus atque perfectus fuit in generationibus suis ; cum Deo ambulavit. [10] Et genuit tres filios, Sem, Cham et Japheth. [11] Corrupta est autem terra coram Deo, et repleta est iniquitate. [12] Cumque vidisset Deus terram esse corruptam (omnis quippe caro corruperat viam suam super terram), [13] dixit ad Noë : Finis universæ carnis venit coram me : repleta est terra iniquitate a facie eorum, et ego disperdam eos cum terra. [14] Fac tibi arcam de lignis lævigatis ; mansiunculas in arca facies, et bitumine linies intrinsecus et extrinsecus. [15] Et sic facies eam : trecentorum cubitorum erit longitudo arcæ, quinquaginta cubitorum latitudo, et triginta cubitorum altitudo illius. [16] Fenestram in arca facies, et in cubito consummabis summitatem ejus : ostium autem arcæ pones ex latere ; deorsum, cœnacula et tristega facies in ea.

[17] Ecce ego adducam aquas diluvii super terram, ut interficiam omnem carnem, in qua spiritus vitæ est subter cælum : universa quæ in terra sunt, consumentur. [18] Ponamque fœdus meum tecum : et ingredieris arcam tu et filii tui, uxor tua, et uxores filiorum tuorum tecum. [19] Et ex cunctis animantibus universæ carnis bina induces in arcam, ut vivant tecum : masculini sexus et feminini. [20] De volucribus juxta genus suum, et de jumentis in genere suo, et ex omni reptili terræ secundum genus suum : bina de omnibus ingredientur tecum, ut possint vivere. [21] Tolles igitur tecum ex omnibus escis, quæ mandi possunt, et comportabis apud te : et erunt tam tibi, quam illis in cibum. [22] Fecit igitur Noë omnia quæ præceperat illi Deus.

7 Dixitque Dominus ad eum : Ingredere tu et omnis domus tua in arcam : te enim vidi justum coram me in generatione hac. [2] Ex omnibus animantibus mundis tolle septena et septena, masculum et feminam : de animantibus vero immundis duo et duo, masculum et feminam. [3] Sed et de volatilibus cæli septena et septena, masculum et feminam : ut salvetur semen super faciem universæ terræ. [4] Adhuc enim, et post dies septem ego pluam super terram quadraginta diebus et quadraginta noctibus : et delebo omnem substantiam, quam feci, de superficie terræ. [5] Fecit ergo Noë omnia quæ mandaverat ei Dominus. [6] Eratque sexcentorum annorum quando diluvii aquæ inundaverunt super terram. [7] Et ingressus est Noë et filii ejus, uxor ejus et uxores filiorum ejus cum eo in arcam propter aquas diluvii. [8] De animantibus quoque mundis et immundis, et de volucribus, et ex omni quod movetur super terram, [9] duo et duo ingressa sunt ad Noë in arcam, masculus et femina, sicut præceperat Dominus Noë. [10] Cumque transissent septem dies, aquæ diluvii inundaverunt super terram. [11] Anno sexcentesimo vitæ Noë, mense secundo, septimodecimo die mensis, rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ, et cataractæ cæli apertæ sunt : [12] et facta est pluvia super terram quadraginta diebus et quadraginta noctibus. [13] In articulo diei illius ingressus est Noë, et Sem, et Cham, et Japheth filii ejus ; uxor illius, et tres uxores filiorum ejus cum eis in arcam : [14] ipsi et omne animal secundum genus suum, universaque jumenta in genere suo, et omne quod movetur super terram in genere suo, cunctumque volatile secundum genus suum, universæ aves, omnesque volucres, [15] ingressæ sunt ad Noë in arcam, bina et bina ex omni carne, in qua erat spiritus vitæ. [16] Et quæ ingressa sunt, masculus et femina ex omni carne introierunt, sicut præceperat ei Deus : et inclusit eum Dominus deforis.

[17] Factumque est diluvium quadraginta diebus super terram : et multiplicatæ sunt aquæ, et elevaverunt arcam in sublime a terra. [18] Vehementer enim inundaverunt, et omnia repleverunt in superficie terræ : porro arca ferebatur super aquas. [19] Et aquæ prævaluerunt nimis super terram : opertique sunt omnes montes excelsi sub universo cælo. [20] Quindecim cubitis altior fuit aqua super montes, quos operuerat. [21] Consumptaque est omnis caro quæ movebatur super terram, volucrum, animantium, bestiarum, omniumque reptilium, quæ reptant super terram : universi homines, [22] et cuncta, in quibus spiraculum vitæ est in terra, mortua sunt. [23] Et delevit omnem substantiam quæ erat super terram, ab homine usque ad pecus, tam reptile quam volucres cæli : et deleta sunt de terra. Remansit autem solus Noë, et qui cum eo erant in arca. [24] Obtinueruntque aquæ terram centum quinquaginta diebus.

8 Recordatus autem Deus Noë, cunctorumque animantium, et omnium jumentorum, quæ erant cum eo in arca, adduxit spiritum super terram, et imminutæ sunt aquæ. [2] Et clausi sunt fontes abyssi, et cataractæ cæli : et prohibitæ sunt pluviæ de cælo. [3] Reversæque sunt aquæ de terra euntes et redeuntes : et cœperunt minui post centum quinquaginta dies. [4] Requievitque arca mense septimo, vigesimo septimo

die mensis, super montes Armeniæ. 5 At vero aquæ ibant
et decrescebant usque ad decimum mensem : decimo enim
mense, primo die mensis, apparuerunt cacumina montium.
6 Cumque transissent quadraginta dies, aperiens Noë fene-
stram arcæ, quam fecerat, dimisit corvum, 7 qui egrediebatur, et non revertebatur, donec siccarentur aquæ super terram. 8 Emisit quoque columbam post eum, ut videret si
jam cessassent aquæ super faciem terræ. 9 Quæ cum non
invenisset ubi requiesceret pes ejus, reversa est ad eum in
arcam : aquæ enim erant super universam terram : extenditque manum, et apprehensam intulit in arcam. 10 Expectatis
autem ultra septem diebus aliis, rursum dimisit columbam
ex arca. 11 At illa venit ad eum ad vesperam, portans ramum
olivæ virentibus foliis in ore suo : intellexit ergo Noë quod
cessassent aquæ super terram. 12 Expectavitque nihilominus
septem alios dies : et emisit columbam, quæ non est reversa ultra ad eum. 13 Igitur sexcentesimo primo anno, primo
mense, prima die mensis, imminutæ sunt aquæ super terram : et aperiens Noë tectum arcæ, aspexit, viditque quod
exsiccata esset superficies terræ. 14 Mense secundo, septimo
et vigesimo die mensis arefacta est terra.

15 Locutus est autem Deus ad Noë, dicens : 16 Egredere
de arca, tu et uxor tua, filii tui et uxores filiorum tuorum
tecum. 17 Cuncta animantia, quæ sunt apud te, ex omni carne, tam in volatilibus quam in bestiis et universis reptilibus,
quæ reptant super terram, educ tecum, et ingredimini super
terram : crescite et multiplicamini super eam. 18 Egressus
est ergo Noë, et filii ejus : uxor illius, et uxores filiorum ejus
cum eo. 19 Sed et omnia animantia, jumenta, et reptilia quæ
reptant super terram, secundum genus suum, egressa sunt
de arca. 20 Ædificavit autem Noë altare Domino : et tollens
de cunctis pecoribus et volucribus mundis, obtulit holocausta super altare. 21 Odoratusque est Dominus odorem suavitatis, et ait : Nequaquam ultra maledicam terræ propter
homines : sensus enim et cogitatio humani cordis in malum
prona sunt ab adolescentia sua : non igitur ultra percutiam
omnem animam viventem sicut feci. 22 Cunctis diebus terræ, sementis et messis, frigus et æstus, æstas et hiems, nox
et dies non requiescent.

9 Benedixitque Deus Noë et filiis ejus. Et dixit ad eos :
Crescite, et multiplicamini, et replete terram. 2 Et terror vester ac tremor sit super cuncta animalia terræ, et super omnes volucres cæli, cum universis quæ moventur super
terram : omnes pisces maris manui vestræ traditi sunt. 3 Et
omne, quod movetur et vivit, erit vobis in cibum : quasi olera virentia tradidi vobis omnia. 4 Excepto, quod carnem cum
sanguine non comedetis. 5 Sanguinem enim animarum vestrarum requiram de manu cunctarum bestiarum : et de manu hominis, de manu viri, et fratris ejus requiram animam
hominis. 6 Quicumque effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius : ad imaginem quippe Dei factus est
homo. 7 Vos autem crescite et multiplicamini, et ingredimini
super terram, et implete eam.

8 Hæc quoque dixit Deus ad Noë, et ad filios ejus cum
eo : 9 Ecce ego statuam pactum meum vobiscum, et cum
semine vestro post vos : 10 et ad omnem animam viventem,
quæ est vobiscum, tam in volucribus quam in jumentis et
pecudibus terræ cunctis, quæ egressa sunt de arca, et universis bestiis terræ. 11 Statuam pactum meum vobiscum, et
nequaquam ultra interficietur omnis caro aquis diluvii, neque erit deinceps diluvium dissipans terram. 12 Dixitque
Deus : Hoc signum fœderis quod do inter me et vos, et ad
omnem animam viventem, quæ est vobiscum in generationes sempiternas : 13 arcum meum ponam in nubibus, et erit
signum fœderis inter me et inter terram. 14 Cumque obduxero nubibus cælum, apparebit arcus meus in nubibus :
15 et recordabor fœderis mei vobiscum, et cum omni anima
vivente quæ carnem vegetat : et non erunt ultra aquæ diluvii ad delendum universam carnem. 16 Eritque arcus in
nubibus, et videbo illum, et recordabor fœderis sempiterni
quod pactum est inter Deum et omnem animam viventem
universæ carnis quæ est super terram. 17 Dixitque Deus ad
Noë : Hoc erit signum fœderis, quod constitui inter me et
omnem carnem super terram.

18 Erant ergo filii Noë, qui egressi sunt de arca, Sem,
Cham et Japheth : porro Cham ipse est pater Chanaan.
19 Tres isti filii sunt Noë : et ab his disseminatum est omne genus hominum super universam terram. 20 Cœpitque
Noë vir agricola exercere terram, et plantavit vineam. 21 Bibensque vinum inebriatus est, et nudatus in tabernaculo suo.
22 Quod cum vidisset Cham, pater Chanaan, verenda scilicet patris sui esse nudata, nuntiavit duobus fratribus suis foras. 23 At vero Sem et Japheth pallium imposuerunt humeris
suis, et incedentes retrorsum, operuerunt verenda patris sui :
faciesque eorum aversæ erant, et patris virilia non viderunt.
24 Evigilans autem Noë ex vino, cum didicisset quæ fecerat
ei filius suus minor, 25 ait :

Maledictus Chanaan,
servus servorum erit fratribus suis.

26 Dixitque :

Benedictus Dominus Deus Sem,
sit Chanaan servus ejus.
27 Dilatet Deus Japheth, et habitet in tabernaculis
Sem,
sitque Chanaan servus ejus.

28 Vixit autem Noë post diluvium trecentis quinquaginta annis. 29 Et impleti sunt omnes dies ejus nongentorum
quinquaginta annorum : et mortuus est.

10 Hæ sunt generationes filiorum Noë, Sem, Cham et Japheth : natique sunt eis filii post diluvium. 2 Filii
Japheth : Gomer, et Magog, et Madai, et Javan, et Thubal, et
Mosoch, et Thiras. 3 Porro filii Gomer : Ascenez et Riphath
et Thogorma. 4 Filii autem Javan : Elisa et Tharsis, Cetthim
et Dodanim. 5 Ab his divisæ sunt insulæ gentium in regionibus suis, unusquisque secundum linguam suam et familias
suas in nationibus suis.

6 Filii autem Cham : Chus, et Mesraim, et Phuth, et Chanaan. 7 Filii Chus : Saba, et Hevila, et Sabatha, et Regma, et
Sabatacha. Filii Regma : Saba et Dadan. 8 Porro Chus genuit
Nemrod : ipse cœpit esse potens in terra, 9 et erat robustus
venator coram Domino. Ob hoc exivit proverbium : Quasi Nemrod robustus venator coram Domino. 10 Fuit autem
principium regni ejus Babylon, et Arach et Achad, et Chalanne, in terra Sennaar. 11 De terra illa egressus est Assur,
et ædificavit Niniven, et plateas civitatis, et Chale. 12 Resen
quoque inter Niniven et Chale : hæc est civitas magna. 13 At
vero Mesraim genuit Ludim, et Anamim et Laabim, Nephthuim, 14 et Phetrusim, et Chasluim : de quibus egressi sunt
Philisthiim et Caphtorim. 15 Chanaan autem genuit Sidonem
primogenitum suum. Hethæum, 16 et Jebusæum, et Amorrhæum, Gergesæum, 17 Hevæum, et Aracæum : Sinæum,

18 et Aradium, Samaræum, et Amathæum : et post hæc disseminati sunt populi Chananæorum. 19 Factique sunt termini Chanaan venientibus a Sidone Geraram usque Gazam, donec ingrediaris Sodomam et Gomorrham, et Adamam, et Seboim usque Lesa. 20 Hi sunt filii Cham in cognationibus, et linguis, et generationibus, terrisque et gentibus suis.

21 De Sem quoque nati sunt, patre omnium filiorum Heber, fratre Japheth majore. 22 Filii Sem : Ælam, et Assur, et Arphaxad, et Lud, et Aram. 23 Filii Aram : Us, et Hul, et Gether, et Mes. 24 At vero Arphaxad genuit Sale, de quo ortus est Heber. 25 Natique sunt Heber filii duo : nomen uni Phaleg, eo quod in diebus ejus divisa sit terra : et nomen fratris ejus Jectan. 26 Qui Jectan genuit Elmodad, et Saleph, et Asarmoth, Jare, 27 et Aduram, et Uzal, et Decla, 28 et Ebal, et Abimaël, Saba, 29 et Ophir, et Hevila, et Jobab : omnes isti, filii Jectan. 30 Et facta est habitatio eorum de Messa pergentibus usque Sephar montem orientalem. 31 Isti filii Sem secundum cognationes, et linguas, et regiones in gentibus suis. 32 Hæ familiæ Noë juxta populos et nationes suas. Ab his divisæ sunt gentes in terra post diluvium.

11 Erat autem terra labii unius, et sermonum eorumdem. 2 Cumque proficiscerentur de oriente, invenerunt campum in terra Sennaar, et habitaverunt in eo. 3 Dixitque alter ad proximum suum : Venite, faciamus lateres, et coquamus eos igni. Habueruntque lateres pro saxis, et bitumen pro cæmento : 4 et dixerunt : Venite, faciamus nobis civitatem et turrim, cujus culmen pertingat ad cælum : et celebremus nomen nostrum antequam dividamur in universas terras. 5 Descendit autem Dominus ut videret civitatem et turrim, quam ædificabant filii Adam, 6 et dixit : Ecce, unus est populus, et unum labium omnibus : cœperuntque hoc facere, nec desistent a cogitationibus suis, donec eas opere compleant. 7 Venite igitur, descendamus, et confundamus ibi linguam eorum, ut non audiat unusquisque vocem proximi sui. 8 Atque ita divisit eos Dominus ex illo loco in universas terras, et cessaverunt ædificare civitatem. 9 Et idcirco vocatum est nomen ejus Babel, quia ibi confusum est labium universæ terræ : et inde dispersit eos Dominus super faciem cunctarum regionum.

10 Hæ sunt generationes Sem : Sem erat centum annorum quando genuit Arphaxad, biennio post diluvium. 11 Vixitque Sem, postquam genuit Arphaxad, quingentis annis : et genuit filios et filias. 12 Porro Arphaxad vixit triginta quinque annis, et genuit Sale. 13 Vixitque Arphaxad, postquam genuit Sale, trecentis tribus annis : et genuit filios et filias. 14 Sale quoque vixit triginta annis, et genuit Heber. 15 Vixitque Sale, postquam genuit Heber, quadringentis tribus annis : et genuit filios et filias. 16 Vixit autem Heber triginta quatuor annis, et genuit Phaleg. 17 Et vixit Heber postquam genuit Phaleg, quadringentis triginta annis : et genuit filios et filias. 18 Vixit quoque Phaleg triginta annis, et genuit Reu. 19 Vixitque Phaleg, postquam genuit Reu, ducentis novem annis : et genuit filios et filias. 20 Vixit autem Reu triginta duobus annis, et genuit Sarug. 21 Vixit quoque Reu, postquam genuit Sarug, ducentis septem annis : et genuit filios et filias. 22 Vixit vero Sarug triginta annis, et genuit Nachor. 23 Vixitque Sarug, postquam genuit Nachor, ducentis annis : et genuit filios et filias. 24 Vixit autem Nachor viginti novem annis, et genuit Thare. 25 Vixitque Nachor, postquam genuit Thare, centum decem et novem annis : et genuit filios et filias. 26 Vixitque Thare septuaginta annis, et genuit Abram, et Nachor, et Aran.

27 Hæ sunt autem generationes Thare : Thare genuit Abram, Nachor et Aran. Porro Aran genuit Lot. 28 Mortuusque est Aran ante Thare patrem suum, in terra nativitatis suæ, in Ur Chaldæorum. 29 Duxerunt autem Abram et Nachor uxores : nomen uxoris Abram, Sarai : et nomen uxoris Nachor, Melcha filia Aran, patris Melchæ, et patris Jeschæ. 30 Erat autem Sarai sterilis, nec habebat liberos. 31 Tulit itaque Thare Abram filium suum, et Lot filium Aran, filium filii sui, et Sarai nurum suam, uxorem Abram filii sui, et eduxit eos de Ur Chaldæorum, ut irent in terram Chanaan : veneruntque usque Haran, et habitaverunt ibi. 32 Et facti sunt dies Thare ducentorum quinque annorum, et mortuus est in Haran.

12 Dixit autem Dominus ad Abram : Egredere de terra tua, et de cognatione tua, et de domo patris tui, et veni in terram quam monstrabo tibi. 2 Faciamque te in gentem magnam, et benedicam tibi, et magnificabo nomen tuum, erisque benedictus. 3 Benedicam benedicentibus tibi, et maledicam maledicentibus tibi, atque in te benedicentur universæ cognationes terræ. 4 Egressus est itaque Abram sicut præceperat ei Dominus, et ivit cum eo Lot : septuaginta quinque annorum erat Abram cum egrederetur de Haran. 5 Tulitque Sarai uxorem suam, et Lot filium fratris sui, universamque substantiam quam possederant, et animas quas fecerant in Haran : et egressi sunt ut irent in terram Chanaan. Cumque venissent in eam, 6 pertransivit Abram terram usque ad locum Sichem, usque ad convallem illustrem : Chananæus autem tunc erat in terra. 7 Apparuit autem Dominus Abram, et dixit ei : Semini tuo dabo terram hanc. Qui ædificavit ibi altare Domino, qui apparuerat ei. 8 Et inde transgrediens ad montem, qui erat contra orientem Bethel, tetendit ibi tabernaculum suum, ab occidente habens Bethel, et ab oriente Hai : ædificavit quoque ibi altare Domino, et invocavit nomen ejus. 9 Perrexitque Abram vadens, et ultra progrediens ad meridiem.

10 Facta est autem fames in terra : descenditque Abram in Ægyptum, ut peregrinaretur ibi : prævaluerat enim fames in terra. 11 Cumque prope esset ut ingrederetur Ægyptum, dixit Sarai uxori suæ : Novi quod pulchra sis mulier : 12 et quod cum viderint te Ægyptii, dicturi sunt : Uxor ipsius est : et interficient me, et te reservabunt. 13 Dic ergo, obsecro te, quod soror mea sis : ut bene sit mihi propter te, et vivat anima mea ob gratiam tui. 14 Cum itaque ingressus esset Abram Ægyptum, viderunt Ægyptii mulierem quod esset pulchra nimis. 15 Et nuntiaverunt principes Pharaoni, et laudaverunt eam apud illum : et sublata est mulier in domum Pharaonis. 16 Abram vero bene usi sunt propter illam : fueruntque ei oves et boves et asini, et servi et famulæ, et asinæ et cameli. 17 Flagellavit autem Dominus Pharaonem plagis maximis, et domum ejus, propter Sarai uxorem Abram. 18 Vocavitque Pharao Abram, et dixit ei : Quidnam est hoc quod fecisti mihi ? quare non indicasti quod uxor tua esset ? 19 quam ob causam dixisti esse sororem tuam, ut tollerem eam mihi in uxorem ? Nunc igitur ecce conjux tua, accipe eam, et vade. 20 Præcepitque Pharao super Abram viris : et deduxerunt eum, et uxorem illius, et omnia quæ habebat.

13 Ascendit ergo Abram de Ægypto, ipse et uxor ejus, et omnia quæ habebat, et Lot cum eo, ad australem plagam. 2 Erat autem dives valde in possessione auri et argenti. 3 Reversusque est per iter, quo venerat, a meridie in Bethel,

usque ad locum ubi prius fixerat tabernaculum inter Bethel et Hai, [4] in loco altaris quod fecerat prius : et invocavit ibi nomen Domini. [5] Sed et Lot qui erat cum Abram, fuerunt greges ovium, et armenta, et tabernacula. [6] Nec poterat eos capere terra, ut habitarent simul : erat quippe substantia eorum multa, et nequibant habitare communiter. [7] Unde et facta est rixa inter pastores gregum Abram et Lot. Eo autem tempore Chananæus et Pherezæus habitabant in terra illa. [8] Dixit ergo Abram ad Lot : Ne quæso sit jurgium inter me et te, et inter pastores meos et pastores tuos : fratres enim sumus. [9] Ecce universa terra coram te est : recede a me, obsecro : si ad sinistram ieris, ego dexteram tenebo : si tu dexteram elegeris, ego ad sinistram pergam. [10] Elevatis itaque Lot oculis, vidit omnem circa regionem Jordanis, quæ universa irrigabatur antequam subverteret Dominus Sodomam et Gomorrham, sicut paradisus Domini, et sicut Ægyptus venientibus in Segor. [11] Elegitque sibi Lot regionem circa Jordanem, et recessit ab oriente : divisique sunt alterutrum a fratre suo. [12] Abram habitavit in terra Chanaan ; Lot vero moratus est in oppidis, quæ erant circa Jordanem, et habitavit in Sodomis. [13] Homines autem Sodomitæ pessimi erant, et peccatores coram Domino nimis.

[14] Dixitque Dominus ad Abram, postquam divisus est ab eo Lot : Leva oculos tuos et vide a loco, in quo nunc es, ad aquilonem et meridiem, ad orientem et occidentem. [15] Omnem terram, quam conspicis, tibi dabo, et semini tuo usque in sempiternum. [16] Faciamque semen tuum sicut pulverem terræ : si quis potest hominum numerare pulverem terræ, semen quoque tuum numerare poterit. [17] Surge, et perambula terram in longitudine et in latitudine sua : quia tibi daturus sum eam. [18] Movens igitur tabernaculum suum Abram, venit, et habitavit juxta convallem Mambre, quæ est in Hebron : ædificavitque ibi altare Domino.

14 Factum est autem in illo tempore, ut Amraphel rex Sennaar, et Arioch rex Ponti, et Chodorlahomor rex Elamitarum, et Thadal rex gentium [2] inirent bellum contra Bara regem Sodomorum, et contra Bersa regem Gomorrhæ, et contra Sennaab regem Adamæ, et contra Semeber regem Seboim, contraque regem Balæ, ipsa est Segor. [3] Omnes hi convenerunt in vallem Silvestrem, quæ nunc est mare salis. [4] Duodecim enim annis servierunt Chodorlahomor, et tertiodecimo anno recesserunt ab eo. [5] Igitur quartodecimo anno venit Chodorlahomor, et reges qui erant cum eo : percusseruntque Raphaim in Astarothcarnaim, et Zuzim cum eis, et Emim in Save Cariathaim, [6] et Chorræos in montibus Seir, usque ad Campestria Pharan, quæ est in solitudine. [7] Reversique sunt, et venerunt ad fontem Misphat, ipsa est Cades : et percusserunt omnem regionem Amalecitarum, et Amorrhæum, qui habitabat in Asasonthamar. [8] Et egressi sunt rex Sodomorum, et rex Gomorrhæ, rexque Adamæ, et rex Seboim, necnon et rex Balæ, quæ est Segor : et direxerunt aciem contra eos in valle Silvestri : [9] scilicet adversus Chodorlahomor regem Elamitarum, et Thadal regem Gentium, et Amraphel regem Sennaar, et Arioch regem Ponti : quatuor reges adversus quinque. [10] Vallis autem Silvestris habebat puteos multos bituminis. Itaque rex Sodomorum, et Gomorrhæ, terga verterunt, ceciderunt que ibi : et qui remanserant, fugerunt ad montem. [11] Tulerunt autem omnem substantiam Sodomorum et Gomorrhæ, et universa quæ ad cibum pertinent, et abierunt : [12] necnon et Lot, et substantiam ejus, filium fratris Abram, qui habitabat in Sodomis.

[13] Et ecce unus, qui evaserat, nuntiavit Abram Hebræo, qui habitabat in convalle Mambre Amorrhæi, fratris Eschol, et fratris Aner : hi enim pepigerant fœdus cum Abram. [14] Quod cum audisset Abram, captum videlicet Lot fratrem suum, numeravit expeditos vernaculos suos trecentos decem et octo : et persecutus est usque Dan. [15] Et divisis sociis, irruit super eos nocte : percussitque eos, et persecutus est eos usque Hoba, quæ est ad lævam Damasci. [16] Reduxitque omnem substantiam, et Lot fratrem suum cum substantia illius, mulieres quoque et populum. [17] Egressus est autem rex Sodomorum in occursum ejus postquam reversus est a cæde Chodorlahomor, et regum qui cum eo erant in valle Save, quæ est vallis regis.

[18] At vero Melchisedech rex Salem, proferens panem et vinum, erat enim sacerdos Dei altissimi, [19] benedixit ei, et ait : Benedictus Abram Deo excelso, qui creavit cælum et terram : [20] et benedictus Deus excelsus, quo protegente, hostes in manibus tuis sunt. Et dedit ei decimas ex omnibus. [21] Dixit autem rex Sodomorum ad Abram : Da mihi animas, cetera tolle tibi. [22] Qui respondit ei : Levo manum meam ad Dominum Deum excelsum possessorem cæli et terræ, [23] quod a filo subtegminis usque ad corrigiam caligæ, non accipiam ex omnibus quæ tua sunt, ne dicas : Ego ditavi Abram : [24] exceptis his, quæ comederunt juvenes, et partibus virorum, qui venerunt mecum, Aner, Eschol et Mambre : isti accipient partes suas.

15 His itaque transactis, factus est sermo Domini ad Abram per visionem dicens : Noli timere, Abram : ego protector tuus sum, et merces tua magna nimis. [2] Dixitque Abram : Domine Deus, quid dabis mihi ? ego vadam absque liberis, et filius procuratoris domus meæ iste Damascus Eliezer. [3] Addiditque Abram : Mihi autem non dedisti semen, et ecce vernaculus meus, hæres meus erit. [4] Statimque sermo Domini factus est ad eum, dicens : Non erit hic hæres tuus, sed qui egredietur de utero tuo, ipsum habebis hæredem. [5] Eduxitque eum foras, et ait illi : Suspice cælum, et numera stellas, si potes. Et dixit ei : Sic erit semen tuum. [6] Credidit Abram Deo, et reputatum est illi ad justitiam. [7] Dixitque ad eum : Ego Dominus qui eduxi te de Ur Chaldæorum ut darem tibi terram istam, et possideres eam. [8] At ille ait : Domine Deus, unde scire possum quod possessurus sim eam ? [9] Et respondens Dominus : Sume, inquit, mihi vaccam triennem, et capram trimam, et arietem annorum trium, turturem quoque et columbam. [10] Qui tollens universa hæc, divisit ea per medium, et utrasque partes contra se altrinsecus posuit ; aves autem non divisit. [11] Descenderuntque volucres super cadavera, et abigebat eas Abram. [12] Cumque sol occumberet, sopor irruit super Abram, et horror magnus et tenebrosus invasit eum. [13] Dictumque est ad eum : Scito prænoscens quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua, et subjicient eos servituti, et affligent quadringentis annis. [14] Verumtamen gentem, cui servituri sunt, ego judicabo : et post hæc egredientur cum magna substantia. [15] Tu autem ibis ad patres tuos in pace, sepultus in senectute bona. [16] Generatione autem quarta revertentur huc : necdum enim completæ sunt iniquitates Amorrhæorum usque ad præsens tempus. [17] Cum ergo occubuisset sol, facta est caligo tenebrosa, et apparuit clibanus fumans, et lampas ignis transiens inter divisiones illas. [18] In illo die pepigit Dominus fœdus cum Abram, dicens : Semini tuo dabo terram hanc a fluvio Ægypti usque ad fluvium magnum Euphraten, [19] Cinæos, et Cenezæos, Cedmonæos, [20] et He-

thæos, et Pherezæos, Raphaim quoque, [21] et Amorrhæos, et Chananæos, et Gergesæos, et Jebusæos.

16 Igitur Sarai, uxor Abram, non genuerat liberos : sed habens ancillam ægyptiam nomine Agar, [2] dixit marito suo : Ecce, conclusit me Dominus, ne parerem. Ingredere ad ancillam meam, si forte saltem ex illa suscipiam filios. Cumque ille acquiesceret deprecanti, [3] tulit Agar ægyptiam ancillam suam post annos decem quam habitare cœperant in terra Chanaan : et dedit eam viro suo uxorem. [4] Qui ingressus est ad eam. At illa concepisse se videns, despexit dominam suam. [5] Dixitque Sarai ad Abram : Inique agis contra me : ego dedi ancillam meam in sinum tuum, quæ videns quod conceperit, despectui me habet : judicet Dominus inter me et te. [6] Cui respondens Abram : Ecce, ait, ancilla tua in manu tua est, utere ea ut libet. Affligente igitur eam Sarai, fugam iniit. [7] Cumque invenisset eam angelus Domini juxta fontem aquæ in solitudine, qui est in via Sur in deserto, [8] dixit ad illam : Agar ancilla Sarai, unde venis ? et quo vadis ? Quæ respondit : A facie Sarai dominæ meæ ego fugio. [9] Dixitque ei angelus Domini : Revertere ad dominam tuam, et humiliare sub manu illius. [10] Et rursum : Multiplicans, inquit, multiplicabo semen tuum, et non numerabitur præ multitudine. [11] Ac deinceps : Ecce, ait, concepisti, et paries filium : vocabisque nomen ejus Ismaël, eo quod audierit Dominus afflictionem tuam. [12] Hic erit ferus homo : manus ejus contra omnes, et manus omnium contra eum : et e regione universorum fratrum suorum figet tabernacula. [13] Vocavit autem nomen Domini qui loquebatur ad eam : Tu Deus qui vidisti me. Dixit enim : Profecto hic vidi posteriora videntis me. [14] Propterea appellavit puteum illum Puteum viventis et videntis me. Ipse est inter Cades et Barad. [15] Peperitque Agar Abræ filium : qui vocavit nomen ejus Ismaël. [16] Octoginta et sex annorum erat Abram quando peperit ei Agar Ismaëlem.

17 Postquam vero nonaginta et novem annorum esse cœperat, apparuit ei Dominus, dixitque ad eum : Ego Deus omnipotens : ambula coram me, et esto perfectus. [2] Ponamque fœdus meum inter me et te, et multiplicabo te vehementer nimis. [3] Cecidit Abram pronus in faciem. [4] Dixitque ei Deus : Ego sum, et pactum meum tecum, erisque pater multarum gentium. [5] Nec ultra vocabitur nomen tuum Abram, sed appellaberis Abraham : quia patrem multarum gentium constitui te. [6] Faciamque te crescere vehementissime, et ponam te in gentibus, regesque ex te egredientur. [7] Et statuam pactum meum inter me et te, et inter semen tuum post te in generationibus suis, fœdere sempiterno : ut sim Deus tuus, et seminis tui post te. [8] Daboque tibi et semini tuo terram peregrinationis tuæ, omnem terram Chanaan in possessionem æternam, eroque Deus eorum.

[9] Dixit iterum Deus ad Abraham : Et tu ergo custodies pactum meum, et semen tuum post te in generationibus suis. [10] Hoc est pactum meum quod observabitis inter me et vos, et semen tuum post te : circumcidetur ex vobis omne masculinum : [11] et circumcidetis carnem præputii vestri, ut sit in signum fœderis inter me et vos. [12] Infans octo dierum circumcidetur in vobis, omne masculinum in generationibus vestris : tam vernaculus, quam emptitius circumcidetur, et quicumque non fuerit de stirpe vestra : [13] eritque pactum meum in carne vestra in fœdus æternum. [14] Masculus, cujus præputii caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo : quia pactum meum irritum fecit.

[15] Dixit quoque Deus ad Abraham : Sarai uxorem tuam non vocabis Sarai, sed Saram. [16] Et benedicam ei, et ex illa dabo tibi filium cui benedicturus sum : eritque in nationes, et reges populorum orientur ex eo. [17] Cecidit Abraham in faciem suam, et risit, dicens in corde suo : Putasne centenario nascetur filius ? et Sara nonagenaria pariet ? [18] Dixitque ad Deum : Utinam Ismaël vivat coram te. [19] Et ait Deus ad Abraham : Sara uxor tua pariet tibi filium, vocabisque nomen ejus Isaac, et constituam pactum meum illi in fœdus sempiternum, et semini ejus post eum. [20] Super Ismaël quoque exaudivi te : ecce, benedicam ei, et augebo, et multiplicabo eum valde : duodecim duces generabit, et faciam illum in gentem magnam. [21] Pactum vero meum statuam ad Isaac, quem pariet tibi Sara tempore isto in anno altero. [22] Cumque finitus esset sermo loquentis cum eo, ascendit Deus ab Abraham.

[23] Tulit autem Abraham Ismaël filium suum, et omnes vernaculos domus suæ, universosque quos emerat, cunctos mares ex omnibus viris domus suæ : et circumcidit carnem præputii eorum statim in ipsa die, sicut præceperat ei Deus. [24] Abraham nonaginta et novem erat annorum quando circumcidit carnem præputii sui. [25] Et Ismaël filius tredecim annos impleverat tempore circumcisionis suæ. [26] Eadem die circumcisus est Abraham et Ismaël filius ejus : [27] et omnes viri domus illius, tam vernaculi, quam emptitii et alienigenæ pariter circumcisi sunt.

18 Apparuit autem ei Dominus in convalle Mambre sedenti in ostio tabernaculi sui in ipso fervore diei. [2] Cumque elevasset oculos, apparuerunt ei tres viri stantes prope eum : quos cum vidisset, cucurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi, et adoravit in terram. [3] Et dixit : Domine, si inveni gratiam in oculis tuis, ne transeas servum tuum : [4] sed afferam pauxillum aquæ, et lavate pedes vestros, et requiescite sub arbore. [5] Ponamque buccellam panis, et confortate cor vestrum : postea transibitis : idcirco enim declinastis ad servum vestrum. Qui dixerunt : Fac ut locutus es. [6] Festinavit Abraham in tabernaculum ad Saram, dixitque ei : Accelera, tria sata similæ commisce, et fac subcinericios panes. [7] Ipse vero ad armentum cucurrit, et tulit inde vitulum tenerrimum et optimum, deditque puero : qui festinavit et coxit illum. [8] Tulit quoque butyrum et lac, et vitulum quem coxerat, et posuit coram eis : ipse vero stabat juxta eos sub arbore.

[9] Cumque comedissent, dixerunt ad eum : Ubi est Sara uxor tua ? Ille respondit : Ecce in tabernaculo est. [10] Cui dixit : Revertens veniam ad te tempore isto, vita comite, et habebit filium Sara uxor tua. Quo audito, Sara risit post ostium tabernaculi. [11] Erant autem ambo senes, provectæque ætatis, et desierant Saræ fieri muliebria. [12] Quæ risit occulte dicens : Postquam consenui, et dominus meus vetulus est, voluptati operam dabo ? [13] Dixit autem Dominus ad Abraham : Quare risit Sara, dicens : Num vere paritura sum anus ? [14] Numquid Deo quidquam est difficile ? juxta condictum revertar ad te hoc eodem tempore, vita comite, et habebit Sara filium. [15] Negavit Sara, dicens : Non risi, timore perterrita. Dominus autem : Non est, inquit, ita : sed risisti.

[16] Cum ergo surrexissent inde viri, direxerunt oculos contra Sodomam : et Abraham simul gradiebatur, deducens eos. [17] Dixitque Dominus : Num celare potero Abraham quæ gesturus sum : [18] cum futurus sit in gentem magnam, ac robustissimam, et benedicendæ sint in illo omnes natio-

nes terræ ? [19] Scio enim quod præcepturus sit filiis suis, et domui suæ post se ut custodiant viam Domini, et faciant judicium et justitiam : ut adducat Dominus propter Abraham omnia quæ locutus est ad eum. [20] Dixit itaque Dominus : Clamor Sodomorum et Gomorrhæ multiplicatus est, et peccatum eorum aggravatum est nimis. [21] Descendam, et videbo utrum clamorem qui venit ad me, opere compleverint ; an non est ita, ut sciam. [22] Converteruntque se inde, et abierunt Sodomam : Abraham vero adhuc stabat coram Domino. [23] Et appropinquans ait : Numquid perdes justum cum impio ? [24] si fuerint quinquaginta justi in civitate, peribunt simul ? et non parces loco illi propter quinquaginta justos, si fuerint in eo ? [25] Absit a te ut rem hanc facias, et occidas justum cum impio, fiatque justus sicut impius, non est hoc tuum : qui judicas omnem terram, nequaquam facies judicium hoc. [26] Dixitque Dominus ad eum : Si invenero Sodomis quinquaginta justos in medio civitatis, dimittam omni loco propter eos. [27] Respondensque Abraham, ait : Quia semel cœpi, loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis et cinis. [28] Quid si minus quinquaginta justis quinque fuerint ? delebis, propter quadraginta quinque, universam urbem ? Et ait : Non delebo, si invenero ibi quadraginta quinque. [29] Rursumque locutus est ad eum : Sin autem quadraginta ibi inventi fuerint, quid facies ? Ait : Non percutiam propter quadraginta. [30] Ne quæso, inquit, indigneris, Domine, si loquar : quid si ibi inventi fuerint triginta ? Respondit : Non faciam, si invenero ibi triginta. [31] Quia semel, ait, cœpi loquar ad Dominum meum : quid si ibi inventi fuerint viginti ? Ait : Non interficiam propter viginti. [32] Obsecro, inquit, ne irascaris, Domine, si loquar adhuc semel : quid si inventi fuerint ibi decem ? Et dixit : Non delebo propter decem. [33] Abiitque Dominus, postquam cessavit loqui ad Abraham : et ille reversus est in locum suum.

19 Veneruntque duo angeli Sodomam vespere, et sedente Lot in foribus civitatis. Qui cum vidisset eos, surrexit, et ivit obviam eis : adoravitque pronus in terram, [2] et dixit : Obsecro, domini, declinate in domum pueri vestri, et manete ibi : lavate pedes vestros, et mane proficiscemini in viam vestram. Qui dixerunt : Minime, sed in platea manebimus. [3] Compulit illos oppido ut diverterent ad eum : ingressisque domum illius fecit convivium, et coxit azyma, et comederunt. [4] Prius autem quam irent cubitum, viri civitatis vallaverunt domum a puero usque ad senem, omnis populus simul. [5] Vocaveruntque Lot, et dixerunt ei : Ubi sunt viri qui introierunt ad te nocte ? educ illos huc, ut cognoscamus eos. [6] Egressus ad eos Lot, post tergum occludens ostium, ait : [7] Nolite, quæso, fratres mei, nolite malum hoc facere. [8] Habeo duas filias, quæ necdum cognoverunt virum : educam eas ad vos, et abutimini eis sicut vobis placuerit, dummodo viris istis nihil mali faciatis, quia ingressi sunt sub umbra culminis mei. [9] At illi dixerunt : Recede illuc. Et rursus : Ingressus es, inquiunt, ut advena ; numquid ut judices ? te ergo ipsum magis quam hos affligemus. Vimque faciebant Lot vehementissime : jamque prope erat ut effringerent fores. [10] Et ecce miserunt manum viri, et introduxerunt ad se Lot, clauseruntque ostium : [11] et eos, qui foris erant, percusserunt cæcitate a minimo usque ad maximum, ita ut ostium invenire non possent. [12] Dixerunt autem ad Lot : Habes hic quempiam tuorum ? generum, aut filios, aut filias, omnes, qui tui sunt, educ de urbe hac : [13] delebimus enim locum istum, eo quod increverit clamor eorum coram Domino, qui misit nos ut perdamus illos. [14] Egressus itaque Lot, locutus est ad generos suos qui accepturi erant filias ejus, et dixit : Surgite, egredimini de loco isto : quia delebit Dominus civitatem hanc. Et visus est eis quasi ludens loqui.

[15] Cumque esset mane, cogebant eum angeli, dicentes : Surge, tolle uxorem tuam, et duas filias quas habes : ne et tu pariter pereas in scelere civitatis. [16] Dissimulante illo, apprehenderunt manum ejus, et manum uxoris, ac duarum filiarum ejus, eo quod parceret Dominus illi. [17] Eduxeruntque eum, et posuerunt extra civitatem : ibique locuti sunt ad eum, dicentes : Salva animam tuam : noli respicere post tergum, nec stes in omni circa regione : sed in monte salvum te fac, ne et tu simul pereas. [18] Dixitque Lot ad eos : Quæso, domine mi, [19] quia invenit servus tuus gratiam coram te, et magnificasti misericordiam tuam quam fecisti mecum, ut salvares animam meam, nec possum in monte salvari, ne forte apprehendat me malum, et moriar : [20] est civitas hæc juxta, ad quam possum fugere, parva, et salvabor in ea : numquid non modica est, et vivet anima mea ? [21] Dixitque ad eum : Ecce etiam in hoc suscepi preces tuas, ut non subvertam urbem pro qua locutus es. [22] Festina, et salvare ibi : quia non potero facere quidquam donec ingrediaris illuc. Idcirco vocatum est nomen urbis illius Segor. [23] Sol egressus est super terram, et Lot ingressus est Segor. [24] Igitur Dominus pluit super Sodomam et Gomorrham sulphur et ignem a Domino de cælo : [25] et subvertit civitates has, et omnem circa regionem, universos habitatores urbium, et cuncta terræ virentia. [26] Respiciensque uxor ejus post se, versa est in statuam salis. [27] Abraham autem consurgens mane, ubi steterat prius cum Domino, [28] intuitus est Sodomam et Gomorrham, et universam terram regionis illius : viditque ascendentem favillam de terra quasi fornacis fumum. [29] Cum enim subverteret Deus civitates regionis illius, recordatus Abrahæ, liberavit Lot de subversione urbium in quibus habitaverat.

[30] Ascenditque Lot de Segor, et mansit in monte, duæ quoque filiæ ejus cum eo (timuerat enim manere in Segor) et mansit in spelunca ipse, et duæ filiæ ejus cum eo. [31] Dixitque major ad minorem : Pater noster senex est, et nullus virorum remansit in terra, qui possit ingredi ad nos juxta morem universæ terræ. [32] Veni, inebriemus eum vino, dormiamusque cum eo, ut servare possimus ex patre nostro semen. [33] Dederunt itaque patri suo bibere vinum nocte illa. Et ingressa est major, dormivitque cum patre ; at ille non sensit, nec quando accubuit filia, nec quando surrexit. [34] Altera quoque die dixit major ad minorem : Ecce dormivi heri cum patre meo, demus ei bibere vinum etiam hac nocte, et dormies cum eo, ut salvemus semen de patre nostro. [35] Dederunt etiam et illa nocte patri suo bibere vinum, ingressaque minor filia, dormivit cum eo : et ne tunc quidem sensit quando concubuerit, vel quando illa surrexerit. [36] Conceperunt ergo duæ filiæ Lot de patre suo. [37] Peperitque major filium, et vocavit nomen ejus Moab : ipse est pater Moabitarum usque in præsentem diem. [38] Minor quoque peperit filium, et vocavit nomen ejus Ammon, id est, Filius populi mei : ipse est pater Ammonitarum usque hodie.

20 Profectus inde Abraham in terram australem, habitavit inter Cades et Sur : et peregrinatus est in Geraris. [2] Dixitque de Sara uxore sua : Soror mea est. Misit ergo Abimelech rex Geraræ, et tulit eam. [3] Venit autem Deus ad Abimelech per somnium nocte, et ait illi : En morieris propter mulierem quam tulisti : habet enim virum. [4] Abimelech vero non tetigerat eam, et ait : Domine, num gentem igno-

rantem et justam interficies ? [5] nonne ipse dixit mihi : Soror mea est : et ipsa ait : Frater meus est ? In simplicitate cordis mei, et munditia manuum mearum feci hoc. [6] Dixitque ad eum Deus : Et ego scio quod simplici corde feceris : et ideo custodivi te ne peccares in me, et non dimisi ut tangeres eam. [7] Nunc ergo redde viro suo uxorem, quia propheta est : et orabit pro te, et vives : si autem nolueris reddere, scito quod morte morieris tu, et omnia quæ tua sunt. [8] Statimque de nocte consurgens Abimelech, vocavit omnes servos suos : et locutus est universa verba hæc in auribus eorum, timueruntque omnes viri valde. [9] Vocavit autem Abimelech etiam Abraham, et dixit ei : Quid fecisti nobis ? quid peccavimus in te, quia induxisti super me et super regnum meum peccatum grande ? quæ non debuisti facere, fecisti nobis. [10] Rursumque expostulans, ait : Quid vidisti, ut hoc faceres ? [11] Respondit Abraham : Cogitavi mecum, dicens : Forsitan non est timor Dei in loco isto : et interficient me propter uxorem meam : [12] alias autem et vere soror mea est, filia patris mei, et non filia matris meæ, et duxi eam in uxorem. [13] Postquam autem eduxit me Deus de domo patris mei, dixi ad eam : Hanc misericordiam facies mecum : in omni loco, ad quem ingrediemur, dices quod frater tuus sim. [14] Tulit igitur Abimelech oves et boves, et servos et ancillas, et dedit Abraham : reddiditque illi Saram uxorem suam, [15] et ait : Terra coram vobis est, ubicumque tibi placuerit habita. [16] Saræ autem dixit : Ecce mille argenteos dedi fratri tuo, hoc erit tibi in velamen oculorum ad omnes qui tecum sunt, et quocumque perrexeris : mementoque te deprehensam. [17] Orante autem Abraham, sanavit Deus Abimelech et uxorem, ancillasque ejus, et pepererunt : [18] concluserat enim Dominus omnem vulvam domus Abimelech propter Saram uxorem Abrahæ.

21 Visitavit autem Dominus Saram, sicut promiserat : et implevit quæ locutus est. [2] Concepitque et peperit filium in senectute sua, tempore quo prædixerat ei Deus. [3] Vocavitque Abraham nomen filii sui, quem genuit ei Sara, Isaac : [4] et circumcidit eum octavo die, sicut præceperat ei Deus, [5] cum centum esset annorum : hac quippe ætate patris, natus est Isaac. [6] Dixitque Sara : Risum fecit mihi Deus : quicumque audierit, corridebit mihi. [7] Rursumque ait : Quis auditurus crederet Abraham quod Sara lactaret filium, quem peperit ei jam seni ? [8] Crevit igitur puer, et ablactatus est : fecitque Abraham grande convivium in die ablactationis ejus.

[9] Cumque vidisset Sara filium Agar Ægyptiæ ludentem cum Isaac filio suo, dixit ad Abraham : [10] Ejice ancillam hanc, et filium ejus : non enim erit hæres filius ancillæ cum filio meo Isaac. [11] Dure accepit hoc Abraham pro filio suo. [12] Cui dixit Deus : Non tibi videatur asperum super puero, et super ancilla tua : omnia quæ dixerit tibi Sara, audi vocem ejus : quia in Isaac vocabitur tibi semen. [13] Sed et filium ancillæ faciam in gentem magnam, quia semen tuum est. [14] Surrexit itaque Abraham mane, et tollens panem et utrem aquæ, imposuit scapulæ ejus, tradiditque puerum, et dimisit eam. Quæ cum abiisset, errabat in solitudine Bersabee. [15] Cumque consumpta esset aqua in utre, abjecit puerum subter unam arborum, quæ ibi erant. [16] Et abiit, seditque e regione procul quantum potest arcus jacere : dixit enim : Non videbo morientem puerum : et sedens contra, levavit vocem suam et flevit. [17] Exaudivit autem Deus vocem pueri : vocavitque angelus Dei Agar de cælo, dicens : Quid agis Agar ? noli timere : exaudivit enim Deus vocem pueri de loco in quo est. [18] Surge, tolle puerum, et tene manum illius : quia in gentem magnam faciam eum. [19] Aperuitque oculos ejus Deus : quæ videns puteum aquæ, abiit, et implevit utrem, deditque puero bibere. [20] Et fuit cum eo : qui crevit, et moratus est in solitudine, factusque est juvenis sagittarius. [21] Habitavitque in deserto Pharan, et accepit illi mater sua uxorem de terra Ægypti.

[22] Eodem tempore dixit Abimelech, et Phicol princeps exercitus ejus, ad Abraham : Deus tecum est in universis quæ agis. [23] Jura ergo per Deum, ne noceas mihi, et posteris meis, stirpique meæ : sed juxta misericordiam, quam feci tibi, facies mihi, et terræ in qua versatus es advena. [24] Dixitque Abraham : Ego jurabo. [25] Et increpavit Abimelech propter puteum aquæ quem vi abstulerunt servi ejus. [26] Respondit-que Abimelech : Nescivi quis fecerit hanc rem : sed et tu non indicasti mihi, et ego non audivi præter hodie. [27] Tulit itaque Abraham oves et boves, et dedit Abimelech : percusseruntque ambo fœdus. [28] Et statuit Abraham septem agnas gregis seorsum. [29] Cui dixit Abimelech : Quid sibi volunt septem agnæ istæ, quas stare fecisti seorsum ? [30] At ille : Septem, inquit, agnas accipies de manu mea : ut sint mihi in testimonium, quoniam ego fodi puteum istum. [31] Idcirco vocatus est locus ille Bersabee : quia ibi uterque juravit. [32] Et inierunt fœdus pro puteo juramenti. [33] Surrexit autem Abimelech, et Phicol princeps exercitus ejus, reversique sunt in terram Palæstinorum. Abraham vero plantavit nemus in Bersabee, et invocavit ibi nomen Domini Dei æterni. [34] Et fuit colonus terræ Palæstinorum diebus multis.

22 Quæ postquam gesta sunt, tentavit Deus Abraham, et dixit ad eum : Abraham, Abraham. At ille respondit : Adsum. [2] Ait illi : Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis, Isaac, et vade in terram visionis, atque ibi offeres eum in holocaustum super unum montium quem monstravero tibi. [3] Igitur Abraham de nocte consurgens, stravit asinum suum, ducens secum duos juvenes, et Isaac filium suum : cumque concidisset ligna in holocaustum, abiit ad locum quem præceperat ei Deus. [4] Die autem tertio, elevatis oculis, vidit locum procul : [5] dixitque ad pueros suos : Expectate hic cum asino : ego et puer illuc usque properantes, postquam adoraverimus, revertemur ad vos. [6] Tulit quoque ligna holocausti, et imposuit super Isaac filium suum : ipse vero portabat in manibus ignem et gladium. Cumque duo pergerent simul, [7] dixit Isaac patri suo : Pater mi. At ille respondit : Quid vis, fili ? Ecce, inquit, ignis et ligna : ubi est victima holocausti ? [8] Dixit autem Abraham : Deus providebit sibi victimam holocausti, fili mi. Pergebant ergo pariter. [9] Et venerunt ad locum quem ostenderat ei Deus, in quo ædificavit altare, et desuper ligna composuit ; cumque alligasset Isaac filium suum, posuit eum in altare super struem lignorum. [10] Extenditque manum, et arripuit gladium, ut immolaret filium suum. [11] Et ecce angelus Domini de cælo clamavit, dicens : Abraham, Abraham. Qui respondit : Adsum. [12] Dixitque ei : Non extendas manum tuam super puerum, neque facias illi quidquam : nunc cognovi quod times Deum, et non pepercisti unigenito filio tuo propter me. [13] Levavit Abraham oculos suos, viditque post tergum arietem inter vepres hærentem cornibus, quem assumens obtulit holocaustum pro filio. [14] Appellavitque nomen loci illius, Dominus videt. Unde usque hodie dicitur : In monte Dominus videbit.

[15] Vocavit autem angelus Domini Abraham secundo de cælo, dicens : [16] Per memetipsum juravi, dicit Dominus : quia fecisti hanc rem, et non pepercisti filio tuo unigeni-

to propter me : [17] benedicam tibi, et multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli, et velut arenam quæ est in littore maris : possidebit semen tuum portas inimicorum suorum, [18] et benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ, quia obedisti voci meæ. [19] Reversus est Abraham ad pueros suos, abieruntque Bersabee simul, et habitavit ibi.

[20] His ita gestis, nuntiatum est Abrahæ quod Melcha quoque genuisset filios Nachor fratri suo : [21] Hus primogenitum, et Buz fratrem ejus, et Camuel patrem Syrorum, [22] et Cased, et Azau, Pheldas quoque et Jedlaph, [23] ac Bathuel, de quo nata est Rebecca : octo istos genuit Melcha, Nachor fratri Abrahæ. [24] Concubina vero illius, nomine Roma, peperit Tabee, et Gaham, et Thahas, et Maacha.

23 Vixit autem Sara centum viginti septem annis. [2] Et mortua est in civitate Arbee, quæ est Hebron, in terra Chanaan : venitque Abraham ut plangeret et fleret eam. [3] Cumque surrexisset ab officio funeris, locutus est ad filios Heth, dicens : [4] Advena sum et peregrinus apud vos : date mihi jus sepulchri vobiscum, ut sepeliam mortuum meum. [5] Responderunt filii Heth, dicentes : [6] Audi nos, domine : princeps Dei es apud nos : in electis sepulchris nostris sepeli mortuum tuum, nullusque te prohibere poterit quin in monumento ejus sepelias mortuum tuum. [7] Surrexit Abraham, et adoravit populum terræ, filios videlicet Heth : [8] dixitque ad eos : Si placet animæ vestræ ut sepeliam mortuum meum, audite me, et intercedite pro me apud Ephron filium Seor : [9] ut det mihi speluncam duplicem, quam habet in extrema parte agri sui : pecunia digna tradat eam mihi coram vobis in possessionem sepulchri. [10] Habitabat autem Ephron in medio filiorum Heth. Responditque Ephron ad Abraham, cunctis audientibus qui ingrediebantur portam civitatis illius, dicens : [11] Nequaquam ita fiat, domine mi, sed tu magis ausculta quod loquor. Agrum trado tibi, et speluncam quæ in eo est, præsentibus filiis populi mei ; sepeli mortuum tuum. [12] Adoravit Abraham coram populo terræ. [13] Et locutus est ad Ephron circumstante plebe : Quæso ut audias me : dabo pecuniam pro agro : suscipe eam, et sic sepeliam mortuum meum in eo. [14] Responditque Ephron : [15] Domine mi, audi me : terra, quam postulas, quadringentis siclis argenti valet : istud est pretium inter me et te : sed quantum est hoc ? sepeli mortuum tuum. [16] Quod cum audisset Abraham, appendit pecuniam, quam Ephron postulaverat, audientibus filiis Heth, quadringentos siclos argenti probatæ monetæ publicæ. [17] Confirmatusque est ager quondam Ephronis, in quo erat spelunca duplex, respiciens Mambre, tam ipse, quam spelunca, et omnes arbores ejus in cunctis terminis ejus per circuitum, [18] Abrahæ in possessionem, videntibus filiis Heth, et cunctis qui intrabant portam civitatis illius. [19] Atque ita sepelivit Abraham Saram uxorem suam in spelunca agri duplici, quæ respiciebat Mambre. Hæc est Hebron in terra Chanaan. [20] Et confirmatus est ager, et antrum quod erat in eo, Abrahæ in possessionem monumenti a filiis Heth.

24 Erat autem Abraham senex, dierumque multorum : et Dominus in cunctis benedixerat ei. [2] Dixitque ad servum seniorem domus suæ, qui præerat omnibus quæ habebat : Pone manum tuam subter femur meum, [3] ut adjurem te per Dominum Deum cæli et terræ, ut non accipias uxorem filio meo de filiabus Chananæorum, inter quos habito : [4] sed ad terram et cognationem meam proficiscaris et inde accipias uxorem filio meo Isaac. [5] Respondit servus : Si noluerit mulier venire mecum in terram hanc, numquid reducere debeo filium tuum ad locum, de quo egressus es ? [6] Dixitque Abraham : Cave nequando reducas filium meum illuc. [7] Dominus Deus cæli, qui tulit me de domo patris mei, et de terra nativitatis meæ, qui locutus est mihi, et juravit mihi, dicens : Semini tuo dabo terram hanc : ipse mittet angelum suum coram te, et accipies inde uxorem filio meo : [8] sin autem mulier noluerit sequi te, non teneberis juramento : filium meum tantum ne reducas illuc. [9] Posuit ergo servus manum sub femore Abraham domini sui, et juravit illi super sermone hoc. [10] Tulitque decem camelos de grege domini sui, et abiit, ex omnibus bonis ejus portans secum, profectusque perrexit in Mesopotamiam ad urbem Nachor. [11] Cumque camelos fecisset accumbere extra oppidum juxta puteum aquæ vespere, tempore quo solent mulieres egredi ad hauriendam aquam, dixit : [12] Domine Deus domini mei Abraham, occurre, obsecro, mihi hodie, et fac misericordiam cum domino meo Abraham. [13] Ecce ego sto prope fontem aquæ, et filiæ habitatorum hujus civitatis egredientur ad hauriendam aquam. [14] Igitur puella, cui ego dixero : Inclina hydriam tuam ut bibam : et illa responderit : Bibe, quin et camelis tuis dabo potum : ipsa est quam præparasti servo tuo Isaac : et per hoc intelligam quod feceris misericordiam cum domino meo. [15] Necdum intra se verba compleverat, et ecce Rebecca egrediebatur, filia Bathuel, filii Melchæ uxoris Nachor fratris Abraham, habens hydriam in scapula sua : [16] puella decora nimis, virgoque pulcherrima, et incognita viro : descenderat autem ad fontem, et impleverat hydriam, ac revertebatur. [17] Occurritque ei servus, et ait : Pauxillum aquæ mihi ad bibendum præbe de hydria tua. [18] Quæ respondit : Bibe, domine mi : celeriterque deposuit hydriam super ulnam suam, et dedit ei potum. [19] Cumque ille bibisset, adjecit : Quin et camelis tuis hauriam aquam, donec cuncti bibant. [20] Effundensque hydriam in canalibus, recurrit ad puteum ut hauriret aquam : et haustam omnibus camelis dedit. [21] Ipse autem contemplabatur eam tacitus, scire volens utrum prosperum iter suum fecisset Dominus, an non. [22] Postquam autem biberunt cameli, protulit vir inaures aureas, appendentes siclos duos, et armillas totidem pondo siclorum decem. [23] Dixitque ad eam : Cujus es filia ? indica mihi, est in domo patris tui locus ad manendum ? [24] Quæ respondit : Filia sum Bathuelis, filii Melchæ, quem peperit ipsi Nachor. [25] Et addidit, dicens : Palearum quoque et fœni plurimum est apud nos, et locus spatiosus ad manendum. [26] Inclinavit se homo, et adoravit Dominum, [27] dicens : Benedictus Dominus Deus domini mei Abraham, qui non abstulit misericordiam et veritatem suam a domino meo, et recto itinere me perduxit in domum fratris domini mei.

[28] Cucurrit itaque puella, et nuntiavit in domum matris suæ omnia quæ audierat. [29] Habebat autem Rebecca fratrem nomine Laban, qui festinus egressus est ad hominem, ubi erat fons. [30] Cumque vidisset inaures et armillas in manibus sororis suæ, et audisset cuncta verba referentis : Hæc locutus est mihi homo : venit ad virum qui stabat juxta camelos, et prope fontem aquæ : [31] dixitque ad eum : Ingredere, benedicte Domini : cur foris stas ? præparavi domum, et locum camelis. [32] Et introduxit eum in hospitium : ac destravit camelos, deditque paleas et fœnum, et aquam ad lavandos pedes ejus, et virorum qui venerant cum eo. [33] Et appositus est in conspectu ejus panis. Qui ait : Non comedam, donec loquar sermones meos. Respondit ei : Loquere. [34] At ille : Servus, inquit, Abraham sum : [35] et Dominus benedixit domino meo valde, magnificatusque est : et dedit

ei oves et boves, argentum et aurum, servos et ancillas, camelos et asinos. [36] Et peperit Sara uxor domini mei filium domino meo in senectute sua, deditque illi omnia quæ habuerat. [37] Et adjuravit me dominus meus, dicens : Non accipies uxorem filio meo de filiabus Chananæorum, in quorum terra habito : [38] sed ad domum patris mei perges, et de cognatione mea accipies uxorem filio meo. [39] Ego vero respondi domino meo : Quid si noluerit venire mecum mulier ? [40] Dominus, ait, in cujus conspectu ambulo, mittet angelum suum tecum, et diriget viam tuam : accipiesque uxorem filio meo de cognatione mea, et de domo patris mei. [41] Innocens eris a maledictione mea, cum veneris ad propinquos meos, et non dederint tibi. [42] Veni ergo hodie ad fontem aquæ, et dixi : Domine Deus domini mei Abraham, si direxisti viam meam, in qua nunc ambulo, [43] ecce sto juxta fontem aquæ, et virgo, quæ egredietur ad hauriendam aquam, audierit a me : Da mihi pauxillum aquæ ad bibendum ex hydria tua : [44] et dixerit mihi : Et tu bibe, et camelis tuis hauriam : ipsa est mulier, quam præparavit Dominus filio domini mei. [45] Dumque hæc tacitus mecum volverem, apparuit Rebecca veniens cum hydria, quam portabat in scapula : descenditque ad fontem, et hausit aquam. Et aio ad eam : Da mihi paululum bibere. [46] Quæ festinans deposuit hydriam de humero, et dixit mihi : Et tu bibe, et camelis tuis tribuam potum. Bibi, et adaquavit camelos. [47] Interrogavique eam, et dixi : Cujus es filia ? Quæ respondit : Filia Bathuelis sum, filii Nachor, quem peperit ei Melcha. Suspendi itaque inaures ad ornandam faciem ejus, et armillas posui in manibus ejus. [48] Pronusque adoravi Dominum, benedicens Domino Deo domini mei Abraham, qui perduxit me recto itinere, ut sumerem filiam fratris domini mei filio ejus. [49] Quam ob rem si facitis misericordiam et veritatem cum domino meo, indicate mihi : sin autem aliud placet, et hoc dicite mihi, ut vadam ad dextram, sive ad sinistram.

[50] Responderuntque Laban et Bathuel : A Domino egressus est sermo : non possumus extra placitum ejus quidquam aliud loqui tecum. [51] En Rebecca coram te est, tolle eam, et proficiscere, et sit uxor filii domini tui, sicut locutus est Dominus. [52] Quod cum audisset puer Abraham, procidens adoravit in terram Dominum. [53] Prolatisque vasis argenteis, et aureis, ac vestibus, dedit ea Rebeccæ pro munere : fratribus quoque ejus et matri dona obtulit. [54] Inito convivio, vescentes pariter et bibentes manserunt ibi. Surgens autem mane, locutus est puer : Dimittite me, ut vadam ad dominum meum. [55] Responderuntque fratres ejus et mater : Maneat puella saltem decem dies apud nos, et postea proficiscetur. [56] Nolite, ait, me retinere, quia Dominus direxit viam meam : dimittite me ut pergam ad dominum meum. [57] Et dixerunt : Vocemus puellam, et quæramus ipsius voluntatem. [58] Cumque vocata venisset, sciscitati sunt : Vis ire cum homine isto ? Quæ ait : Vadam. [59] Dimiserunt ergo eam, et nutricem illius, servumque Abraham, et comites ejus, [60] imprecantes prospera sorori suæ, atque dicentes : Soror nostra es, crescas in mille millia, et possideat semen tuum portas inimicorum suorum. [61] Igitur Rebecca et puellæ illius, ascensis camelis, secutæ sunt virum : qui festinus revertebatur ad dominum suum. [62] Eo autem tempore deambulabat Isaac per viam quæ ducit ad puteum, cujus nomen est Viventis et videntis : habitabat enim in terra australi : [63] et egressus fuerat ad meditandum in agro, inclinata jam die : cumque elevasset oculos, vidit camelos venientes procul. [64] Rebecca quoque, conspecto Isaac, descendit de camelo, [65] et ait ad puerum : Quis est ille homo qui venit per agrum in occursum nobis ? Dixitque ei : Ipse est dominus meus. At illa tollens cito pallium, operuit se. [66] Servus autem cuncta, quæ gesserat, narravit Isaac. [67] Qui introduxit eam in tabernaculum Saræ matris suæ, et accepit eam uxorem : et in tantum dilexit eam, ut dolorem, qui ex morte matris ejus acciderat, temperaret.

25 Abraham vero aliam duxit uxorem nomine Ceturam : [2] quæ peperit ei Zamran et Jecsan, et Madan, et Madian, et Jesboc, et Sue. [3] Jecsan quoque genuit Saba et Dadan. Filii Dadan fuerunt Assurim, et Latusim, et Loomin. [4] At vero ex Madian ortus est Epha, et Opher, et Henoch, et Abida, et Eldaa : omnes hi filii Ceturæ. [5] Deditque Abraham cuncta quæ possederat, Isaac : [6] filiis autem concubinarum largitus est munera, et separavit eos ab Isaac filio suo, dum adhuc ipse viveret, ad plagam orientalem. [7] Fuerunt autem dies vitæ Abrahæ, centum septuaginta quinque anni. [8] Et deficiens mortuus est in senectute bona, provectæque ætatis et plenus dierum : congregatusque est ad populum suum. [9] Et sepelierunt eum Isaac et Ismaël filii sui in spelunca duplici, quæ sita est in agro Ephron filii Seor Hethæi, e regione Mambre, [10] quem emerat a filiis Heth : ibi sepultus est ipse, et Sara uxor ejus. [11] Et post obitum illius benedixit Deus Isaac filio ejus, qui habitabat juxta puteum nomine Viventis et videntis.

[12] Hæ sunt generationes Ismaël filii Abrahæ, quem peperit ei Agar Ægyptia, famula Saræ : [13] et hæc nomina filiorum ejus in vocabulis et generationibus suis. Primogenitus Ismaëlis Nabaioth, deinde Cedar, et Adbeel, et Mabsam, [14] Masma quoque, et Duma, et Massa, [15] Hadar, et Thema, et Jethur, et Naphis, et Cedma. [16] Isti sunt filii Ismaëlis : et hæc nomina per castella et oppida eorum, duodecim principes tribuum suarum. [17] Et facti sunt anni vitæ Ismaëlis centum triginta septem, deficiensque mortuus est, et appositus ad populum suum. [18] Habitavit autem ab Hevila usque Sur, quæ respicit Ægyptum introëuntibus Assyrios ; coram cunctis fratribus suis obiit.

[19] Hæ quoque sunt generationes Isaac filii Abraham : Abraham genuit Isaac : [20] qui cum quadraginta esset annorum, duxit uxorem Rebeccam filiam Bathuelis Syri de Mesopotamia, sororem Laban. [21] Deprecatusque est Isaac Dominum pro uxore sua, eo quod esset sterilis : qui exaudivit eum, et dedit conceptum Rebeccæ. [22] Sed collidebantur in utero ejus parvuli ; quæ ait : Si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere ? perrexitque ut consuleret Dominum. [23] Qui respondens ait :

> Duæ gentes sunt in utero tuo,
> et duo populi ex ventre tuo dividentur,
> populusque populum superabit,
> et major serviet minori.

[24] Jam tempus pariendi advenerat, et ecce gemini in utero ejus reperti sunt. [25] Qui prior egressus est, rufus erat, et totus in morem pellis hispidus : vocatumque est nomen ejus Esau. Protinus alter egrediens, plantam fratris tenebat manu : et idcirco appellavit eum Jacob. [26] Sexagenarius erat Isaac quando nati sunt ei parvuli. [27] Quibus adultis, factus est Esau vir gnarus venandi, et homo agricola : Jacob autem vir simplex habitabat in tabernaculis. [28] Isaac amabat Esau, eo quod de venationibus illius vesceretur : et Rebecca diligebat Jacob. [29] Coxit autem Jacob pulmentum : ad quem cum venisset Esau de agro lassus, [30] ait : Da mihi de coctione hac rufa, quia oppido lassus sum. Quam ob causam vocatum est nomen ejus Edom. [31] Cui dixit Jacob : Vende

mihi primogenita tua. [32] Ille respondit : En morior, quid mihi proderunt primogenita ? [33] Ait Jacob : Jura ergo mihi. Juravit ei Esau et vendidit primogenita. [34] Et sic, accepto pane et lentis edulio, comedit et bibit, et abiit, parvipendens quod primogenita vendidisset.

26 Orta autem fame super terram post eam sterilitatem, quæ acciderat in diebus Abraham, abiit Isaac ad Abimelech regem Palæstinorum in Gerara. [2] Apparuitque ei Dominus, et ait : Ne descendas in Ægyptum, sed quiesce in terra quam dixero tibi, [3] et peregrinare in ea : eroque tecum, et benedicam tibi : tibi enim et semini tuo dabo universas regiones has, complens juramentum quod spopondi Abraham patri tuo. [4] Et multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli : daboque posteris tuis universas regiones has : et benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ, [5] eo quod obedierit Abraham voci meæ, et custodierit præcepta et mandata mea, et cæremonias legesque servaverit. [6] Mansit itaque Isaac in Geraris.

[7] Qui cum interrogaretur a viris loci illius super uxore sua, respondit : Soror mea est : timuerat enim confiteri quod sibi esset sociata conjugio, reputans ne forte interficerent eum propter illius pulchritudinem. [8] Cumque pertransissent dies plurimi, et ibidem moraretur, prospiciens Abimelech rex Palæstinorum per fenestram, vidit eum jocantem cum Rebecca uxore sua. [9] Et accersito eo, ait : Perspicuum est quod uxor tua sit : cur mentitus es eam sororem tuam esse ? Respondit : Timui ne morerer propter eam. [10] Dixitque Abimelech : Quare imposuisti nobis ? potuit coire quispiam de populo cum uxore tua, et induxeras super nos grande peccatum. Præcepitque omni populo, dicens : [11] Qui tetigerit hominis hujus uxorem, morte morietur.

[12] Sevit autem Isaac in terra illa, et invenit in ipso anno centuplum : benedixitque ei Dominus. [13] Et locupletatus est homo, et ibat proficiens atque succrescens, donec magnus vehementer effectus est : [14] habuit quoque possessiones ovium et armentorum, et familiæ plurimum. Ob hoc invidentes ei Palæstini, [15] omnes puteos, quos foderant servi patris illius Abraham, illo tempore obstruxerunt, implentes humo : [16] in tantum, ut ipse Abimelech diceret ad Isaac : Recede a nobis, quoniam potentior nobis factus es valde. [17] Et ille discedens, ut veniret ad torrentem Geraræ, habitaretque ibi, [18] rursum fodit alios puteos, quos foderant servi patris sui Abraham, et quos, illo mortuo, olim obstruxerant Philisthiim : appellavitque eos eisdem nominibus quibus ante pater vocaverat. [19] Foderuntque in torrente, et repererunt aquam vivam. [20] Sed et ibi jurgium fuit pastorum Geraræ adversus pastores Isaac, dicentium : Nostra est aqua, quam ob rem nomen putei ex eo, quod acciderat, vocavit Calumniam. [21] Foderunt autem et alium : et pro illo quoque rixati sunt, appellavitque eum Inimicitias. [22] Profectus inde fodit alium puteum, pro quo non contenderunt : itaque vocavit nomen ejus Latitudo, dicens : Nunc dilatavit nos Dominus, et fecit crescere super terram.

[23] Ascendit autem ex illo loco in Bersabee, [24] ubi apparuit ei Dominus in ipsa nocte, dicens : Ego sum Deus Abraham patris tui : noli timere, quia ego tecum sum : benedicam tibi, et multiplicabo semen tuum propter servum meum Abraham. [25] Itaque ædificavit ibi altare : et invocato nomine Domini, extendit tabernaculum, præcepitque servis suis ut foderent puteum. [26] Ad quem locum cum venissent de Geraris Abimelech, et Ochozath amicus illius, et Phicol dux militum, [27] locutus est eis Isaac : Quid venistis ad me, hominem quem odistis, et expulistis a vobis ? [28] Qui responderunt : Vidimus tecum esse Dominum, et idcirco nos diximus : Sit juramentum inter nos, et ineamus fœdus, [29] ut non facias nobis quidquam mali, sicut et nos nihil tuorum attigimus, nec fecimus quod te læderet : sed cum pace dimisimus auctum benedictione Domini. [30] Fecit ergo eis convivium, et post cibum et potum [31] surgentes mane, juraverunt sibi mutuo : dimisitque eos Isaac pacifice in locum suum. [32] Ecce autem venerunt in ipso die servi Isaac annuntiantes ei de puteo, quem foderant, atque dicentes : Invenimus aquam. [33] Unde appellavit eum Abundantiam : et nomen urbi impositum est Bersabee, usque in præsentem diem. [34] Esau vero quadragenarius duxit uxores, Judith filiam Beeri Hethæi, et Basemath filiam Elon ejusdem loci : [35] quæ ambæ offenderant animum Isaac et Rebeccæ.

27 Senuit autem Isaac, et caligaverunt oculi ejus, et videre non poterat : vocavitque Esau filium suum majorem, et dixit ei : Fili mi ? Qui respondit : Adsum. [2] Cui pater : Vides, inquit, quod senuerim, et ignorem diem mortis meæ. [3] Sume arma tua, pharetram, et arcum, et egredere foras : cumque venatu aliquid apprehenderis, [4] fac mihi inde pulmentum sicut velle me nosti, et affer ut comedam : et benedicat tibi anima mea antequam moriar. [5] Quod cum audisset Rebecca, et ille abiisset in agrum ut jussionem patris impleret, [6] dixit filio suo Jacob : Audivi patrem tuum loquentem cum Esau fratre tuo, et dicentem ei : [7] Affer mihi de venatione tua, et fac cibos ut comedam, et benedicam tibi coram Domino antequam moriar. [8] Nunc ergo, fili mi, acquiesce consiliis meis : [9] et pergens ad gregem, affer mihi duos hædos optimos, ut faciam ex eis escas patri tuo, quibus libenter vescitur : [10] quas cum intuleris, et comederit, benedicat tibi priusquam moriatur. [11] Cui ille respondit : Nosti quod Esau frater meus homo pilosus sit, et ego lenis : [12] si attrectaverit me pater meus, et senserit, timeo ne putet me sibi voluisse illudere, et inducam super me maledictionem pro benedictione. [13] Ad quem mater : In me sit, ait, ista maledictio, fili mi : tantum audi vocem meam, et pergens, affer quæ dixi. [14] Abiit, et attulit, deditque matri. Paravit illa cibos, sicut velle noverat patrem illius. [15] Et vestibus Esau valde bonis, quas apud se habebat domi, induit eum : [16] pelliculasque hædorum circumdedit manibus, et colli nuda protexit : [17] deditque pulmentum, et panes, quos coxerat, tradidit. [18] Quibus illatis, dixit : Pater mi ? At ille respondit : Audio. Quis es tu, fili mi ? [19] Dixitque Jacob : Ego sum primogenitus tuus Esau : feci sicut præcepisti mihi : surge, sede, et comede de venatione mea, ut benedicat mihi anima tua. [20] Rursumque Isaac ad filium suum : Quomodo, inquit, tam cito invenire potuisti, fili mi ? Qui respondit : Voluntas Dei fuit ut cito occurreret mihi quod volebam. [21] Dixitque Isaac : Accede huc, ut tangam te, fili mi, et probem utrum tu sis filius meus Esau, an non. [22] Accessit ille ad patrem, et palpato eo, dixit Isaac : Vox quidem, vox Jacob est : sed manus, manus sunt Esau. [23] Et non cognovit eum, quia pilosæ manus similitudinem majoris expresserant. Benedicens ergo illi, [24] ait : Tu es filius meus Esau ? Respondit : Ego sum. [25] At ille : Affer mihi, inquit, cibos de venatione tua, fili mi, ut benedicat tibi anima mea. Quos cum oblatos comedisset, obtulit ei etiam vinum. Quo hausto, [26] dixit ad eum : Accede ad me, et da mihi osculum, fili mi. [27] Accessit, et osculatus est eum. Statimque ut sensit vestimentorum illius fragrantiam, benedicens illi, ait :

Ecce odor filii mei

sicut odor agri pleni,
cui benedixit Dominus.
28 Det tibi Deus de rore cæli
et de pinguedine terræ
abundantiam frumenti et vini.
29 Et serviant tibi populi,
et adorent te tribus :
esto dominus fratrum tuorum,
et incurventur ante te filii matris tuæ :
qui maledixerit tibi, sit ille maledictus,
et qui benedixerit tibi, benedictionibus repleatur.

30 Vix Isaac sermonem impleverat, et egresso Jacob foras, venit Esau, 31 coctosque de venatione cibos intulit patri, dicens : Surge, pater mi, et comede de venatione filii tui, ut benedicat mihi anima tua. 32 Dixitque illi Isaac : Quis enim es tu ? Qui respondit : Ego sum filius tuus primogenitus Esau. 33 Expavit Isaac stupore vehementi : et ultra quam credi potest admirans, ait : Quis igitur ille est qui dudum captam venationem attulit mihi, et comedi ex omnibus priusquam tu venires ; benedixique ei, et erit benedictus ? 34 Auditis Esau sermonibus patris, irrugiit clamore magno : et consternatus, ait : Benedic etiam et mihi, pater mi. 35 Qui ait : Venit germanus tuus fraudulenter, et accepit benedictionem tuam. 36 At ille subjunxit : Juste vocatum est nomen ejus Jacob : supplantavit enim me en altera vice : primogenita mea ante tulit, et nunc secundo surripuit benedictionem meam. Rursumque ad patrem : Numquid non reservasti, ait, et mihi benedictionem ? 37 Respondit Isaac : Dominum tuum illum constitui, et omnes fratres ejus servituti illius subjugavi ; frumento et vino stabilivi eum : et tibi post hæc, fili mi, ultra quid faciam ? 38 Cui Esau : Num unam, inquit, tantum benedictionem habes, pater ? mihi quoque obsecro ut benedicas. Cumque ejulatu magno fleret, 39 motus Isaac, dixit ad eum :

In pinguedine terræ,
et in rore cæli desuper, 40 erit benedictio tua.
Vives in gladio, et fratri tuo servies :
tempusque veniet, cum excutias et solvas jugum
ejus de cervicibus tuis.

41 Oderat ergo semper Esau Jacob pro benedictione qua benedixerat ei pater : dixitque in corde suo : Venient dies luctus patris mei, et occidam Jacob fratrem meum. 42 Nuntiata sunt hæc Rebeccæ : quæ mittens et vocans Jacob filium suum, dixit ad eum : Ecce Esau frater tuus minatur ut occidat te. 43 Nunc ergo, fili mi, audi vocem meam, et consurgens fuge ad Laban fratrem meum in Haran : 44 habitabisque cum eo dies paucos, donec requiescat furor fratris tui, 45 et cesset indignatio ejus, obliviscaturque eorum quæ fecisti in eum : postea mittam, et adducam te inde huc : cur utroque orbabor filio in uno die ? 46 Dixitque Rebecca ad Isaac : Tædet me vitæ meæ propter filias Heth : si acceperit Jacob uxorem de stirpe hujus terræ, nolo vivere.

28 Vocavit itaque Isaac Jacob, et benedixit eum, præcepitque ei dicens : Noli accipere conjugem de genere Chanaan : 2 sed vade, et proficiscere in Mesopotamiam Syriæ, ad domum Bathuel patris matris tuæ, et accipe tibi inde uxorem de filiabus Laban avunculi tui. 3 Deus autem omnipotens benedicat tibi, et crescere te faciat, atque multiplicet, ut sis in turbas populorum. 4 Et det tibi benedictiones Abrahæ, et semini tuo post te : ut possideas terram peregrinationis tuæ, quam pollicitus est avo tuo. 5 Cumque dimisisset eum Isaac, profectus venit in Mesopotamiam Syriæ ad Laban filium Bathuel Syri, fratrem Rebeccæ matris suæ. 6 Videns autem Esau quod benedixisset pater suus Jacob, et misisset eum in Mesopotamiam Syriæ, ut inde uxorem duceret ; et quod post benedictionem præcepisset ei, dicens : Non accipies uxorem de filiabus Chanaan : 7 quodque obediens Jacob parentibus suis isset in Syriam : 8 probans quoque quod non libenter aspiceret filias Chanaan pater suus : 9 ivit ad Ismaëlem, et duxit uxorem absque iis, quas prius habebat, Maheleth filiam Ismaël filii Abraham, sororem Nabaioth.

10 Igitur egressus Jacob de Bersabee, pergebat Haran. 11 Cumque venisset ad quemdam locum, et vellet in eo requiescere post solis occubitum, tulit de lapidibus qui jacebant, et supponens capiti suo, dormivit in eodem loco. 12 Viditque in somnis scalam stantem super terram, et cacumen illius tangens cælum : angelos quoque Dei ascendentes et descendentes per eam, 13 et Dominum innixum scalæ dicentem sibi : Ego sum Dominus Deus Abraham patris tui, et Deus Isaac : terram, in qua dormis, tibi dabo et semini tuo. 14 Eritque semen tuum quasi pulvis terræ : dilataberis ad occidentem, et orientem, et septentrionem, et meridiem : et benedicentur in te et in semine tuo cunctæ tribus terræ. 15 Et ero custos tuus quocumque perrexeris, et reducam te in terram hanc : nec dimittam nisi complevero universa quæ dixi. 16 Cumque evigilasset Jacob de somno, ait : Vere Dominus est in loco isto, et ego nesciebam. 17 Pavensque, Quam terribilis est, inquit, locus iste ! non est hic aliud nisi domus Dei, et porta cæli. 18 Surgens ergo Jacob mane, tulit lapidem quem supposuerat capiti suo, et erexit in titulum, fundens oleum desuper. 19 Appellavitque nomen urbis Bethel, quæ prius Luza vocabatur. 20 Vovit etiam votum, dicens : Si fuerit Deus mecum, et custodierit me in via, per quam ego ambulo, et dederit mihi panem ad vescendum, et vestimentum ad induendum, 21 reversusque fuero prospere ad domum patris mei : erit mihi Dominus in Deum, 22 et lapis iste, quem erexi in titulum, vocabitur Domus Dei : cunctorumque quæ dederis mihi, decimas offeram tibi.

29 Profectus ergo Jacob venit in terram orientalem. 2 Et vidit puteum in agro, tres quoque greges ovium accubantes juxta eum : nam ex illo adaquabantur pecora, et os ejus grandi lapide claudebatur. 3 Morisque erat ut cunctis ovibus congregatis devolverent lapidem, et refectis gregibus rursum super os putei ponerent. 4 Dixitque ad pastores : Fratres, unde estis ? Qui responderunt : De Haran. 5 Quos interrogans, Numquid, ait, nostis Laban filium Nachor ? Dixerunt : Novimus. 6 Sanusne est ? inquit. Valet, inquiunt : et ecce Rachel filia ejus venit cum grege suo. 7 Dixitque Jacob : Adhuc multum diei superest, nec est tempus ut reducantur ad caulas greges : date ante potum ovibus, et sic eas ad pastum reducite. 8 Qui responderunt : Non possumus, donec omnia pecora congregentur, et amoveamus lapidem de ore putei, ut adaquemus greges. 9 Adhuc loquebantur, et ecce Rachel veniebat cum ovibus patris sui : nam gregem ipsa pascebat. 10 Quam cum vidisset Jacob, et sciret consobrinam suam, ovesque Laban avunculi sui, amovit lapidem quo puteus claudebatur. 11 Et adaquato grege, osculatus est eam : et elevata voce flevit, 12 et indicavit ei quod frater esset patris sui, et filius Rebeccæ : at illa festinans nuntiavit patri suo. 13 Qui cum audisset venisse Jacob filium sororis suæ, cucurrit obviam ei : complexusque eum, et in oscula ruens, duxit in domum suam. Auditis autem causis itineris, 14 respondit : Os meum es, et caro mea. Et postquam impleti

sunt dies mensis unius, [15] dixit ei : Num quia frater meus es, gratis servies mihi ? dic quid mercedis accipias.

[16] Habebat vero duas filias : nomen majoris Lia, minor vero appellabatur Rachel. [17] Sed Lia lippis erat oculis : Rachel decora facie, et venusto aspectu. [18] Quam diligens Jacob, ait : Serviam tibi pro Rachel filia tua minore, septem annis. [19] Respondit Laban : Melius est ut tibi eam dem quam alteri viro : mane apud me. [20] Servivit ergo Jacob pro Rachel septem annis : et videbantur illi pauci dies præ amoris magnitudine. [21] Dixitque ad Laban : Da mihi uxorem meam : quia jam tempus impletum est, ut ingrediar ad illam. [22] Qui vocatis multis amicorum turbis ad convivium, fecit nuptias. [23] Et vespere Liam filiam suam introduxit ad eum, [24] dans ancillam filiæ, Zelpham nomine. Ad quam cum ex more Jacob fuisset ingressus, facto mane vidit Liam : [25] et dixit ad socerum suum : Quid est quod facere voluisti ? nonne pro Rachel servivi tibi ? quare imposuisti mihi ? [26] Respondit Laban : Non est in loco nostro consuetudinis, ut minores ante tradamus ad nuptias. [27] Imple hebdomadam dierum hujus copulæ : et hanc quoque dabo tibi pro opere quo serviturus es mihi septem annis aliis. [28] Acquievit placito : et hebdomada transacta, Rachel duxit uxorem : [29] cui pater servam Balam tradiderat. [30] Tandemque potitus optatis nuptiis, amorem sequentis priori prætulit, serviens apud eum septem annis aliis.

[31] Videns autem Dominus quod despiceret Liam, aperuit vulvam ejus, sorore sterili permanente. [32] Quæ conceptum genuit filium, vocavitque nomen ejus Ruben, dicens : Vidit Dominus humilitatem meam : nunc amabit me vir meus. [33] Rursumque concepit et peperit filium, et ait : Quoniam audivit me Dominus haberi contemptui, dedit etiam istum mihi ; vocavitque nomen ejus Simeon. [34] Concepitque tertio, et genuit alium filium : dixitque : Nunc quoque copulabitur mihi maritus meus : eo quod pepererim ei tres filios : et idcirco appellavit nomen ejus Levi. [35] Quarto concepit, et peperit filium, et ait : Modo confitebor Domino, et ob hoc vocavit eum Judam : cessavitque parere.

30 Cernens autem Rachel quod infecunda esset, invidit sorori suæ, et ait marito suo : Da mihi liberos, alioquin moriar. [2] Cui iratus respondit Jacob : Num pro Deo ego sum, qui privavit te fructu ventris tui ? [3] At illa : Habeo, inquit, famulam Balam : ingredere ad illam, ut pariat super genua mea, et habeam ex illa filios. [4] Deditque illi Balam in conjugium : quæ, [5] ingresso ad se viro, concepit, et peperit filium. [6] Dixitque Rachel : Judicavit mihi Dominus, et exaudivit vocem meam, dans mihi filium, et idcirco appellavit nomen ejus Dan. [7] Rursumque Bala concipiens, peperit alterum, [8] pro quo ait Rachel : Comparavit me Deus cum sorore mea, et invalui : vocavitque eum Nephthali. [9] Sentiens Lia quod parere desiisset, Zelpham ancillam suam marito tradidit. [10] Qua post conceptum edente filium, [11] dixit : Feliciter, et idcirco vocavit nomen ejus Gad. [12] Peperit quoque Zelpha alterum. [13] Dixitque Lia : Hoc pro beatitudine mea : beatam quippe me dicent mulieres : propterea appellavit eum Aser. [14] Egressus autem Ruben tempore messis triticeæ in agrum, reperit mandragoras, quas matri Liæ detulit. Dixitque Rachel : Da mihi partem de mandragoris filii tui. [15] Illa respondit : Parumne tibi videtur quod præripueris maritum mihi, nisi etiam mandragoras filii mei tuleris ? Ait Rachel : Dormiat tecum hac nocte pro mandragoris filii tui. [16] Redeuntique ad vesperam Jacob de agro, egressa est in occursum ejus Lia, et Ad me, inquit, intrabis : quia merce de conduxi te pro mandragoris filii mei. Dormivitque cum ea nocte illa. [17] Et exaudivit Deus preces ejus, concepitque et peperit filium quintum, [18] et ait : Dedit Deus mercedem mihi, quia dedi ancillam meam viro meo : appellavitque nomen ejus Issachar. [19] Rursum Lia concipiens, peperit sextum filium, [20] et ait : Dotavit me Deus dote bona : etiam hac vice mecum erit maritus meus, eo quod genuerim ei sex filios : et idcirco appellavit nomen ejus Zabulon. [21] Post quem peperit filiam, nomine Dinam. [22] Recordatus quoque Dominus Rachelis, exaudivit eam, et aperuit vulvam ejus. [23] Quæ concepit, et peperit filium, dicens : Abstulit Deus opprobrium meum. [24] Et vocavit nomen ejus Joseph, dicens : Addat mihi Dominus filium alterum. [25] Nato autem Joseph, dixit Jacob socero suo : Dimitte me ut revertar in patriam, et ad terram meam. [26] Da mihi uxores, et liberos meos, pro quibus servivi tibi, ut abeam : tu nosti servitutem qua servivi tibi.

[27] Ait illi Laban : Inveniam gratiam in conspectu tuo, experimento didici, quia benedixerit mihi Deus propter te : [28] constitue mercedem tuam quam dem tibi. [29] At ille respondit : Tu nosti quomodo servierim tibi, et quanta in manibus meis fuerit possessio tua. [30] Modicum habuisti antequam venirem ad te, et nunc dives effectus es : benedixitque tibi Dominus ad introitum meum. Justum est igitur ut aliquando provideam etiam domui meæ. [31] Dixitque Laban : Quid tibi dabo ? At ille ait : Nihil volo : sed si feceris quod postulo, iterum pascam, et custodiam pecora tua. [32] Gyra omnes greges tuos, et separa cunctas oves varias, et sparso vellere ; quodcumque furvum, et maculosum, variumque fuerit, tam in ovibus quam in capris, erit merces mea. [33] Respondebitque mihi cras justitia mea, quando placiti tempus advenerit coram te : et omnia quæ non fuerint varia, et maculosa, et furva, tam in ovibus quam in capris, furti me arguent. [34] Dixitque Laban : Gratum habeo quod petis. [35] Et separavit in die illa capras, et oves, et hircos, et arietes varios, atque maculosos : cunctum autem gregem unicolorem, id est albi et nigri velleris, tradidit in manu filiorum suorum. [36] Et posuit spatium itineris trium dierum inter se et generum, qui pascebat reliquos greges ejus. [37] Tollens ergo Jacob virgas populeas virides, et amygdalinas, et ex platanis, ex parte decorticavit eas : detractisque corticibus, in his, quæ spoliata fuerant, candor apparuit : illa vero quæ integra fuerant, viridia permanserunt : atque in hunc modum color effectus est varius. [38] Posuitque eas in canalibus, ubi effundebatur aqua : ut cum venissent greges ad bibendum, ante oculos haberent virgas, et in aspectu earum conciperent. [39] Factumque est ut in ipso calore coitus, oves intuerentur virgas, et parerent maculosa, et varia, et diverso colore respersa. [40] Divisitque gregem Jacob, et posuit virgas in canalibus ante oculos arietum : erant autem alba et nigra quæque, Laban ; cetera vero, Jacob, separatis inter se gregibus. [41] Igitur quando primo tempore ascendebantur oves, ponebat Jacob virgas in canalibus aquarum ante oculos arietum et ovium, ut in earum contemplatione conciperent : [42] quando vero serotina admissura erat, et conceptus extremus, non ponebat eas. Factaque sunt ea quæ erant serotina, Laban : et quæ primi temporis, Jacob. [43] Ditatusque est homo ultra modum, et habuit greges multos, ancillas et servos, camelos et asinos.

31 Postquam autem audivit verba filiorum Laban dicentium : Tulit Jacob omnia quæ fuerunt patris nostri, et de illius facultate ditatus, factus est inclytus : [2] animadvertit quoque faciem Laban, quod non esset erga se sicut heri

et nudiustertius, [3] maxime dicente sibi Domino : Revertere in terram patrum tuorum, et ad generationem tuam, eroque tecum. [4] Misit, et vocavit Rachel et Liam in agrum, ubi pascebat greges, [5] dixitque eis : Video faciem patris vestri quod non sit erga me sicut heri et nudiustertius : Deus autem patris mei fuit mecum. [6] Et ipsæ nostis quod totis viribus meis servierim patri vestro. [7] Sed et pater vester circumvenit me et mutavit mercedem meam decem vicibus : et tamen non dimisit eum Deus ut noceret mihi. [8] Siquando dixit : Variæ erunt mercedes tuæ : pariebant omnes oves varios fœtus ; quando vero e contrario, ait : Alba quæque accipies pro mercede : omnes greges alba pepererunt. [9] Tulitque Deus substantiam patris vestri, et dedit mihi. [10] Postquam enim conceptus ovium tempus advenerat, levavi oculos meos, et vidi in somnis ascendentes mares super feminas, varios et maculosos, et diversorum colorum. [11] Dixitque angelus Dei ad me in somnis : Jacob ? Et ego respondi : Adsum. [12] Qui ait : Leva oculos tuos, et vide universos masculos ascendentes super feminas, varios, maculosos, atque respersos. Vidi enim omnia quæ fecit tibi Laban. [13] Ego sum Deus Bethel, ubi unxisti lapidem, et votum vovisti mihi. Nunc ergo surge, et egredere de terra hac, revertens in terram nativitatis tuæ. [14] Responderuntque Rachel et Lia : Numquid habemus residui quidquam in facultatibus et hæreditate domus patris nostri ? [15] nonne quasi alienas reputavit nos, et vendidit, comeditque pretium nostrum ? [16] Sed Deus tulit opes patris nostri, et eas tradidit nobis, ac filiis nostris : unde omnia quæ præcepit tibi Deus, fac. [17] Surrexit itaque Jacob, et impositis liberis ac conjugibus suis super camelos, abiit. [18] Tulitque omnem substantiam suam, et greges, et quidquid in Mesopotamia acquisierat, pergens ad Isaac patrem suum in terram Chanaan.

[19] Eo tempore ierat Laban ad tondendas oves, et Rachel furata est idola patris sui. [20] Noluitque Jacob confiteri socero suo quod fugeret. [21] Cumque abiisset tam ipse quam omnia quæ juris sui erant, et amne transmisso pergeret contra montem Galaad, [22] nuntiatum est Laban die tertio quod fugeret Jacob. [23] Qui, assumptis fratribus suis, persecutus est eum diebus septem : et comprehendit eum in monte Galaad. [24] Viditque in somnis dicentem sibi Deum : Cave ne quidquam aspere loquaris contra Jacob. [25] Jamque Jacob extenderat in monte tabernaculum : cumque ille consecutus fuisset eum cum fratribus suis, in eodem monte Galaad fixit tentorium. [26] Et dixit ad Jacob : Quare ita egisti, ut clam me abigeres filias meas quasi captivas gladio ? [27] cur ignorante me fugere voluisti, nec indicare mihi, ut prosequerer te cum gaudio, et canticis, et tympanis, et citharis ? [28] Non es passus ut osculari filios meos et filias : stulte operatus es : et nunc quidem [29] valet manus mea reddere tibi malum : sed Deus patris vestri heri dixit mihi : Cave ne loquaris contra Jacob quidquam durius. [30] Esto, ad tuos ire cupiebas, et desiderio erat tibi domus patris tui : cur furatus es deos meos ? [31] Respondit Jacob : Quod inscio te profectus sum, timui ne violenter auferres filias tuas. [32] Quod autem furti me arguis : apud quemcumque inveneris deos tuos, necetur coram fratribus nostris : scrutare, quidquid tuorum apud me inveneris, et aufer. Hæc dicens, ignorabat quod Rachel furata esset idola. [33] Ingressus itaque Laban tabernaculum Jacob, et Liæ, et utriusque famulæ, non invenit. Cumque intrasset tentorium Rachelis, [34] illa festinans abscondit idola subter stramenta cameli, et sedit desuper : scrutantique omne tentorium, et nihil invenienti, [35] ait : Ne irascatur dominus meus quod coram te assurgere nequeo : quia juxta consuetudinem feminarum nunc accidit mihi : sic delusa sollicitudo quærentis est. [36] Tumensque Jacob, cum jurgio ait : Quam ob culpam meam, et ob quod peccatum meum sic exarsisti post me, [37] et scrutatus es omnem supellectilem meam ? quid invenisti de cuncta substantia domus tuæ ? pone hic coram fratribus meis, et fratribus tuis, et judicent inter me et te. [38] Idcirco viginti annis fui tecum ? oves tuæ et capræ steriles non fuerunt, arietes gregis tui non comedi : [39] nec captum a bestia ostendi tibi, ego damnum omne reddebam : quidquid furto peribat, a me exigebas : [40] die noctuque æstu urebar, et gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis. [41] Sicque per viginti annos in domo tua servivi tibi, quatuordecim pro filiabus, et sex pro gregibus tuis : immutasti quoque mercedem meam decem vicibus. [42] Nisi Deus patris mei Abraham, et timor Isaac affuisset mihi, forsitan modo nudum me dimisisses : afflictionem meam et laborem manuum mearum respexit Deus, et arguit te heri.

[43] Respondit ei Laban : Filiæ meæ et filii, et greges tui, et omnia quæ cernis, mea sunt : quid possum facere filiis et nepotibus meis ? [44] Veni ergo, et ineamus fœdus, ut sit in testimonium inter me et te. [45] Tulit itaque Jacob lapidem, et erexit illum in titulum : [46] dixitque fratribus suis : Afferte lapides. Qui congregantes fecerunt tumulum, comederuntque super eum : [47] quem vocavit Laban Tumulum testis : et Jacob, Acervum testimonii, uterque juxta proprietatem linguæ suæ. [48] Dixitque Laban : Tumulus iste erit testis inter me et te hodie, et idcirco appellatum est nomen ejus Galaad, id est, Tumulus testis. [49] Intueatur et judicet Dominus inter nos quando recesserimus a nobis, [50] si afflixeris filias meas, et si introduxeris alias uxores super eas : nullus sermonis nostri testis est absque Deo, qui præsens respicit. [51] Dixitque rursus ad Jacob : En tumulus hic, et lapis quem erexi inter me et te, [52] testis erit : tumulus, inquam, iste et lapis sint in testimonium, si aut ego transiero illum pergens ad te, aut tu præterieris, malum mihi cogitans. [53] Deus Abraham, et Deus Nachor, judicet inter nos, Deus patris eorum. Juravit ergo Jacob per timorem patris sui Isaac : [54] immolatisque victimis in monte, vocavit fratres suos ut ederent panem. Qui cum comedissent, manserunt ibi : [55] Laban vero de nocte consurgens, osculatus est filios, et filias suas, et benedixit illis : reversusque est in locum suum.

32 Jacob quoque abiit itinere quo cœperat : fueruntque ei obviam angeli Dei. [2] Quos cum vidisset, ait : Castra Dei sunt hæc : et appellavit nomen loci illius Mahanaim, id est, Castra. [3] Misit autem et nuntios ante se ad Esau fratrem suum in terram Seir, in regionem Edom : [4] præcepitque eis, dicens : Sic loquimini domino meo Esau : Hæc dicit frater tuus Jacob : Apud Laban peregrinatus sum, et fui usque in præsentem diem. [5] Habeo boves, et asinos, et oves, et servos, et ancillas : mittoque nunc legationem ad dominum meum, ut inveniam gratiam in conspectu tuo. [6] Reversique sunt nuntii ad Jacob, dicentes : Venimus ad Esau fratrem tuum, et ecce properat tibi in occursum cum quadringentis viris. [7] Timuit Jacob valde : et perterritus divisit populum qui secum erat, greges quoque et oves, et boves, et camelos, in duas turmas, [8] dicens : Si venerit Esau ad unam turmam, et percusserit eam, alia turma, quæ relicta est, salvabitur. [9] Dixitque Jacob : Deus patris mei Abraham, et Deus patris mei Isaac : Domine qui dixisti mihi : Revertere in terram tuam, et in locum nativitatis tuæ, et benefaciam tibi : [10] minor sum cunctis miserationibus tuis, et veritate tua quam explevisti servo tuo. In baculo meo transivi Jordanem istum : et

nunc cum duabus turmis regredior. [11] Erue me de manu fratris mei Esau, quia valde eum timeo : ne forte veniens percutiat matrem cum filiis. [12] Tu locutus es quod benefaceres mihi, et dilatares semen meum sicut arenam maris, quæ præ multitudine numerari non potest. [13] Cumque dormisset ibi nocte illa, separavit de his quæ habebat, munera Esau fratri suo, [14] capras ducentas, hircos viginti, oves ducentas, et arietes viginti, [15] camelos fœtas cum pullis suis triginta, vaccas quadraginta, et tauros viginti, asinas viginti et pullos earum decem. [16] Et misit per manus servorum suorum singulos seorsum greges, dixitque pueris suis : Antecedite me, et sit spatium inter gregem et gregem. [17] Et præcepit priori, dicens : Si obvium habueris fratrem meum Esau, et interrogaverit te : Cujus es ? aut, Quo vadis ? aut, Cujus sunt ista quæ sequeris ? [18] respondebis : Servi tui Jacob, munera misit domino meo Esau, ipse quoque post nos venit. [19] Similiter dedit mandata secundo, et tertio, et cunctis qui sequebantur greges, dicens : Iisdem verbis loquimini ad Esau cum inveneritis eum. [20] Et addetis : Ipse quoque servus tuus Jacob iter nostrum insequitur. Dixit enim : Placabo illum muneribus quæ præcedunt, et postea videbo illum : forsitan propitiabitur mihi. [21] Præcesserunt itaque munera ante eum, ipse vero mansit nocte illa in castris.

[22] Cumque mature surrexisset, tulit duas uxores suas, et totidem famulas cum undecim filiis, et transivit vadum Jaboc. [23] Traductisque omnibus quæ ad se pertinebant, [24] mansit solus : et ecce vir luctabatur cum eo usque mane. [25] Qui cum videret quod eum superare non posset, tetigit nervum femoris ejus, et statim emarcuit. [26] Dixitque ad eum : Dimitte me : jam enim ascendit aurora. Respondit : Non dimittam te, nisi benedixeris mihi. [27] Ait ergo : Quod nomen est tibi ? Respondit : Jacob. [28] At ille : Nequaquam, inquit, Jacob appellabitur nomen tuum, sed Israël : quoniam si contra Deum fortis fuisti, quanto magis contra homines prævalebis ? [29] Interrogavit eum Jacob : Dic mihi, quo appellaris nomine ? Respondit : Cur quæris nomen meum ? Et benedixit ei in eodem loco. [30] Vocavitque Jacob nomen loci illius Phanuel, dicens : Vidi Deum facie ad faciem, et salva facta est anima mea. [31] Ortusque est ei statim sol, postquam transgressus est Phanuel : ipse vero claudicabat pede. [32] Quam ob causam non comedunt nervum filii Israël, qui emarcuit in femore Jacob, usque in præsentem diem : eo quod tetigerit nervum femoris ejus, et obstupuerit.

33 Elevans autem Jacob oculos suos, vidit venientem Esau, et cum eo quadringentos viros : divisitque filios Liæ et Rachel, ambarumque famularum : [2] et posuit utramque ancillam, et liberos earum, in principio : Liam vero, et filios ejus, in secundo loco : Rachel autem et Joseph novissimos. [3] Et ipse progrediens adoravit pronus in terram septies, donec appropinquaret frater ejus. [4] Currens itaque Esau obviam fratri suo, amplexatus est eum : stringensque collum ejus, et osculans flevit. [5] Levatisque oculis, vidit mulieres et parvulos earum, et ait : Quid sibi volunt isti ? et si ad te pertinent ? Respondit : Parvuli sunt quos donavit mihi Deus servo tuo. [6] Et appropinquantes ancillæ et filii earum, incurvati sunt. [7] Accessit quoque Lia cum pueris suis : et cum similiter adorassent, extremi Joseph et Rachel adoraverunt. [8] Dixitque Esau : Quænam sunt istæ turmæ quas obviam habui ? Respondit : Ut invenirem gratiam coram domino meo. [9] At ille ait : Habeo plurima, frater mi, sint tua tibi. [10] Dixitque Jacob : Noli ita, obsecro : sed si inveni gratiam in oculis tuis, accipe munusculum de manibus meis. Sic enim vidi faciem tuam, quasi viderim vultum Dei : esto mihi propitius, [11] et suscipe benedictionem quam attuli tibi, et quam donavit mihi Deus tribuens omnia. Vix fratre compellente, suscipiens, [12] ait : Gradiamur simul, eroque socius itineris tui. [13] Dixitque Jacob : Nosti, domine mi, quod parvulos habeam teneros, et oves, et boves fœtas mecum : quas si plus in ambulando fecero laborare, morientur una die cuncti greges. [14] Præcedat dominus meus ante servum suum : et ego sequar paulatim vestigia ejus, sicut videro parvulos meos posse, donec veniam ad dominum meum in Seir. [15] Respondit Esau : Oro te, ut de populo qui mecum est, saltem socii remaneant viæ tuæ. Non est, inquit, necesse : hoc uno tantum indigeo, ut inveniam gratiam in conspectu tuo, domine mi. [16] Reversus est itaque illo die Esau itinere quo venerat in Seir. [17] Et Jacob venit in Socoth : ubi ædificata domo et fixis tentoriis appellavit nomen loci illius Socoth, id est, Tabernacula. [18] Transivitque in Salem urbem Sichimorum, quæ est in terra Chanaan, postquam reversus est de Mesopotamia Syriæ : et habitavit juxta oppidum. [19] Emitque partem agri, in qua fixerat tabernacula, a filiis Hemor patris Sichem centum agnis. [20] Et erecto ibi altari, invocavit super illud fortissimum Deum Israël.

34 Egressa est autem Dina filia Liæ ut videret mulieres regionis illius. [2] Quam cum vidisset Sichem filius Hemor Hevæi, princeps terræ illius, adamavit eam : et rapuit, et dormivit cum illa, vi opprimens virginem. [3] Et conglutinata est anima ejus cum ea, tristemque delinivit blanditiis. [4] Et pergens ad Hemor patrem suum : Accipe, inquit, mihi puellam hanc conjugem. [5] Quod cum audisset Jacob absentibus filiis, et in pastu pecorum occupatis, siluit donec redirent.

[6] Egresso autem Hemor patre Sichem ut loqueretur ad Jacob, [7] ecce filii ejus veniebant de agro : auditoque quod acciderat, irati sunt valde, eo quod fœdam rem operatus esset in Israël et, violata filia Jacob, rem illicitam perpetrasset. [8] Locutus est itaque Hemor ad eos : Sichem filii mei adhæsit anima filiæ vestræ : date eam illi uxorem : [9] et jungamus vicissim connubia : filias vestras tradite nobis, et filias nostras accipite, [10] et habitate nobiscum : terra in potestate vestra est : exercete, negotiamini, et possidete eam. [11] Sed et Sichem ad patrem et ad fratres ejus ait : Inveniam gratiam coram vobis : et quæcumque statueritis, dabo : [12] augete dotem, et munera postulate, et libenter tribuam quod petieritis : tantum date mihi puellam hanc uxorem. [13] Responderunt filii Jacob Sichem et patri ejus in dolo, sævientes ob stuprum sororis : [14] Non possumus facere quod petitis, nec dare sororem nostram homini incircumciso : quod illicitum et nefarium est apud nos. [15] Sed in hoc valebimus fœderari, si volueritis esse similes nostri, et circumcidatur in vobis omne masculini sexus ; [16] tunc dabimus et accipiemus mutuo filias vestras ac nostras : et habitabimus vobiscum, erimusque unus populus. [17] Si autem circumcidi nolueritis, tollemus filiam nostram, et recedemus. [18] Placuit oblatio eorum Hemor, et Sichem filio ejus, [19] nec distulit adolescens quin statim quod petebatur expleret : amabat enim puellam valde, et ipse erat inclytus in omni domo patris sui. [20] Ingressique portam urbis, locuti sunt ad populum : [21] Viri isti pacifici sunt, et volunt habitare nobiscum : negotientur in terra, et exerceant eam, quæ spatiosa et lata cultoribus indiget : filias eorum accipiemus uxores, et nostras illis dabimus. [22] Unum est quo differtur tantum bonum : si circumcidamus masculos nostros, ritum gentis imitantes. [23] Et substantia

eorum, et pecora, et cuncta quæ possident, nostra erunt : tantum in hoc acquiescamus, et habitantes simul, unum efficiemus populum. [24] Assensique sunt omnes, circumcisis cunctis maribus.

[25] Et ecce, die tertio, quando gravissimus vulnerum dolor est : arreptis duo filii Jacob, Simeon et Levi fratres Dinæ, gladiis, ingressi sunt urbem confidenter : interfectisque omnibus masculis, [26] Hemor et Sichem pariter necaverunt, tollentes Dinam de domo Sichem sororem suam. [27] Quibus egressis, irruerunt super occisos ceteri filii Jacob : et depopulati sunt urbem in ultionem stupri. [28] Oves eorum, et armenta, et asinos, cunctaque vastantes quæ in domibus et in agris erant, [29] parvulos quoque eorum et uxores duxerunt captivas. [30] Quibus patratis audacter, Jacob dixit ad Simeon et Levi : Turbastis me, et odiosum fecistis me Chananæis, et Pherezæis habitatoribus terræ hujus : nos pauci sumus ; illi congregati percutient me, et delebor ego, et domus mea. [31] Responderunt : Numquid ut scorto abuti debuere sorore nostra ?

35 Interea locutus est Deus ad Jacob : Surge, et ascende Bethel, et habita ibi, facque altare Deo qui apparuit tibi quando fugiebas Esau fratrem tuum. [2] Jacob vero convocata omni domo sua, ait : Abjicite deos alienos qui in medio vestri sunt, et mundamini, ac mutate vestimenta vestra. [3] Surgite, et ascendamus in Bethel, ut faciamus ibi altare Deo : qui exaudivit me in die tribulationis meæ, et socius fuit itineris mei. [4] Dederunt ergo ei omnes deos alienos quos habebant, et inaures quæ erant in auribus eorum : at ille infodit ea subter terebinthum, quæ est post urbem Sichem. [5] Cumque profecti essent, terror Dei invasit omnes per circuitum civitates, et non sunt ausi persequi recedentes. [6] Venit igitur Jacob Luzam, quæ est in terra Chanaan, cognomento Bethel : ipse et omnis populus cum eo. [7] Ædificavitque ibi altare, et appellavit nomen loci illius, Domus Dei : ibi enim apparuit ei Deus cum fugeret fratrem suum. [8] Eodem tempore mortua est Debora nutrix Rebeccæ, et sepulta est ad radices Bethel subter quercum : vocatumque est nomen loci illius, Quercus fletus. [9] Apparuit autem iterum Deus Jacob postquam reversus est de Mesopotamia Syriæ, benedixitque ei [10] dicens : Non vocaberis ultra Jacob, sed Israël erit nomen tuum. Et appellavit eum Israël, [11] dixitque ei : Ego Deus omnipotens : cresce, et multiplicare : gentes et populi nationum ex te erunt, reges de lumbis tuis egredientur, [12] terramque quam dedi Abraham et Isaac, dabo tibi et semini tuo post te. [13] Et recessit ab eo. [14] Ille vero erexit titulum lapideum in loco quo locutus fuerat ei Deus : libans super eum libamina, et effundens oleum : [15] vocansque nomen loci illius Bethel.

[16] Egressus autem inde, venit verno tempore ad terram quæ ducit Ephratam : in qua cum parturiret Rachel, [17] ob difficultatem partus periclitari cœpit. Dixitque ei obstetrix : Noli timere, quia et hunc habebis filium. [18] Egrediente autem anima præ dolore, et imminente jam morte, vocavit nomen filii sui Benoni, id est, Filius doloris mei : pater vero appellavit eum Benjamin, id est, Filius dextræ. [19] Mortua est ergo Rachel, et sepulta est in via quæ ducit Ephratam, hæc est Bethlehem. [20] Erexitque Jacob titulum super sepulchrum ejus : hic est titulus monumenti Rachel, usque in præsentem diem. [21] Egressus inde, fixit tabernaculum trans Turrem gregis. [22] Cumque habitaret in illa regione, abiit Ruben, et dormivit cum Bala concubina patris sui : quod illum minime latuit. Erant autem filii Jacob duodecim. [23] Filii Liæ : primogenitus Ruben, et Simeon, et Levi, et Judas, et Issachar, et Zabulon. [24] Filii Rachel : Joseph et Benjamin. [25] Filii Balæ ancillæ Rachelis : Dan et Nephthali. [26] Filii Zelphæ ancillæ Liæ : Gad et Aser : hi sunt filii Jacob, qui nati sunt ei in Mesopotamia Syriæ.

[27] Venit etiam ad Isaac patrem suum in Mambre, civitatem Arbee, hæc est Hebron, in qua peregrinatus est Abraham et Isaac. [28] Et completi sunt dies Isaac centum octoginta annorum. [29] Consumptusque ætate mortuus est : et appositus est populo suo senex et plenus dierum : et sepelierunt eum Esau et Jacob filii sui.

36 Hæ sunt autem generationes Esau, ipse est Edom. [2] Esau accepit uxores de filiabus Chanaan : Ada filiam Elon Hethæi, et Oolibama filiam Anæ filiæ Sebeon Hevæi : [3] Basemath quoque filiam Ismaël sororem Nabaioth. [4] Peperit autem Ada Eliphaz : Basemath genuit Rahuel : [5] Oolibama genuit Jehus et Ihelon et Core. Hi filii Esau qui nati sunt ei in terra Chanaan. [6] Tulit autem Esau uxores suas et filios et filias, et omnem animam domus suæ, et substantiam, et pecora, et cuncta quæ habere poterat in terra Chanaan : et abiit in alteram regionem, recessitque a fratre suo Jacob. [7] Divites enim erant valde, et simul habitare non poterant : nec sustinebat eos terra peregrinationis eorum præ multitudine gregum. [8] Habitavitque Esau in monte Seir, ipse est Edom. [9] Hæ autem sunt generationes Esau patris Edom in monte Seir, [10] et hæc nomina filiorum ejus : Eliphaz filius Ada uxoris Esau : Rahuel quoque filius Basemath uxoris ejus. [11] Fueruntque Eliphaz filii : Theman, Omar, Sepho, et Gatham, et Cenez. [12] Erat autem Thamna concubina Eliphaz filii Esau : quæ peperit ei Amalech. Hi sunt filii Ada uxoris Esau. [13] Filii autem Rahuel : Nahath et Zara, Samma et Meza : hi filii Basemath uxoris Esau. [14] Isti quoque erant filii Oolibama filiæ Anæ filiæ Sebeon, uxoris Esau, quos genuit ei, Jehus et Ihelon et Core. [15] Hi duces filiorum Esau : filii Eliphaz primogeniti Esau : dux Theman, dux Omra, dux Sepho, dux Cenez, [16] dux Core, dux Gathan, dux Amalech. Hi filii Eliphaz in terra Edom, et hi filii Ada. [17] Hi quoque filii Rahuel filii Esau : dux Nahath, dux Zara, dux Samma, dux Meza : hi autem duces Rahuel in terra Edom : isti filii Basemath uxoris Esau. [18] Hi autem filii Oolibama uxoris Esau : dux Jehus, dux Ihelon, dux Core : hi duces Oolibama filiæ Anæ uxoris Esau. [19] Isti sunt filii Esau, et hi duces eorum : ipse est Edom. [20] Isti sunt filii Seir Horræi, habitatores terræ : Lotan, et Sobal, et Sebeon, et Ana, [21] et Dison, et Eser, et Disan : hi duces Horræi, filii Seir in terra Edom. [22] Facti sunt autem filii Lotan : Hori et Heman. Erat autem soror Lotan, Thamna. [23] Et isti filii Sobal : Alvan et Manahat et Ebal, et Sepho et Onam. [24] Et hi filii Sebeon : Aja et Ana. Iste est Ana qui invenit aquas calidas in solitudine, cum pasceret asinos Sebeon patris sui : [25] habuitque filium Dison, et filiam Oolibama. [26] Et isti filii Dison : Hamdan, et Eseban, et Jethram, et Charan. [27] Hi quoque filii Eser : Balaan, et Zavan, et Acan. [28] Habuit autem filios Disan : Hus et Aram. [29] Hi duces Horræorum : dux Lotan, dux Sobal, dux Sebeon, dux Ana, [30] dux Dison, dux Eser, dux Disan : isti duces Horræorum qui imperaverunt in terra Seir. [31] Reges autem qui regnaverunt in terra Edom antequam haberent regem filii Israël, fuerunt hi : [32] Bela filius Beor, nomenque urbis ejus Denaba. [33] Mortuus est autem Bela, et regnavit pro eo Jobab filius Zaræ de Bosra. [34] Cumque mortuus esset Jobab, regnavit pro eo Husam de terra Themanorum. [35] Hoc quoque mortuo, regnavit pro eo Adad filius Badad, qui per-

cussit Madian in regione Moab : et nomen urbis ejus Avith. 36 Cumque mortuus esset Adad, regnavit pro eo Semla de Masreca. 37 Hoc quoque mortuo regnavit pro eo Saul de fluvio Rohoboth. 38 Cumque et hic obiisset, successit in regnum Balanan filius Achobor. 39 Isto quoque mortuo regnavit pro eo Adar, nomenque urbis ejus Phau : et appellabatur uxor ejus Meetabel, filia Matred filiæ Mezaab. 40 Hæc ergo nomina ducum Esau in cognationibus, et locis, et vocabulis suis : dux Thamna, dux Alva, dux Jetheth, 41 dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon, 42 dux Cenez, dux Theman, dux Mabsar, 43 dux Magdiel, dux Hiram : hi duces Edom habitantes in terra imperii sui, ipse est Esau pater Idumæorum.

37 Habitavit autem Jacob in terra Chanaan, in qua pater suus peregrinatus est. 2 Et hæ sunt generationes ejus : Joseph cum sedecim esset annorum, pascebat gregem cum fratribus suis adhuc puer : et erat cum filiis Balæ et Zelphæ uxorum patris sui : accusavitque fratres suos apud patrem crimine pessimo. 3 Israël autem diligebat Joseph super omnes filios suos, eo quod in senectute genuisset eum : fecitque ei tunicam polymitam. 4 Videntes autem fratres ejus quod a patre plus cunctis filiis amaretur, oderant eum, nec poterant ei quidquam pacifice loqui. 5 Accidit quoque ut visum somnium referret fratribus suis : quæ causa majoris odii seminarium fuit. 6 Dixitque ad eos : Audite somnium meum quod vidi : 7 putabam nos ligare manipulos in agro : et quasi consurgere manipulum meum, et stare, vestrosque manipulos circumstantes adorare manipulum meum. 8 Responderunt fratres ejus : Numquid rex noster eris ? aut subjiciemur ditioni tuæ ? Hæc ergo causa somniorum atque sermonum, invidiæ et odii fomitem ministravit. 9 Aliud quoque vidit somnium, quod narrans fratribus, ait : Vidi per somnium, quasi solem, et lunam, et stellas undecim adorare me. 10 Quod cum patri suo, et fratribus retulisset, increpavit eum pater suus, et dixit : Quid sibi vult hoc somnium quod vidisti ? num ego et mater tua, et fratres tui adorabimus te super terram ? 11 Invidebant ei igitur fratres sui : pater vero rem tacitus considerabat.

12 Cumque fratres illius in pascendis gregibus patris morarentur in Sichem, 13 dixit ad eum Israël : Fratres tui pascunt oves in Sichimis : veni, mittam te ad eos. Quo respondente, 14 Præsto sum, ait ei : Vade, et vide si cuncta prospera sint erga fratres tuos, et pecora : et renuntia mihi quid agatur. Missus de valle Hebron, venit in Sichem : 15 invenitque eum vir errantem in agro, et interrogavit quid quæreret. 16 At ille respondit : Fratres meos quæro : indica mihi ubi pascant greges. 17 Dixitque ei vir : Recesserunt de loco isto : audivi autem eos dicentes : Eamus in Dothain. Perrexit ergo Joseph post fratres suos, et invenit eos in Dothain. 18 Qui cum vidissent eum procul, antequam accederet ad eos, cogitaverunt illum occidere : 19 et mutuo loquebantur : Ecce somniator venit : 20 venite, occidamus eum, et mittamus in cisternam veterem : dicemusque : Fera pessima devoravit eum : et tunc apparebit quid illi prosint somnia sua. 21 Audiens autem hoc Ruben, nitebatur liberare eum de manibus eorum, et dicebat : 22 Non interficiatis animam ejus, nec effundatis sanguinem : sed projicite eum in cisternam hanc, quæ est in solitudine, manusque vestras servate innoxias : hoc autem dicebat, volens eripere eum de manibus eorum, et reddere patri suo. 23 Confestim igitur ut pervenit ad fratres suos, nudaverunt eum tunica talari et polymita : 24 miseruntque eum in cisternam veterem, quæ non habebat aquam. 25 Et sedentes ut comederent panem, viderunt Ismaëlitas viatores venire de Galaad, et camelos eorum portantes aromata, et resinam, et stacten in Ægyptum. 26 Dixit ergo Judas fratribus suis : Quid nobis prodest si occiderimus fratrem nostrum, et celaverimus sanguinem ipsius ? 27 melius est ut venundetur Ismaëlitis, et manus nostræ non polluantur : frater enim et caro nostra est. Acquieverunt fratres sermonibus illius. 28 Et prætereuntibus Madianitis negotiatoribus, extrahentes eum de cisterna, vendiderunt eum Ismaëlitis, viginti argenteis : qui duxerunt eum in Ægyptum. 29 Reversusque Ruben ad cisternam, non invenit puerum : 30 et scissis vestibus pergens ad fratres suos, ait : Puer non comparet, et ego quo ibo ? 31 Tulerunt autem tunicam ejus, et in sanguine hædi, quem occiderant, tinxerunt : 32 mittentes qui ferrent ad patrem, et dicerent : Hanc invenimus : vide utrum tunica filii tui sit, an non. 33 Quam cum agnovisset pater, ait : Tunica filii mei est : fera pessima comedit eum, bestia devoravit Joseph. 34 Scissisque vestibus, indutus est cilicio, lugens filium suum multo tempore. 35 Congregatis autem cunctis liberis ejus ut lenirent dolorem patris, noluit consolationem accipere, sed ait : Descendam ad filium meum lugens in infernum. Et illo perseverante in fletu, 36 Madianitæ vendiderunt Joseph in Ægypto Putiphari eunucho Pharaonis, magistro militum.

38 Eodem tempore, descendens Judas a fratribus suis, divertit ad virum Odollamitem, nomine Hiram. 2 Viditque ibi filiam hominis Chananæi, vocabulo Sue : et accepta uxore, ingressus est ad eam. 3 Quæ concepit, et peperit filium, et vocavit nomen ejus Her. 4 Rursumque concepto fœtu, natum filium vocavit Onan. 5 Tertium quoque peperit : quem appellavit Sela ; quo nato, parere ultra cessavit. 6 Dedit autem Judas uxorem primogenito suo Her, nomine Thamar. 7 Fuit quoque Her primogenitus Judæ nequam in conspectu Domini : et ab eo occisus est. 8 Dixit ergo Judas ad Onan filium suum : Ingredere ad uxorem fratris tui, et sociare illi, ut suscites semen fratri tuo. 9 Ille sciens non sibi nasci filios, introiens ad uxorem fratris sui, semen fundebat in terram, ne liberi fratris nomine nascerentur. 10 Et idcirco percussit eum Dominus, quod rem detestabilem faceret. 11 Quam ob rem dixit Judas Thamar nurui suæ : Esto vidua in domo patris tui, donec crescat Sela filius meus : timebat enim ne et ipse moreretur, sicut fratres ejus. Quæ abiit, et habitavit in domo patris sui. 12 Evolutis autem multis diebus, mortua est filia Sue uxor Judæ : qui, post luctum consolatione suscepta, ascendebat ad tonsores ovium suarum, ipse et Hiras opilio gregis Odollamites, in Thamnas. 13 Nuntiatumque est Thamar quod socer illius ascenderet in Thamnas ad tondendas oves. 14 Quæ, depositis viduitatis vestibus, assumpsit theristrum : et mutato habitu, sedit in bivio itineris, quod ducit Thamnam : eo quod crevisset Sela, et non eum accepisset maritum. 15 Quam cum vidisset Judas, suspicatus est esse meretricem : operuerat enim vultum suum, ne agnosceretur. 16 Ingrediensque ad eam, ait : Dimitte me ut coëam tecum : nesciebat enim quod nurus sua esset. Qua respondente : Quid dabis mihi ut fruaris concubitu meo ? 17 dixit : Mittam tibi hædum de gregibus. Rursumque illa dicente : Patiar quod vis, si dederis mihi arrhabonem, donec mittas quod polliceris. 18 Ait Judas : Quid tibi vis pro arrhabone dari ? Respondit : Annulum tuum, et armillam, et baculum quem manu tenes. Ad unum igitur coitum mulier concepit, 19 et surgens abiit : depositoque habitu quem sumpserat, induta est viduitatis vestibus. 20 Misit autem Judas hædum per pastorem suum Odollamitem, ut reciperet

pignus quod dederat mulieri : qui cum non invenisset eam, [21] interrogavit homines loci illius : Ubi est mulier quæ sedebat in bivio ? Respondentibus cunctis : Non fuit in loco ista meretrix. [22] Reversus est ad Judam, et dixit ei : Non inveni eam : sed et homines loci illius dixerunt mihi, numquam sedisse ibi scortum. [23] Ait Judas : Habeat sibi, certe mendacii arguere nos non potest, ego misi hædum quem promiseram : et tu non invenisti eam. [24] Ecce autem post tres menses nuntiaverunt Judæ, dicentes : Fornicata est Thamar nurus tua, et videtur uterus illius intumescere. Dixitque Judas : Producite eam ut comburatur. [25] Quæ cum duceretur ad pœnam, misit ad socerum suum, dicens : De viro, cujus hæc sunt, concepi : cognosce cujus sit annulus, et armilla, et baculus. [26] Qui, agnitis muneribus, ait : Justior me est : quia non tradidi eam Sela filio meo. Attamen ultra non cognovit eam. [27] Instante autem partu, apparuerunt gemini in utero : atque in ipsa effusione infantium unus protulit manum, in qua obstetrix ligavit coccinum, dicens : [28] Iste egredietur prior. [29] Illo vero retrahente manum, egressus est alter : dixitque mulier : Quare divisa est propter te maceria ? et ob hanc causam, vocavit nomen ejus Phares. [30] Postea egressus est frater ejus, in cujus manu erat coccinum : quem appellavit Zara.

39 Igitur Joseph ductus est in Ægyptum, emitque eum Putiphar eunuchus Pharaonis, princeps exercitus, vir ægyptius, de manu Ismaëlitarum, a quibus perductus erat. [2] Fuitque Dominus cum eo, et erat vir in cunctis prospere agens : habitavitque in domo domini sui, [3] qui optime noverat Dominum esse cum eo, et omnia, quæ gerebat, ab eo dirigi in manu illius. [4] Invenitque Joseph gratiam coram domino suo, et ministrabat ei : a quo præpositus omnibus gubernabat creditam sibi domum, et universa quæ ei tradita fuerant : [5] benedixitque Dominus domui Ægyptii propter Joseph, et multiplicavit tam in ædibus quam in agris cunctam ejus substantiam : [6] nec quidquam aliud noverat, nisi panem quo vescebatur. Erat autem Joseph pulchra facie, et decorus aspectu. [7] Post multos itaque dies injecit domina sua oculos suos in Joseph, et ait : Dormi mecum. [8] Qui nequaquam acquiescens operi nefario, dixit ad eam : Ecce dominus meus, omnibus mihi traditis, ignorat quid habeat in domo sua : [9] nec quidquam est quod non in mea sit potestate, vel non tradiderit mihi, præter te, quæ uxor ejus es : quomodo ergo possum hoc malum facere, et peccare in Deum meum ? [10] Hujuscemodi verbis per singulos dies, et mulier molesta erat adolescenti : et ille recusabat stuprum. [11] Accidit autem quadam die ut intraret Joseph domum, et operis quippiam absque arbitris faceret : [12] et illa, apprehensa lacinia vestimenti ejus, diceret : Dormi mecum. Qui relicto in manu ejus pallio fugit, et egressus est foras. [13] Cumque vidisset mulier vestem in manibus suis, et se esse contemptam, [14] vocavit ad se homines domus suæ, et ait ad eos : En introduxit virum hebræum, ut illuderet nobis : ingressus est ad me, ut coiret mecum : cumque ego succlamassem, [15] et audisset vocem meam, reliquit pallium quod tenebam, et fugit foras. [16] In argumentum ergo fidei retentum pallium ostendit marito revertenti domum, [17] et ait : Ingressus est ad me servus hebræus quem adduxisti, ut illuderet mihi : [18] cumque audisset me clamare, reliquit pallium quod tenebam, et fugit foras. [19] His auditis dominus, et nimium credulus verbis conjugis, iratus est valde : [20] tradiditque Joseph in carcerem, ubi vincti regis custodiebantur, et erat ibi clausus.

[21] Fuit autem Dominus cum Joseph, et misertus illius dedit ei gratiam in conspectu principis carceris. [22] Qui tradidit in manu illius universos vinctos qui in custodia tenebantur : et quidquid fiebat, sub ipso erat. [23] Nec noverat aliquid, cunctis ei creditis : Dominus enim erat cum illo, et omnia opera ejus dirigebat.

40 His ita gestis, accidit ut peccarent duo eunuchi, pincerna regis Ægypti, et pistor, domino suo. [2] Iratusque contra eos Pharao (nam alter pincernis præerat, alter pistoribus), [3] misit eos in carcerem principis militum, in quo erat vinctus et Joseph. [4] At custos carceris tradidit eos Joseph, qui et ministrabat eis : aliquantulum temporis fluxerat, et illi in custodia tenebantur. [5] Videruntque ambo somnium nocte una, juxta interpretationem congruam sibi : [6] ad quos cum introisset Joseph mane, et vidisset eos tristes, [7] sciscitatus est eos, dicens : Cur tristior est hodie solito facies vestra ? [8] Qui responderunt : Somnium vidimus, et non est qui interpretetur nobis. Dixitque ad eos Joseph : Numquid non Dei est interpretatio ? referte mihi quid videritis. [9] Narravit prior, præpositus pincernarum, somnium suum : Videbam coram me vitem, [10] in qua erant tres propagines, crescere paulatim in gemmas, et post flores uvas maturescere : [11] calicemque Pharaonis in manu mea : tuli ergo uvas, et expressi in calicem quem tenebam, et tradidi poculum Pharaoni. [12] Respondit Joseph : Hæc est interpretatio somnii : tres propagines, tres adhuc dies sunt : [13] post quos recordabitur Pharao ministerii tui, et restituet te in gradum pristinum : dabisque ei calicem juxta officium tuum, sicut ante facere consueveras. [14] Tantum memento mei, cum bene tibi fuerit, et facias mecum misericordiam : ut suggeras Pharaoni ut educat me de isto carcere : [15] quia furto sublatus sum de terra Hebræorum, et hic innocens in lacum missus sum. [16] Videns pistorum magister quod prudenter somnium dissolvisset, ait : Et ego vidi somnium : quod tria canistra farinæ haberem super caput meum : [17] et in uno canistro quod erat excelsius, portare me omnes cibos qui fiunt arte pistoria, avesque comedere ex eo. [18] Respondit Joseph : Hæc est interpretatio somnii : tria canistra, tres adhuc dies sunt : [19] post quos auferet Pharao caput tuum, ac suspendet te in cruce, et lacerabunt volucres carnes tuas. [20] Exinde dies tertius natalitius Pharaonis erat : qui faciens grande convivium pueris suis, recordatus est inter epulas magistri pincernarum, et pistorum principis. [21] Restituitque alterum in locum suum, ut porrigeret ei poculum : [22] alterum suspendit in patibulo, ut conjectoris veritas probaretur. [23] Et tamen succedentibus prosperis, præpositus pincernarum oblitus est interpretis sui.

41 Post duos annos vidit Pharao somnium. Putabat se stare super fluvium, [2] de quo ascendebant septem boves, pulchræ et crassæ nimis : et pascebantur in locis palustribus. [3] Aliæ quoque septem emergebant de flumine, fœdæ confectæque macie : et pascebantur in ipsa amnis ripa in locis virentibus : [4] devoraveruntque eas, quarum mira species et habitudo corporum erat. Expergefactus Pharao, [5] rursum dormivit, et vidit alterum somnium : septem spicæ pullulabant in culmo uno plenæ atque formosæ : [6] aliæ quoque totidem spicæ tenues, et percussæ uredine oriebantur, [7] devorantes omnium priorum pulchritudinem. Evigilans Pharao post quietem, [8] et facto mane, pavore perterritus, misit ad omnes conjectores Ægypti, cunctosque sapientes, et accersitis narravit somnium, nec erat qui interpretaretur. [9] Tunc demum reminiscens pincernarum magister, ait : Confiteor peccatum meum : [10] iratus rex servis suis, me et magistrum pistorum retrudi jussit in carcerem principis militum : [11] ubi

una nocte uterque vidimus somnium præsagum futurorum. [12] Erat ibi puer hebræus, ejusdem ducis militum famulus : cui narrantes somnia, [13] audivimus quidquid postea rei probavit eventus ; ego enim redditus sum officio meo, et ille suspensus est in cruce. [14] Protinus ad regis imperium eductum de carcere Joseph totonderunt : ac veste mutata obtulerunt ei. [15] Cui ille ait : Vidi somnia, nec est qui edisserat : quæ audivi te sapientissime conjicere. [16] Respondit Joseph : Absque me Deus respondebit prospera Pharaoni. [17] Narravit ergo Pharao quod viderat : Putabam me stare super ripam fluminis, [18] et septem boves de amne conscendere, pulchras nimis, et obesis carnibus : quæ in pastu paludis virecta carpebant. [19] Et ecce, has sequebantur aliæ septem boves, in tantum deformes et macilentæ, ut numquam tales in terra Ægypti viderim : [20] quæ, devoratis et consumptis prioribus, [21] nullum saturitatis dedere vestigium : sed simili macie et squalore torpebant. Evigilans, rursus sopore depressus, [22] vidi somnium. Septem spicæ pullulabant in culmo uno plenæ atque pulcherrimæ. [23] Aliæ quoque septem tenues et percussæ uredine, oriebantur e stipula : [24] quæ priorum pulchritudinem devoraverunt. Narravi conjectoribus somnium, et nemo est qui edisserat. [25] Respondit Joseph : Somnium regis unum est : quæ facturus est Deus, ostendit Pharaoni. [26] Septem boves pulchræ, et septem spicæ plenæ, septem ubertatis anni sunt : eamdemque vim somnii comprehendunt. [27] Septem quoque boves tenues atque macilentæ, quæ ascenderunt post eas, et septem spicæ tenues, et vento urente percussæ, septem anni venturæ sunt famis. [28] Qui hoc ordine complebuntur : [29] ecce septem anni venient fertilitatis magnæ in universa terra Ægypti, [30] quos sequentur septem anni alii tantæ sterilitatis, ut oblivioni tradatur cuncta retro abundantia : consumptura est enim fames omnem terram, [31] et ubertatis magnitudinem perditura est inopiæ magnitudo. [32] Quod autem vidisti secundo ad eamdem rem pertinens somnium : firmitatis indicium est, eo quod fiat sermo Dei, et velocius impleatur. [33] Nunc ergo provideat rex virum sapientem et industrium, et præficiat eum terræ Ægypti : [34] qui constituat præpositos per cunctas regiones : et quintam partem fructuum per septem annos fertilitatis, [35] qui jam nunc futuri sunt, congreget in horrea : et omne frumentum sub Pharaonis potestate condatur, serveturque in urbibus. [36] Et præparetur futuræ septem annorum fami, quæ oppressura est Ægyptum, et non consumetur terra inopia. [37] Placuit Pharaoni consilium et cunctis ministris ejus : [38] locutusque est ad eos : Num invenire poterimus talem virum, qui spiritu Dei plenus sit ? [39] Dixit ergo ad Joseph : Quia ostendit tibi Deus omnia quæ locutus es, numquid sapientiorem et consimilem tui invenire potero ?

[40] Tu eris super domum meam, et ad tui oris imperium cunctus populus obediet : uno tantum regni solio te præcedam. [41] Dixitque rursus Pharao ad Joseph : Ecce, constitui te super universam terram Ægypti. [42] Tulitque annulum de manu sua, et dedit eum in manu ejus : vestivitque eum stola byssina, et collo torquem auream circumposuit. [43] Fecitque eum ascendere super currum suum secundum, clamante præcone, ut omnes coram eo genu flecterent, et præpositum esse scirent universæ terræ Ægypti. [44] Dixit quoque rex ad Joseph : Ego sum Pharao : absque tuo imperio non movebit quisquam manum aut pedem in omni terra Ægypti. [45] Vertitque nomen ejus, et vocavit eum, lingua ægyptiaca, Salvatorem mundi. Deditque illi uxorem Aseneth filiam Putiphare sacerdotis Heliopoleos. Egressus est itaque Joseph ad terram Ægypti [46] (triginta autem annorum erat quando stetit in conspectu regis Pharaonis), et circuivit omnes regiones Ægypti. [47] Venitque fertilitas septem annorum : et in manipulos redactæ segetes congregatæ sunt in horrea Ægypti. [48] Omnis etiam frugum abundantia in singulis urbibus condita est. [49] Tantaque fuit abundantia tritici, ut arenæ maris coæquaretur, et copia mensuram excederet. [50] Nati sunt autem Joseph filii duo antequam veniret fames : quos peperit ei Aseneth filia Putiphare sacerdotis Heliopoleos. [51] Vocavitque nomen primogeniti Manasses, dicens : Oblivisci me fecit Deus omnium laborum meorum, et domus patris mei. [52] Nomen quoque secundi appellavit Ephraim, dicens : Crescere me fecit Deus in terra paupertatis meæ. [53] Igitur transactis septem ubertatis annis, qui fuerant in Ægypto, [54] cœperunt venire septem anni inopiæ, quos prædixerat Joseph : et in universo orbe fames prævaluit, in cuncta autem terra Ægypti panis erat. [55] Qua esuriente, clamavit populus ad Pharaonem, alimenta petens. Quibus ille respondit : Ite ad Joseph : et quidquid ipse vobis dixerit, facite. [56] Crescebat autem quotidie fames in omni terra : aperuitque Joseph universa horrea, et vendebat Ægyptiis : nam et illos oppresserat fames. [57] Omnesque provinciæ veniebant in Ægyptum, ut emerent escas, et malum inopiæ temperarent.

42 Audiens autem Jacob quod alimenta venderentur in Ægypto, dixit filiis suis : Quare negligitis ? [2] audivi quod triticum venundetur in Ægypto : descendite, et emite nobis necessaria, ut possimus vivere, et non consumamur inopia. [3] Descendentes igitur fratres Joseph decem, ut emerent frumenta in Ægypto, [4] Benjamin domi retento a Jacob, qui dixerat fratribus ejus : Ne forte in itinere quidquam patiatur mali : [5] ingressi sunt terram Ægypti cum aliis qui pergebant ad emendum. Erat autem fames in terra Chanaan. [6] Et Joseph erat princeps in terra Ægypti, atque ad ejus nutum frumenta populis vendebantur. Cumque adorassent eum fratres sui, [7] et agnovisset eos, quasi ad alienos durius loquebatur, interrogans eos : Unde venistis ? Qui responderunt : De terra Chanaan, ut emamus victui necessaria. [8] Et tamen fratres ipse cognoscens, non est cognitus ab eis. [9] Recordatusque somniorum, quæ aliquando viderat, ait ad eos : Exploratores estis : ut videatis infirmiora terræ venistis. [10] Qui dixerunt : Non est ita, domine, sed servi tui venerunt ut emerent cibos. [11] Omnes filii unius viri sumus : pacifici venimus, nec quidquam famuli tui machinantur mali. [12] Quibus ille respondit : Aliter est : immunita terræ hujus considerare venistis. [13] At illi : Duodecim, inquiunt, servi tui, fratres sumus, filii viri unius in terra Chanaan : minimus cum patre nostro est, alius non est super. [14] Hoc est, ait, quod locutus sum : exploratores estis. [15] Jam nunc experimentum vestri capiam : per salutem Pharaonis non egrediemini hinc, donec veniat frater vester minimus. [16] Mittite ex vobis unum, et adducat eum : vos autem eritis in vinculis, donec probentur quæ dixistis utrum vera an falsa sint : alioquin per salutem Pharaonis exploratores estis. [17] Tradidit ergo illos custodiæ tribus diebus. [18] Die autem tertio eductis de carcere, ait : Facite quæ dixi, et vivetis : Deum enim timeo. [19] Si pacifici estis, frater vester unus ligetur in carcere : vos autem abite, et ferte frumenta quæ emistis, in domos vestras, [20] et fratrem vestrum minimum ad me adducite, ut possim vestros probare sermones, et non moriamini. Fecerunt ut dixerat, [21] et locuti sunt ad invicem : Merito hæc patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum, videntes

angustiam animæ illius, dum deprecaretur nos, et non audivimus : idcirco venit super nos ista tribulatio. 22 E quibus unus Ruben, ait : Numquid non dixi vobis : Nolite peccare in puerum : et non audistis me ? en sanguis ejus exquiritur. 23 Nesciebant autem quod intelligeret Joseph, eo quod per interpretem loqueretur ad eos. 24 Avertitque se parumper, et flevit : et reversus locutus est ad eos.

25 Tollensque Simeon, et ligans illis præsentibus, jussit ministris ut implerent eorum saccos tritico, et reponerent pecunias singulorum in sacculis suis, datis supra cibariis in viam : qui fecerunt ita. 26 At illi portantes frumenta in asinis suis, profecti sunt. 27 Apertoque unus sacco, ut daret jumento pabulum in diversorio, contemplatus pecuniam in ore sacculi, 28 dixit fratribus suis : Reddita est mihi pecunia, en habetur in sacco. Et obstupefacti, turbatique, mutuo dixerunt : Quidnam est hoc quod fecit nobis Deus ? 29 Veneruntque ad Jacob patrem suum in terram Chanaan, et narraverunt ei omnia quæ accidissent sibi, dicentes : 30 Locutus est nobis dominus terræ dure, et putavit nos exploratores esse provinciæ. 31 Cui respondimus : Pacifici sumus, nec ullas molimur insidias. 32 Duodecim fratres uno patre geniti sumus : unus non est super, minimus cum patre nostro est in terra Chanaan. 33 Qui ait nobis : Sic probabo quod pacifici sitis : fratrem vestrum unum dimittite apud me, et cibaria domibus vestris necessaria sumite, et abite, 34 fratremque vestrum minimum adducite ad me, ut sciam quod non sitis exploratores : et istum, qui tenetur in vinculis, recipere possitis : ac deinceps quæ vultis, emendi habeatis licentiam. 35 His dictis, cum frumenta effunderent, singuli repererunt in ore saccorum ligatas pecunias, exterritisque simul omnibus, 36 dixit pater Jacob : Absque liberis me esse fecistis : Joseph non est super, Simeon tenetur in vinculis, et Benjamin auferetis : in me hæc omnia mala reciderunt. 37 Cui respondit Ruben : Duos filios meos interfice, si non reduxero illum tibi : trade illum in manu mea, et ego eum tibi restituam. 38 At ille : Non descendet, inquit, filius meus vobiscum : frater ejus mortuus est, et ipse solus remansit : si quid ei adversi acciderit in terra ad quam pergitis, deducetis canos meos cum dolore ad inferos.

43 Interim fames omnem terram vehementer premebat. 2 Consumptisque cibis quos ex Ægypto detulerant, dixit Jacob ad filios suos : Revertimini, et emite nobis pauxillum escarum. 3 Respondit Judas : Denuntiavit nobis vir ille sub attestatione jurisjurandi, dicens : Non videbitis faciem meam, nisi fratrem vestrum minimum adduxeritis vobiscum. 4 Si ergo vis eum mittere nobiscum, pergemus pariter, et ememus tibi necessaria : 5 sin autem non vis, non ibimus : vir enim, ut sæpe diximus, denuntiavit nobis, dicens : Non videbitis faciem meam absque fratre vestro minimo. 6 Dixit eis Israël : In meam hoc fecistis miseriam, ut indicaretis ei et alium habere vos fratrem. 7 At illi responderunt : Interrogavit nos homo per ordinem nostram progeniem : si pater viveret : si haberemus fratrem : et nos respondimus ei consequenter juxta id quod fuerat sciscitatus : numquid scire poteramus quod dicturus esset : Adducite fratrem vestrum vobiscum ? 8 Judas quoque dixit patri suo : Mitte puerum mecum, ut proficiscamur, et possimus vivere : ne moriamur nos et parvuli nostri. 9 Ego suscipio puerum : de manu mea require illum : nisi reduxero, et reddidero eum tibi, ero peccati reus in te omni tempore. 10 Si non intercessisset dilatio, jam vice alter venissemus. 11 Igitur Israël pater eorum dixit ad eos : Si sic necesse est, facite quod vultis : sumite de optimis terræ fructibus in vasis vestris, et deferte viro munera, modicum resinæ, et mellis, et storacis, stactes, et terebinthi, et amygdalarum. 12 Pecuniam quoque duplicem ferte vobiscum : et illam, quam invenistis in sacculis, reportate, ne forte errore factum sit : 13 sed et fratrem vestrum tollite, et ite ad virum. 14 Deus autem meus omnipotens faciat vobis eum placabilem : et remittat vobiscum fratrem vestrum quem tenet, et hunc Benjamin : ego autem quasi orbatus absque liberis ero.

15 Tulerunt ergo viri munera, et pecuniam duplicem, et Benjamin : descenderuntque in Ægyptum, et steterunt coram Joseph. 16 Quos cum ille vidisset et Benjamin simul, præcepit dispensatori domus suæ, dicens : Introduc viros domum, et occide victimas, et instrue convivium : quoniam mecum sunt comesturi meridie. 17 Fecit ille quod sibi fuerat imperatum, et introduxit viros domum. 18 Ibique exterriti, dixerunt mutuo : Propter pecuniam, quam retulimus prius in saccis nostris, introducti sumus : ut devolvat in nos calumniam, et violenter subjiciat servituti et nos, et asinos nostros. 19 Quam ob rem in ipsis foribus accedentes ad dispensatorem domus, 20 locuti sunt : Oramus, domine, ut audias nos. Jam ante descendimus ut emeremus escas : 21 quibus emptis, cum venissemus ad diversorium, aperuimus saccos nostros, et invenimus pecuniam in ore saccorum : quam nunc eodem pondere reportavimus. 22 Sed et aliud attulimus argentum, ut emamus quæ nobis necessaria sunt : non est in nostra conscientia quis posuerit eam in marsupiis nostris. 23 At ille respondit : Pax vobiscum, nolite timere : Deus vester, et Deus patris vestri, dedit vobis thesauros in saccis vestris : nam pecuniam, quam dedistis mihi, probatam ego habeo. Eduxitque ad eos Simeon. 24 Et introductis domum, attulit aquam, et laverunt pedes suos, deditque pabulum asinis eorum. 25 Illi vero parabant munera, donec ingrederetur Joseph meridie : audierant enim quod ibi comesturi essent panem. 26 Igitur ingressus est Joseph domum suam, obtuleruntque ei munera, tenentes in manibus suis : et adoraverunt proni in terram. 27 At ille, clementer resalutatis eis, interrogavit eos, dicens : Salvusne est pater vester senex, de quo dixeratis mihi ? adhuc vivit ? 28 Qui responderunt : Sospes est servus tuus pater noster, adhuc vivit. Et incurvati, adoraverunt eum. 29 Attollens autem Joseph oculos, vidit Benjamin fratrem suum uterinum, et ait : Iste est frater vester parvulus, de quo dixeratis mihi ? Et rursum : Deus, inquit, misereatur tui, fili mi. 30 Festinavitque, quia commota fuerant viscera ejus super fratre suo, et erumpebant lacrimæ : et introiens cubiculum flevit. 31 Rursumque lota facie egressus, continuit se, et ait : Ponite panes. 32 Quibus appositis, seorsum Joseph, et seorsum fratribus, Ægyptiis quoque qui vescebantur simul, seorsum (illicitum est enim Ægyptiis comedere cum Hebræis, et profanum putant hujuscemodi convivium) 33 sederunt coram eo, primogenitus juxta primogenita sua, et minimus juxta ætatem suam. Et mirabantur nimis, 34 sumptis partibus quas ab eo acceperant : majorque pars venit Benjamin, ita ut quinque partibus excederet. Biberuntque et inebriati sunt cum eo.

44 Præcepit autem Joseph dispensatori domus suæ, dicens : Imple saccos eorum frumento, quantum possunt capere : et pone pecuniam singulorum in summitate sacci. 2 Scyphum autem meum argenteum, et pretium quod dedit tritici, pone in ore sacci junioris. Factumque est ita. 3 Et orto mane, dimissi sunt cum asinis suis. 4 Jamque urbem exierant, et processerant paululum : tunc Joseph accersito dispensatore domus, Surge, inquit, et persequere viros : et apprehensis dicito : Quare reddidistis malum pro bono ?

5 scyphus, quem furati estis, ipse est in quo bibit dominus meus, et in quo augurari solet : pessimam rem fecistis. 6 Fecit ille ut jusserat : et apprehensis per ordinem locutus est. 7 Qui responderunt : Quare sic loquitur dominus noster, ut servi tui tantum flagitii commiserint ? 8 pecuniam, quam invenimus in summitate saccorum, reportavimus ad te de terra Chanaan : et quomodo consequens est ut furati simus de domo domini tui aurum vel argentum ? 9 apud quemcumque fuerit inventum servorum tuorum quod quæris, moriatur, et nos erimus servi domini nostri. 10 Qui dixit eis : Fiat juxta vestram sententiam : apud quemcumque fuerit inventum, ipse sit servus meus, vos autem eritis innoxii. 11 Itaque festinato deponentes in terram saccos, aperuerunt singuli. 12 Quos scrutatus, incipiens a majore usque ad minimum, invenit scyphum in sacco Benjamin. 13 At illi, scissis vestibus, oneratisque rursum asinis, reversi sunt in oppidum. 14 Primusque Judas cum fratribus ingressus est ad Joseph (necdum enim de loco abierat) omnesque ante eum pariter in terram corruerunt. 15 Quibus ille ait : Cur sic agere voluistis ? an ignoratis quod non sit similis mei in augurandi scientia ? 16 Cui Judas : Quid respondebimus, inquit, domino meo ? vel quid loquemur, aut juste poterimus obtendere ? Deus invenit iniquitatem servorum tuorum : en omnes servi sumus domini mei, et nos, et apud quem inventus est scyphus. 17 Respondit Joseph : Absit a me ut sic agam : qui furatus est scyphum, ipse sit servus meus : vos autem abite liberi ad patrem vestrum. 18 Accedens autem propius Judas, confidenter ait : Oro, domine mi, loquatur servus tuus verbum in auribus tuis, et ne irascaris famulo tuo : tu es enim post Pharaonem 19 dominus meus. Interrogasti prius servos tuos : Habetis patrem aut fratrem ? 20 et nos respondimus tibi domino meo : Est nobis pater senex, et puer parvulus, qui in senectute illius natus est : cujus uterinus frater mortuus est : et ipsum solum habet mater sua, pater vero tenere diligit eum. 21 Dixistique servis tuis : Adducite eum ad me, et ponam oculos meos super illum. 22 Suggessimus domino meo : Non potest puer relinquere patrem suum : si enim illum dimiserit, morietur. 23 Et dixisti servis tuis : Nisi venerit frater vester minimus vobiscum, non videbitis amplius faciem meam. 24 Cum ergo ascendissemus ad famulum tuum patrem nostrum, narravimus ei omnia quæ locutus est dominus meus. 25 Et dixit pater noster : Revertimini, et emite nobis parum tritici. 26 Cui diximus : Ire non possumus : si frater noster minimus descenderit nobiscum, proficiscemur simul : alioquin illo absente, non audemus videre faciem viri. 27 Ad quæ ille respondit : Vos scitis quod duos genuerit mihi uxor mea. 28 Egressus est unus, et dixistis : Bestia devoravit eum : et hucusque non comparet. 29 Si tuleritis et istum, et aliquid ei in via contigerit, deducetis canos meos cum mœrore ad inferos. 30 Igitur si intravero ad servum tuum patrem nostrum, et puer defuerit (cum anima illius ex hujus anima pendeat), 31 videritque eum non esse nobiscum, morietur, et deducent famuli tui canos ejus cum dolore ad inferos. 32 Ego proprie servus tuus sim qui in meam hunc recepi fidem, et spopondi dicens : Nisi reduxero eum, peccati reus ero in patrem meum omni tempore. 33 Manebo itaque servus tuus pro puero in ministerio domini mei, et puer ascendat cum fratribus suis. 34 Non enim possum redire ad patrem meum, absente puero : ne calamitatis, quæ oppressura est patrem meum, testis assistam.

45 Non se poterat ultra cohibere Joseph multis coram astantibus : unde præcepit ut egrederentur cuncti foras, et nullus interesset alienus agnitioni mutuæ. 2 Elevavitque vocem cum fletu, quam audierunt Ægyptii, omnisque domus Pharaonis. 3 Et dixit fratribus suis : Ego sum Joseph : adhuc pater meus vivit ? Non poterant respondere fratres nimio terrore perterriti. 4 Ad quos ille clementer : Accedite, inquit, ad me. Et cum accessissent prope : Ego sum, ait, Joseph, frater vester, quem vendidistis in Ægyptum. 5 Nolite pavere, neque vobis durum esse videatur quod vendidistis me in his regionibus : pro salute enim vestra misit me Deus ante vos in Ægyptum. 6 Biennium est enim quod cœpit fames esse in terra : et adhuc quinque anni restant, quibus nec arari poterit, nec meti. 7 Præmisitque me Deus ut reservemini super terram, et escas ad vivendum habere possitis. 8 Non vestro consilio, sed Dei voluntate huc missus sum : qui fecit me quasi patrem Pharaonis, et dominum universæ domus ejus, ac principem in omni terra Ægypti. 9 Festinate, et ascendite ad patrem meum, et dicetis ei : Hæc mandat filius tuus Joseph : Deus fecit me dominum universæ terræ Ægypti : descende ad me, ne moreris, 10 et habitabis in terra Gessen : erisque juxta me tu, et filii tui, et filii filiorum tuorum, oves tuæ, et armenta tua, et universa quæ possides : 11 ibique te pascam (adhuc enim quinque anni residui sunt famis) ne et tu pereas, et domus tua, et omnia quæ possides. 12 En oculi vestri, et oculi fratris mei Benjamin, vident quod os meum loquatur ad vos. 13 Nuntiate patri meo universam gloriam meam, et cuncta quæ vidistis in Ægypto : festinate, et adducite eum ad me. 14 Cumque amplexatus recidisset in collum Benjamin fratris sui, flevit : illo quoque similiter flente super collum ejus. 15 Osculatusque est Joseph omnes fratres suos, et ploravit super singulos : post quæ ausi sunt loqui ad eum. 16 Auditumque est, et celebri sermone vulgatum in aula regis : Venerunt fratres Joseph : et gavisus est Pharao, atque omnis familia ejus. 17 Dixitque ad Joseph ut imperaret fratribus suis, dicens : Onerantes jumenta, ite in terram Chanaan, 18 et tollite inde patrem vestrum et cognationem, et venite ad me : et ego dabo vobis omnia bona Ægypti, ut comedatis medullam terræ. 19 Præcipe etiam ut tollant plaustra de terra Ægypti, ad subvectionem parvulorum suorum ac conjugum : et dicito : Tollite patrem vestrum, et properate quantocius venientes. 20 Nec dimittatis quidquam de supellectili vestra : quia omnes opes Ægypti vestræ erunt.

21 Feceruntque filii Israël ut eis mandatum fuerat. Quibus dedit Joseph plaustra, secundum Pharaonis imperium, et cibaria in itinere. 22 Singulis quoque proferri jussit binas stolas : Benjamin vero dedit trecentos argenteos cum quinque stolis optimis : 23 tantumdem pecuniæ et vestium mittens patri suo, addens et asinos decem, qui subveherent ex omnibus divitiis Ægypti, et totidem asinas, triticum in itinere, panesque portantes. 24 Dimisit ergo fratres suos, et proficiscentibus ait : Ne irascamini in via. 25 Qui ascendentes ex Ægypto, venerunt in terram Chanaan ad patrem suum Jacob. 26 Et nuntiaverunt ei, dicentes : Joseph filius tuus vivit : et ipse dominatur in omni terra Ægypti. Quo audito Jacob, quasi de gravi somno evigilans, tamen non credebat eis. 27 Illi e contra referebant omnem ordinem rei. Cumque vidisset plaustra et universa quæ miserat, revixit spiritus ejus, 28 et ait : Sufficit mihi si adhuc Joseph filius meus vivit : vadam, et videbo illum antequam moriar.

46 Profectusque Israël cum omnibus quæ habebat, venit ad Puteum juramenti : et mactatis ibi victimis Deo patris sui Isaac, 2 audivit eum per visionem noctis vocan-

tem se, et dicentem sibi : Jacob, Jacob. Cui respondit : Ecce adsum. [3] Ait illi Deus : Ego sum fortissimus Deus patris tui : noli timere, descende in Ægyptum, quia in gentem magnam faciam te ibi. [4] Ego descendam tecum illuc, et ego inde adducam te revertentem : Joseph quoque ponet manus suas super oculos tuos. [5] Surrexit autem Jacob a Puteo juramenti : tuleruntque eum filii cum parvulis et uxoribus suis in plaustris quæ miserat Pharao ad portandum senem, [6] et omnia quæ possederat in terra Chanaan : venitque in Ægyptum cum omni semine suo, [7] filii ejus, et nepotes, filiæ, et cuncta simul progenies. [8] Hæc sunt autem nomina filiorum Israël, qui ingressi sunt in Ægyptum, ipse cum liberis suis. Primogenitus Ruben. [9] Filii Ruben : Henoch et Phallu et Hesron et Charmi. [10] Filii Simeon : Jamuel et Jamin et Ahod, et Jachin et Sohar, et Saul filius Chanaanitidis. [11] Filii Levi : Gerson et Caath et Merari. [12] Filii Juda : Her et Onan et Sela et Phares et Zara ; mortui sunt autem Her et Onan in terra Chanaan. Natique sunt filii Phares : Hesron et Hamul. [13] Filii Issachar : Thola et Phua et Job et Semron. [14] Filii Zabulon : Sared et Elon et Jahelel. [15] Hi filii Liæ quos genuit in Mesopotamia Syriæ cum Dina filia sua : omnes animæ filiorum ejus et filiarum, triginta tres. [16] Filii Gad : Sephion et Haggi et Suni et Esebon et Heri et Arodi et Areli. [17] Filii Aser : Jamne et Jesua et Jessui et Beria, Sara quoque soror eorum. Filii Beria : Heber et Melchiel. [18] Hi filii Zelphæ, quam dedit Laban Liæ filiæ suæ : et hos genuit Jacob sedecim animas. [19] Filii Rachel uxoris Jacob : Joseph et Benjamin. [20] Natique sunt Joseph filii in terra Ægypti, quos genuit ei Aseneth filia Putiphare sacerdotis Heliopoleos : Manasses et Ephraim. [21] Filii Benjamin : Bela et Bechor et Asbel et Gera et Naaman et Echi et Ros et Mophim et Ophim et Ared. [22] Hi filii Rachel quos genuit Jacob : omnes animæ, quatuordecim. [23] Filii Dan : Husim. [24] Filii Nephthali : Jasiel et Guni et Jeser et Sallem. [25] Hi filii Balæ, quam dedit Laban Racheli filiæ suæ : et hos genuit Jacob : omnes animæ, septem. [26] Cunctæ animæ, quæ ingressæ sunt cum Jacob in Ægyptum, et egressæ sunt de femore illius, absque uxoribus filiorum ejus, sexaginta sex. [27] Filii autem Joseph, qui nati sunt ei in terra Ægypti, animæ duæ. Omnes animæ domus Jacob, quæ ingressæ sunt in Ægyptum, fuere septuaginta.

[28] Misit autem Judam ante se ad Joseph, ut nuntiaret ei, et occurreret in Gessen. [29] Quo cum pervenisset, juncto Joseph curro suo, ascendit obviam patri suo ad eumdem locum : videnque eum, irruit super collum ejus, et inter amplexus flevit. [30] Dixitque pater ad Joseph : Jam lætus moriar, quia vidi faciem tuam, et superstitem te relinquo. [31] At ille locutus est ad fratres suos, et ad omnem domum patris sui : Ascendam, et nuntiabo Pharaoni, dicamque ei : Fratres mei, et domus patris mei, qui erant in terra Chanaan, venerunt ad me : [32] et sunt viri pastores ovium, curamque habent alendorum gregum : pecora sua, et armenta, et omnia quæ habere potuerunt, adduxerunt secum. [33] Cumque vocaverit vos, et dixerit : Quod est opus vestrum ? [34] respondebitis : Viri pastores sumus servi tui, ab infantia nostra usque in præsens, et nos et patres nostri. Hæc autem dicetis, ut habitare possitis in terra Gessen : quia detestantur Ægyptii omnes pastores ovium.

47 Ingressus ergo Joseph nuntiavit Pharaoni, dicens : Pater meus et fratres, oves eorum et armenta, et cuncta quæ possident, venerunt de terra Chanaan : et ecce consistunt in terra Gessen. [2] Extremos quoque fratrum suorum quinque viros constituit coram rege : [3] quos ille interrogavit : Quid habetis operis ? Responderunt : Pastores ovium sumus servi tui, et nos et patres nostri. [4] Ad peregrinandum in terra tua venimus : quoniam non est herba gregibus servorum tuorum, ingravescente fame in terra Chanaan : petimusque ut esse nos jubeas servos tuos in terra Gessen. [5] Dixit itaque rex ad Joseph : Pater tuus et fratres tui venerunt ad te. [6] Terra Ægypti in conspectu tuo est : in optimo loco fac eos habitare, et trade eis terram Gessen. Quod si nosti in eis esse viros industrios, constitue illos magistros pecorum meorum. [7] Post hæc introduxit Joseph patrem suum ad regem, et statuit eum coram eo : qui benedicens illi, [8] et interrogatus ab eo : Quot sunt dies annorum vitæ tuæ ? [9] respondit : Dies peregrinationis meæ centum triginta annorum sunt, parvi et mali, et non pervenerunt usque ad dies patrum meorum quibus peregrinati sunt. [10] Et benedicto rege, egressus est foras. [11] Joseph vero patri et fratribus suis dedit possessionem in Ægypto in optimo terræ loco, Ramesses, ut præceperat Pharao. [12] Et alebat eos, omnemque domum patris sui, præbens cibaria singulis.

[13] In toto enim orbe panis deerat, et oppresserat fames terram, maxime Ægypti et Chanaan. [14] E quibus omnem pecuniam congregavit pro venditione frumenti, et intulit eam in ærarium regis. [15] Cumque defecisset emptoribus pretium, venit cuncta Ægyptus ad Joseph, dicens : Da nobis panes : quare morimur coram te, deficiente pecunia ? [16] Quibus ille respondit : Adducite pecora vestra, et dabo vobis pro eis cibos, si pretium non habetis. [17] Quæ cum adduxissent, dedit eis alimenta pro equis, et ovibus, et bobus, et asinis : sustentavitque eos illo anno pro commutatione pecorum. [18] Venerunt quoque anno secundo, et dixerunt ei : Non celabimus dominum nostrum quod deficiente pecunia, pecora simul defecerunt : nec clam te est, quod absque corporibus et terra nihil habeamus. [19] Cur ergo moriemur te vidente ? et nos et terra nostra tui erimus : eme nos in servitutem regiam, et præbe semina, ne pereunte cultore redigatur terra in solitudinem. [20] Emit igitur Joseph omnem terram Ægypti, vendentibus singulis possessiones suas præ magnitudine famis. Subjecitque eam Pharaoni, [21] et cunctos populos ejus a novissimis terminis Ægypti usque ad extremos fines ejus, [22] præter terram sacerdotum, quæ a rege tradita fuerat eis : quibus et statuta cibaria ex horreis publicis præbebantur, et idcirco non sunt compulsi vendere possessiones suas. [23] Dixit ergo Joseph ad populos : En ut cernitis, et vos et terram vestram Pharao possidet : accipite semina, et serite agros, [24] ut fruges habere possitis. Quintam partem regi dabitis : quatuor reliquas permitto vobis in sementem, et in cibum familiis et liberis vestris. [25] Qui responderunt : Salus nostra in manu tua est : respiciat nos tantum dominus noster, et læti serviemus regi. [26] Ex eo tempore usque in præsentem diem, in universa terra Ægypti regibus quinta pars solvitur, et factum est quasi in legem, absque terra sacerdotali, quæ libera ab hac conditione fuit.

[27] Habitavit ergo Israël in Ægypto, id est, in terra Gessen, et possedit eam : auctusque est, et multiplicatus nimis. [28] Et vixit in ea decem et septem annis : factique sunt omnes dies vitæ illius, centum quadraginta septem annorum. [29] Cumque appropinquare cerneret diem mortis suæ, vocavit filium suum Joseph, et dixit ad eum : Si inveni gratiam in conspectu tuo, pone manum tuam sub femore meo : et facies mihi misericordiam et veritatem, ut non sepelias me in Ægypto : [30] sed dormiam cum patribus meis, et auferas me de terra hac, condasque in sepulchro majorum meorum. Cui respondit Joseph : Ego faciam quod jussisti. [31] Et ille : Jura ergo,

inquit, mihi. Quo jurante, adoravit Israël Deum, conversus ad lectuli caput.

48 His ita transactis, nuntiatum est Joseph quod ægrotaret pater suus : qui, assumptis duobus filiis Manasse et Ephraim, ire perrexit. 2 Dictumque est seni : Ecce filius tuus Joseph venit ad te. Qui confortatus sedit in lectulo. 3 Et ingresso ad se ait : Deus omnipotens apparuit mihi in Luza, quæ est in terra Chanaan : benedixitque mihi, 4 et ait : Ego te augebo et multiplicabo, et faciam te in turbas populorum : daboque tibi terram hanc, et semini tuo post te in possessionem sempiternam. 5 Duo ergo filii tui, qui nati sunt tibi in terra Ægypti antequam huc venirem ad te, mei erunt : Ephraim et Manasses, sicut Ruben et Simeon reputabuntur mihi. 6 Reliquos autem quos genueris post eos, tui erunt, et nomine fratrum suorum vocabuntur in possessionibus suis. 7 Mihi enim, quando veniebam de Mesopotamia, mortua est Rachel in terra Chanaan in ipso itinere, eratque vernum tempus : et ingrediebar Ephratam, et sepelivi eam juxta viam Ephratæ, quæ alio nomine appellatur Bethlehem. 8 Videns autem filios ejus dixit ad eum : Qui sunt isti ? 9 Respondit : Filii mei sunt, quos donavit mihi Deus in hoc loco. Adduc, inquit, eos ad me, ut benedicam illis. 10 Oculi enim Israël caligabant præ nimia senectute, et clare videre non poterat. Applicitosque ad se, deosculatus et circumplexus eos, 11 dixit ad filium suum : Non sum fraudatus aspectu tuo : insuper ostendit mihi Deus semen tuum. 12 Cumque tulisset eos Joseph de gremio patris, adoravit pronus in terram. 13 Et posuit Ephraim ad dexteram suam, id est, ad sinistram Israël : Manassen vero in sinistra sua, ad dexteram scilicet patris, applicuitque ambos ad eum. 14 Qui extendens manum dexteram, posuit super caput Ephraim minoris fratris : sinistram autem super caput Manasse qui major natu erat, commutans manus. 15 Benedixitque Jacob filiis Joseph, et ait : Deus, in cujus conspectu ambulaverunt patres mei Abraham, et Isaac ; Deus qui pascit me ab adolescentia mea usque in præsentem diem : 16 angelus, qui eruit me de cunctis malis, benedicat pueris istis : et invocetur super eos nomen meum, nomina quoque patrum meorum Abraham et Isaac, et crescant in multitudinem super terram. 17 Videns autem Joseph quod posuisset pater suus dexteram manum super caput Ephraim, graviter accepit : et apprehensam manum patris levare conatus est de capite Ephraim, et transferre super caput Manasse. 18 Dixitque ad patrem : Non ita convenit, pater : quia hic est primogenitus, pone dexteram tuam super caput ejus. 19 Qui renuens, ait : Scio, fili mi, scio : et iste quidem erit in populos, et multiplicabitur : sed frater ejus minor, major erit illo : et semen illius crescet in gentes. 20 Benedixitque eis in tempore illo, dicens : In te benedicetur Israël, atque dicetur : Faciat tibi Deus sicut Ephraim, et sicut Manasse. Constituitque Ephraim ante Manassen. 21 Et ait ad Joseph filium suum : En ego morior, et erit Deus vobiscum, reducetque vos ad terram patrum vestrorum. 22 Do tibi partem unam extra fratres tuos, quam tuli de manu Amorrhæi in gladio et arcu meo.

49 Vocavit autem Jacob filios suos, et ait eis : Congregamini, ut annuntiem quæ ventura sunt vobis in diebus novissimis.

2 Congregamini, et audite, filii Jacob,
audite Israël patrem vestrum :
3 Ruben, primogenitus meus,
tu fortitudo mea, et principium doloris mei ;
prior in donis, major in imperio.
4 Effusus es sicut aqua, non crescas : quia ascendisti cubile patris tui,
et maculasti stratum ejus.
5 Simeon et Levi fratres
vasa iniquitatis bellantia.
6 In consilium eorum non veniat anima mea,
et in cœtu illorum non sit gloria mea :
quia in furore suo occiderunt virum,
et in voluntate sua suffoderunt murum.
7 Maledictus furor eorum, quia pertinax :
et indignatio eorum, quia dura :
dividam eos in Jacob,
et dispergam eos in Israël.
8 Juda, te laudabunt fratres tui :
manus tua in cervicibus inimicorum tuorum,
adorabunt te filii patris tui.
9 Catulus leonis Juda :
ad prædam, fili mi, ascendisti :
requiescens accubuisti ut leo,
et quasi leæna : quis suscitabit eum ?
10 Non auferetur sceptrum de Juda,
et dux de femore ejus,
donec veniat qui mittendus est,
et ipse erit expectatio gentium.
11 Ligans ad vineam pullum suum,
et ad vitem, o fili mi, asinam suam,
lavabit in vino stolam suam
et in sanguine uvæ pallium suum.
12 Pulchriores sunt oculi ejus vino,
et dentes ejus lacte candidiores.
13 Zabulon in littore maris habitabit,
et in statione navium
pertingens usque ad Sidonem.
14 Issachar asinus fortis
accubans inter terminos.
15 Vidit requiem, quod esset bona
et terram, quod optima :
et supposuit humerum suum ad portandum,
factusque est tributis serviens.
16 Dan judicabit populum suum
sicut et alia tribus in Israël.
17 Fiat Dan coluber in via,
cerastes in semita,
mordens ungulas equi,
ut cadat ascensor ejus retro.
18 Salutare tuum expectabo, Domine.
19 Gad, accinctus præliabitur ante eum :
et ipse accingetur retrorsum.
20 Aser, pinguis panis ejus,
et præbebit delicias regibus.
21 Nephthali, cervus emissus,
et dans eloquia pulchritudinis.
22 Filius accrescens Joseph, filius accrescens et decorus aspectu :
filiæ discurrerunt super murum.
23 Sed exasperaverunt eum et jurgati sunt,
invideruntque illi habentes jacula.
24 Sedit in forti arcus ejus,
et dissoluta sunt vincula brachiorum et manuum illius
per manus potentis Jacob :
inde pastor egressus est, lapis Israël.
25 Deus patris tui erit adjutor tuus,

et omnipotens benedicet tibi
benedictionibus cæli desuper, benedictionibus
abyssi jacentis deorsum,
benedictionibus uberum et vulvæ.
[26] Benedictiones patris tui confortatæ sunt
benedictionibus patrum ejus,
donec veniret desiderium collium æternorum :
fiant in capite Joseph,
et in vertice Nazaræi inter fratres suos.
[27] Benjamin lupus rapax,
mane comedat prædam,
et vespere dividet spolia.

[28] Omnes hi in tribubus Israël duodecim : hæc locutus est eis pater suus, benedixitque singulis benedictionibus propriis.

[29] Et præcepit eis, dicens : Ego congregor ad populum meum : sepelite me cum patribus meis in spelunca duplici quæ est in agro Ephron Hethæi, [30] contra Mambre in terra Chanaan, quam emit Abraham cum agro ab Ephron Hethæo in possessionem sepulchri. [31] Ibi sepelierunt eum, et Saram uxorem ejus : ibi sepultus est Isaac cum Rebecca conjuge sua : ibi et Lia condita jacet. [32] Finitisque mandatis quibus filios instruebat, collegit pedes suos super lectulum, et obiit : appositusque est ad populum suum.

50 Quod cernens Joseph, ruit super faciem patris, flens et deosculans eum. [2] Præcepitque servis suis medicis ut aromatibus condirent patrem. [3] Quibus jussa explentibus, transierunt quadraginta dies : iste quippe mos erat cadaverum conditorum : flevitque eum Ægyptus septuaginta diebus. [4] Et expleto planctus tempore, locutus est Joseph ad familiam Pharaonis : Si inveni gratiam in conspectu vestro, loquimini in auribus Pharaonis : [5] eo quod pater meus adjuraverit me dicens : En morior : in sepulchro meo, quod fodi mihi in terra Chanaan, sepelies me. Ascendam igitur, et sepeliam patrem meum, ac revertar. [6] Dixitque ei Pharao : Ascende, et sepeli patrem tuum sicut adjuratus es. [7] Quo ascendente, ierunt cum eo omnes senes domus Pharaonis, cunctique majores natu terræ Ægypti : [8] domus Joseph cum fratribus suis, absque parvulis, et gregibus atque armentis, quæ dereliquerant in terra Gessen. [9] Habuit quoque in comitatu currus et equites : et facta est turba non modica. [10] Veneruntque ad Aream Atad, quæ sita est trans Jordanem : ubi celebrantes exequias planctu magno atque vehementi impleverunt septem dies. [11] Quod cum vidissent habitatores terræ Chanaan, dixerunt : Planctus magnus est iste Ægyptiis. Et idcirco vocatum est nomen loci illius, Planctus Ægypti. [12] Fecerunt ergo filii Jacob sicut præceperat eis : [13] et portantes eum in terram Chanaan, sepelierunt eum in spelunca duplici, quam emerat Abraham cum agro in possessionem sepulchri ab Ephron Hethæo, contra faciem Mambre. [14] Reversusque est Joseph in Ægyptum cum fratribus suis, et omni comitatu, sepulto patre.

[15] Quo mortuo, timentes fratres ejus, et mutuo colloquentes : Ne forte memor sit injuriæ quam passus est, et reddat nobis omne malum quod fecimus, [16] mandaverunt ei dicentes : Pater tuus præcepit nobis antequam moreretur, [17] ut hæc tibi verbis illius diceremus : Obsecro ut obliviscaris sceleris fratrum tuorum, et peccati atque malitiæ quam exercuerunt in te : nos quoque oramus ut servis Dei patris tui dimittas iniquitatem hanc. Quibus auditis flevit Joseph. [18] Veneruntque ad eum fratres sui : et proni adorantes in terram, dixerunt : Servi tui sumus. [19] Quibus ille respondit : Nolite timere : num Dei possumus resistere voluntati ? [20] Vos cogitastis de me malum : sed Deus vertit illud in bonum, ut exaltaret me, sicut in præsentiarum cernitis, et salvos faceret multos populos. [21] Nolite timere : ego pascam vos et parvulos vestros : consolatusque est eos, et blande ac leniter est locutus. [22] Et habitavit in Ægypto cum omni domo patris sui : vixitque centum decem annis. Et vidit Ephraim filios usque ad tertiam generationem. Filii quoque Machir filii Manasse nati sunt in genibus Joseph. [23] Quibus transactis, locutus est fratribus suis : Post mortem meam Deus visitabit vos, et ascendere vos faciet de terra ista ad terram quam juravit Abraham, Isaac et Jacob. [24] Cumque adjurasset eos atque dixisset : Deus visitabit vos, asportate ossa mea vobiscum de loco isto : [25] mortuus est, expletis centum decem vitæ suæ annis. Et conditus aromatibus, repositus est in loculo in Ægypto.

judica illos, Deus.
Decidant a cogitationibus suis ;
secundum multitudinem impietatum eorum expelle eos,
quoniam irritaverunt te, Domine.
12 Et lætentur omnes qui sperant in te ;
in æternum exsultabunt, et habitabis in eis.
Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum,
13 quoniam tu benedices justo.
Domine, ut scuto bonæ voluntatis tuæ coronasti nos.

6 In finem, in carminibus. Psalmus David. Pro octava.

2 Domine, ne in furore tuo arguas me,
neque in ira tua corripias me.
3 Miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum ;
sana me, Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea.
4 Et anima mea turbata est valde ;
sed tu, Domine, usquequo ?
5 Convertere, Domine, et eripe animam meam ;
salvum me fac propter misericordiam tuam.
6 Quoniam non est in morte qui memor sit tui ;
in inferno autem quis confitebitur tibi ?
7 Laboravi in gemitu meo ;
lavabo per singulas noctes lectum meum :
lacrimis meis stratum meum rigabo.
8 Turbatus est a furore oculus meus ;
inveteravi inter omnes inimicos meos.
9 Discedite a me omnes qui operamini iniquitatem,
quoniam exaudivit Dominus vocem fletus mei.
10 Exaudivit Dominus deprecationem meam ;
Dominus orationem meam suscepit.
11 Erubescant, et conturbentur vehementer, omnes inimici mei ;
convertantur, et erubescant valde velociter.

7 Psalmus David, quem cantavit Domino pro verbis Chusi, filii Jemini.

2 Domine Deus meus, in te speravi ;
salvum me fac ex omnibus persequentibus me, et libera me :
3 nequando rapiat ut leo animam meam,
dum non est qui redimat, neque qui salvum faciat.
4 Domine Deus meus, si feci istud,
si est iniquitas in manibus meis,
5 si reddidi retribuentibus mihi mala,
decidam merito ab inimicis meis inanis.
6 Persequatur inimicus animam meam, et comprehendat ;
et conculcet in terra vitam meam,
et gloriam meam in pulverem deducat.
7 Exsurge, Domine, in ira tua,
et exaltare in finibus inimicorum meorum :
et exsurge, Domine Deus meus, in præcepto quod mandasti,
8 et synagoga populorum circumdabit te :
et propter hanc in altum regredere :
9 Dominus judicat populos.
Judica me, Domine, secundum justitiam meam,
et secundum innocentiam meam super me.
10 Consumetur nequitia peccatorum, et diriges justum,
scrutans corda et renes, Deus.
11 Justum adjutorium meum a Domino,
qui salvos facit rectos corde.
12 Deus judex justus, fortis, et patiens ;
numquid irascitur per singulos dies ?
13 Nisi conversi fueritis, gladium suum vibrabit ;
arcum suum tetendit, et paravit illum.
14 Et in eo paravit vasa mortis,
sagittas suas ardentibus effecit.
15 Ecce parturiit injustitiam ;
concepit dolorem, et peperit iniquitatem.
16 Lacum aperuit, et effodit eum ;
et incidit in foveam quam fecit.
17 Convertetur dolor ejus in caput ejus,
et in verticem ipsius iniquitas ejus descendet.
18 Confitebor Domino secundum justitiam ejus,
et psallam nomini Domini altissimi.

8 In finem, pro torcularibus. Psalmus David.

2 Domine, Dominus noster,
quam admirabile est nomen tuum in universa terra !
quoniam elevata est magnificentia tua super cælos.
3 Ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos,
ut destruas inimicum et ultorem.
4 Quoniam videbo cælos tuos, opera digitorum tuorum,
lunam et stellas quæ tu fundasti.
5 Quid est homo, quod memor es ejus ?
aut filius hominis, quoniam visitas eum ?
6 Minuisti eum paulominus ab angelis ;
gloria et honore coronasti eum ;
7 et constituisti eum super opera manuum tuarum.
8 Omnia subjecisti sub pedibus ejus,
oves et boves universas,
insuper et pecora campi,
9 volucres cæli, et pisces maris
qui perambulant semitas maris.
10 Domine, Dominus noster,
quam admirabile est nomen tuum in universa terra !

9 In finem, pro occultis filii. Psalmus David.

2 Confitebor tibi, Domine, in toto corde meo ;
narrabo omnia mirabilia tua.
3 Lætabor et exsultabo in te ;
psallam nomini tuo, Altissime.
4 In convertendo inimicum meum retrorsum ;
infirmabuntur, et peribunt a facie tua.
5 Quoniam fecisti judicium meum et causam meam ;
sedisti super thronum, qui judicas justitiam.
6 Increpasti gentes, et periit impius :

[8] Exsultabo, et lætabor in misericordia tua,
quoniam respexisti humilitatem meam ;
salvasti de necessitatibus animam meam.
[9] Nec conclusisti me in manibus inimici :
statuisti in loco spatioso pedes meos.
[10] Miserere mei, Domine, quoniam tribulor ;
conturbatus est in ira oculus meus, anima mea, et venter meus.
[11] Quoniam defecit in dolore vita mea,
et anni mei in gemitibus.
Infirmata est in paupertate virtus mea,
et ossa mea conturbata sunt.
[12] Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium,
et vicinis meis valde, et timor notis meis ;
qui videbant me foras fugerunt a me.
[13] Oblivioni datus sum, tamquam mortuus a corde ;
factus sum tamquam vas perditum :
[14] quoniam audivi vituperationem multorum commorantium in circuitu.
In eo dum convenirent simul adversum me,
accipere animam meam consiliati sunt.
[15] Ego autem in te speravi, Domine ;
dixi : Deus meus es tu ;
[16] in manibus tuis sortes meæ :
eripe me de manu inimicorum meorum, et a persequentibus me.
[17] Illustra faciem tuam super servum tuum ;
salvum me fac in misericordia tua.
[18] Domine, non confundar, quoniam invocavi te.
Erubescant impii, et deducantur in infernum ;
[19] muta fiant labia dolosa,
quæ loquuntur adversus justum iniquitatem,
in superbia, et in abusione.
[20] Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine,
quam abscondisti timentibus te ;
perfecisti eis qui sperant in te in conspectu filiorum hominum !
[21] Abscondes eos in abscondito faciei tuæ a conturbatione hominum ;
proteges eos in tabernaculo tuo, a contradictione linguarum.
[22] Benedictus Dominus,
quoniam mirificavit misericordiam suam mihi in civitate munita.
[23] Ego autem dixi in excessu mentis meæ :
Projectus sum a facie oculorum tuorum :
ideo exaudisti vocem orationis meæ, dum clamarem ad te.
[24] Diligite Dominum, omnes sancti ejus,
quoniam veritatem requiret Dominus,
et retribuet abundanter facientibus superbiam.
[25] Viriliter agite, et confortetur cor vestrum,
omnes qui speratis in Domino.

31

Ipsi David intellectus.

Beati quorum remissæ sunt iniquitates,
et quorum tecta sunt peccata.
[2] Beatus vir cui non imputavit Dominus peccatum,
nec est in spiritu ejus dolus.
[3] Quoniam tacui, inveteraverunt ossa mea,
dum clamarem tota die.
[4] Quoniam die ac nocte gravata est super me manus tua,
conversus sum in ærumna mea, dum configitur spina.
[5] Delictum meum cognitum tibi feci,
et injustitiam meam non abscondi.
Dixi : Confitebor adversum me injustitiam meam Domino ;
et tu remisisti impietatem peccati mei.
[6] Pro hac orabit ad te omnis sanctus
in tempore opportuno.
Verumtamen in diluvio aquarum multarum,
ad eum non approximabunt.
[7] Tu es refugium meum a tribulatione quæ circumdedit me ;
exsultatio mea, erue me a circumdantibus me.
[8] Intellectum tibi dabo, et instruam te in via hac qua gradieris ;
firmabo super te oculos meos.
[9] Nolite fieri sicut equus et mulus,
quibus non est intellectus.
In camo et freno maxillas eorum constringe,
qui non approximant ad te.
[10] Multa flagella peccatoris ;
sperantem autem in Domino misericordia circumdabit.
[11] Lætamini in Domino, et exsultate, justi ;
et gloriamini, omnes recti corde.

32

Psalmus David.

Exsultate, justi, in Domino ;
rectos decet collaudatio.
[2] Confitemini Domino in cithara ;
in psalterio decem chordarum psallite illi.
[3] Cantate ei canticum novum ;
bene psallite ei in vociferatione.
[4] Quia rectum est verbum Domini,
et omnia opera ejus in fide.
[5] Diligit misericordiam et judicium ;
misericordia Domini plena est terra.
[6] Verbo Domini cæli firmati sunt,
et spiritu oris ejus omnis virtus eorum.
[7] Congregans sicut in utre aquas maris ;
ponens in thesauris abyssos.
[8] Timeat Dominum omnis terra ;
ab eo autem commoveantur omnes inhabitantes orbem.
[9] Quoniam ipse dixit, et facta sunt ;
ipse mandavit et creata sunt.
[10] Dominus dissipat consilia gentium ;
reprobat autem cogitationes populorum,
et reprobat consilia principum.
[11] Consilium autem Domini in æternum manet ;
cogitationes cordis ejus in generatione et generationem.
[12] Beata gens cujus est Dominus Deus ejus ;
populus quem elegit in hæreditatem sibi.
[13] De cælo respexit Dominus ;
vidit omnes filios hominum.
[14] De præparato habitaculo suo
respexit super omnes qui habitant terram :

et quærit mortificare eum.
33 Dominus autem non derelinquet eum in manibus ejus,
nec damnabit eum cum judicabitur illi.
34 Expecta Dominum, et custodi viam ejus,
et exaltabit te ut hæreditate capias terram :
cum perierint peccatores, videbis.
35 Vidi impium superexaltatum,
et elevatum sicut cedros Libani :
36 et transivi, et ecce non erat ;
et quæsivi eum, et non est inventus locus ejus.
37 Custodi innocentiam, et vide æquitatem,
quoniam sunt reliquiæ homini pacifico.
38 Injusti autem disperibunt simul ;
reliquiæ impiorum interibunt.
39 Salus autem justorum a Domino ;
et protector eorum in tempore tribulationis.
40 Et adjuvabit eos Dominus, et liberabit eos ;
et eruet eos a peccatoribus, et salvabit eos,
quia speraverunt in eo.

37

Psalmus David, in rememorationem de sabbato.

2 Domine, ne in furore tuo arguas me,
neque in ira tua corripias me :
3 quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt mihi,
et confirmasti super me manum tuam.
4 Non est sanitas in carne mea, a facie iræ tuæ ;
non est pax ossibus meis, a facie peccatorum meorum :
5 quoniam iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum,
et sicut onus grave gravatæ sunt super me.
6 Putruerunt et corruptæ sunt cicatrices meæ,
a facie insipientiæ meæ.
7 Miser factus sum et curvatus sum usque in finem ;
tota die contristatus ingrediebar.
8 Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus,
et non est sanitas in carne mea.
9 Afflictus sum, et humiliatus sum nimis ;
rugiebam a gemitu cordis mei.
10 Domine, ante te omne desiderium meum,
et gemitus meus a te non est absconditus.
11 Cor meum conturbatum est ;
dereliquit me virtus mea, et lumen oculorum meorum,
et ipsum non est mecum.
12 Amici mei et proximi mei adversum me appropinquaverunt, et steterunt ;
et qui juxta me erant, de longe steterunt :
et vim faciebant qui quærebant animam meam.
13 Et qui inquirebant mala mihi, locuti sunt vanitates,
et dolos tota die meditabantur.
14 Ego autem, tamquam surdus, non audiebam ;
et sicut mutus non aperiens os suum.
15 Et factus sum sicut homo non audiens,
et non habens in ore suo redargutiones.
16 Quoniam in te, Domine, speravi ;
tu exaudies me, Domine Deus meus.
17 Quia dixi : Nequando supergaudeant mihi inimici mei ;
et dum commoventur pedes mei, super me magna locuti sunt.
18 Quoniam ego in flagella paratus sum,
et dolor meus in conspectu meo semper.
19 Quoniam iniquitatem meam annuntiabo,
et cogitabo pro peccato meo.
20 Inimici autem mei vivunt, et confirmati sunt super me :
et multiplicati sunt qui oderunt me inique.
21 Qui retribuunt mala pro bonis detrahebant mihi,
quoniam sequebar bonitatem.
22 Ne derelinquas me, Domine Deus meus ;
ne discesseris a me.
23 Intende in adjutorium meum,
Domine Deus salutis meæ.

38

In finem, ipsi Idithun. Canticum David.

2 Dixi : Custodiam vias meas :
ut non delinquam in lingua mea.
Posui ori meo custodiam,
cum consisteret peccator adversum me.
3 Obmutui, et humiliatus sum, et silui a bonis ;
et dolor meus renovatus est.
4 Concaluit cor meum intra me ;
et in meditatione mea exardescet ignis.
5 Locutus sum in lingua mea :
Notum fac mihi, Domine, finem meum,
et numerum dierum meorum quis est,
ut sciam quid desit mihi.
6 Ecce mensurabiles posuisti dies meos,
et substantia mea tamquam nihilum ante te.
Verumtamen universa vanitas, omnis homo vivens.
7 Verumtamen in imagine pertransit homo ;
sed et frustra conturbatur :
thesaurizat, et ignorat cui congregabit ea.
8 Et nunc quæ est exspectatio mea : nonne Dominus ?
et substantia mea apud te est.
9 Ab omnibus iniquitatibus meis erue me :
opprobrium insipienti dedisti me.
10 Obmutui, et non aperui os meum,
quoniam tu fecisti ;
11 amove a me plagas tuas.
12 A fortitudine manus tuæ ego defeci in increpationibus :
propter iniquitatem corripuisti hominem.
Et tabescere fecisti sicut araneam animam ejus :
verumtamen vane conturbatur omnis homo.
13 Exaudi orationem meam, Domine, et deprecationem meam ;
auribus percipe lacrimas meas.
Ne sileas, quoniam advena ego sum apud te,
et peregrinus sicut omnes patres mei.
14 Remitte mihi, ut refrigerer
priusquam abeam et amplius non ero.

39

In finem. Psalmus ipsi David.

2 Exspectans exspectavi Dominum,
et intendit mihi.

[12] et sepulchra eorum domus illorum in
æternum ;
tabernacula eorum in progenie et progenie :
vocaverunt nomina sua in terris suis.
[13] Et homo, cum in honore esset, non intellexit.
Comparatus est jumentis insipientibus,
et similis factus est illis.
[14] Hæc via illorum scandalum ipsis ;
et postea in ore suo complacebunt.
[15] Sicut oves in inferno positi sunt :
mors depascet eos.
Et dominabuntur eorum justi in matutino ;
et auxilium eorum veterascet in inferno a gloria
eorum.
[16] Verumtamen Deus redimet animam meam de
manu inferi,
cum acceperit me.
[17] Ne timueris cum dives factus fuerit homo,
et cum multiplicata fuerit gloria domus ejus :
[18] quoniam, cum interierit, non sumet omnia,
neque descendet cum eo gloria ejus.
[19] Quia anima ejus in vita ipsius benedicetur ;
confitebitur tibi cum benefeceris ei.
[20] Introibit usque in progenies patrum suorum ;
et usque in æternum non videbit lumen.
[21] Homo, cum in honore esset, non intellexit.
Comparatus est jumentis insipientibus,
et similis factus est illis.

49

Psalmus Asaph.

Deus deorum Dominus locutus est,
et vocavit terram a solis ortu usque ad occasum.
[2] Ex Sion species decoris ejus :
[3] Deus manifeste veniet ;
Deus noster, et non silebit.
Ignis in conspectu ejus exardescet ;
et in circuitu ejus tempestas valida.
[4] Advocabit cælum desursum, et terram,
discernere populum suum.
[5] Congregate illi sanctos ejus,
qui ordinant testamentum ejus super sacrificia.
[6] Et annuntiabunt cæli justitiam ejus,
quoniam Deus judex est.
[7] Audi, populus meus, et loquar ;
Israël, et testificabor tibi :
Deus, Deus tuus ego sum.
[8] Non in sacrificiis tuis arguam te ;
holocausta autem tua in conspectu meo sunt
semper.
[9] Non accipiam de domo tua vitulos,
neque de gregibus tuis hircos :
[10] quoniam meæ sunt omnes feræ silvarum,
jumenta in montibus, et boves.
[11] Cognovi omnia volatilia cæli,
et pulchritudo agri mecum est.
[12] Si esuriero, non dicam tibi :
meus est enim orbis terræ et plenitudo ejus.
[13] Numquid manducabo carnes taurorum ?
aut sanguinem hircorum potabo ?
[14] Immola Deo sacrificium laudis,
et redde Altissimo vota tua.
[15] Et invoca me in die tribulationis :
eruam te, et honorificabis me.
[16] Peccatori autem dixit Deus : Quare tu enarras
justitias meas ?
et assumis testamentum meum per os tuum ?
[17] Tu vero odisti disciplinam,
et projecisti sermones meos retrorsum.
[18] Si videbas furem, currebas cum eo ;
et cum adulteris portionem tuam ponebas.
[19] Os tuum abundavit malitia,
et lingua tua concinnabat dolos.
[20] Sedens adversus fratrem tuum loquebaris,
et adversus filium matris tuæ ponebas
scandalum.
[21] Hæc fecisti, et tacui.
Existimasti inique quod ero tui similis :
arguam te, et statuam contra faciem tuam.
[22] Intelligite hæc, qui obliviscimini Deum,
nequando rapiat, et non sit qui eripiat.
[23] Sacrificium laudis honorificabit me,
et illic iter quo ostendam illi salutare Dei.

50

In finem. Psalmus David, [2] cum venit ad eum Nathan
propheta, quando intravit ad Bethsabee.

[3] Miserere mei, Deus, secundum magnam
misericordiam tuam ;
et secundum multitudinem miserationum
tuarum, dele iniquitatem meam.
[4] Amplius lava me ab iniquitate mea,
et a peccato meo munda me.
[5] Quoniam iniquitatem meam ego cognosco,
et peccatum meum contra me est semper.
[6] Tibi soli peccavi, et malum coram te feci ;
ut justificeris in sermonibus tuis,
et vincas cum judicaris.
[7] Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum,
et in peccatis concepit me mater mea.
[8] Ecce enim veritatem dilexisti ;
incerta et occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi.
[9] Asperges me hyssopo, et mundabor ;
lavabis me, et super nivem dealbabor.
[10] Auditui meo dabis gaudium et lætitiam,
et exsultabunt ossa humiliata.
[11] Averte faciem tuam a peccatis meis,
et omnes iniquitates meas dele.
[12] Cor mundum crea in me, Deus,
et spiritum rectum innova in visceribus meis.
[13] Ne projicias me a facie tua,
et spiritum sanctum tuum ne auferas a me.
[14] Redde mihi lætitiam salutaris tui,
et spiritu principali confirma me.
[15] Docebo iniquos vias tuas,
et impii ad te convertentur.
[16] Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salutis
meæ,
et exsultabit lingua mea justitiam tuam.
[17] Domine, labia mea aperies,
et os meum annuntiabit laudem tuam.
[18] Quoniam si voluisses sacrificium, dedissem
utique ;
holocaustis non delectaberis.
[19] Sacrificium Deo spiritus contribulatus ;
cor contritum et humiliatum, Deus, non despicies.
[20] Benigne fac, Domine, in bona voluntate tua
Sion,

ut ædificentur muri Jerusalem.
21 Tunc acceptabis sacrificium justitiæ, oblationes
et holocausta ;
tunc imponent super altare tuum vitulos.

51 In finem. Intellectus David, 2 cum venit Doëg Idumæus, et nuntiavit Sauli : Venit David in domum Achimelech.

3 Quid gloriaris in malitia,
qui potens es in iniquitate ?
4 Tota die injustitiam cogitavit lingua tua ;
sicut novacula acuta fecisti dolum.
5 Dilexisti malitiam super benignitatem ;
iniquitatem magis quam loqui æquitatem.
6 Dilexisti omnia verba præcipitationis ;
lingua dolosa.
7 Propterea Deus destruet te in finem ;
evellet te, et emigrabit te de tabernaculo tuo,
et radicem tuam de terra viventium.
8 Videbunt justi, et timebunt ;
et super eum ridebunt, et dicent :
9 Ecce homo qui non posuit Deum adjutorem
suum ;
sed speravit in multitudine divitiarum suarum,
et prævaluit in vanitate sua.
10 Ego autem, sicut oliva fructifera in domo Dei ;
speravi in misericordia Dei, in æternum et in
sæculum sæculi.
11 Confitebor tibi in sæculum, quia fecisti ;
et exspectabo nomen tuum,
quoniam bonum est in conspectu sanctorum
tuorum.

52 In finem, pro Maëleth intelligentiæ David.

Dixit insipiens in corde suo : Non est Deus.
2 Corrupti sunt, et abominabiles facti sunt in
iniquitatibus ;
non est qui faciat bonum.
3 Deus de cælo prospexit super filios hominum,
ut videat si est intelligens, aut requirens Deum.
4 Omnes declinaverunt ; simul inutiles facti sunt :
non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.
5 Nonne scient omnes qui operantur iniquitatem,
qui devorant plebem meam ut cibum panis ?
6 Deum non invocaverunt ;
illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor.
Quoniam Deus dissipavit ossa eorum qui
hominibus placent :
confusi sunt, quoniam Deus sprevit eos.
7 Quis dabit ex Sion salutare Israël ?
cum converterit Deus captivitatem plebis suæ,
exsultabit Jacob, et lætabitur Israël.

53 In finem, in carminibus. Intellectus David, 2 cum venissent Ziphæi, et dixissent ad Saul : Nonne David absconditus est apud nos ?

3 Deus, in nomine tuo salvum me fac,
et in virtute tua judica me.
4 Deus, exaudi orationem meam ;
auribus percipe verba oris mei.
5 Quoniam alieni insurrexerunt adversum me,
et fortes quæsierunt animam meam,
et non proposuerunt Deum ante conspectum
suum.
6 Ecce enim Deus adjuvat me,
et Dominus susceptor est animæ meæ.
7 Averte mala inimicis meis ;
et in veritate tua disperde illos.
8 Voluntarie sacrificabo tibi,
et confitebor nomini tuo, Domine, quoniam
bonum est.
9 Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me,
et super inimicos meos despexit oculus meus.

54 In finem, in carminibus. Intellectus David.

2 Exaudi, Deus, orationem meam,
et ne despexeris deprecationem meam :
3 intende mihi, et exaudi me.
Contristatus sum in exercitatione mea,
et conturbatus sum
4 a voce inimici, et a tribulatione peccatoris.
Quoniam declinaverunt in me iniquitates,
et in ira molesti erant mihi.
5 Cor meum conturbatum est in me,
et formido mortis cecidit super me.
6 Timor et tremor venerunt super me,
et contexerunt me tenebræ.
7 Et dixi : Quis dabit mihi pennas sicut columbæ,
et volabo, et requiescam ?
8 Ecce elongavi fugiens,
et mansi in solitudine.
9 Exspectabam eum qui salvum me fecit
a pusillanimitate spiritus, et tempestate.
10 Præcipita, Domine ; divide linguas eorum :
quoniam vidi iniquitatem et contradictionem in
civitate.
11 Die ac nocte circumdabit eam super muros ejus
iniquitas ;
et labor in medio ejus,
12 et injustitia :
et non defecit de plateis ejus usura et dolus.
13 Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi,
sustinuissem utique.
Et si is qui oderat me super me magna locutus
fuisset,
abscondissem me forsitan ab eo.
14 Tu vero homo unanimis,
dux meus, et notus meus :
15 qui simul mecum dulces capiebas cibos ;
in domo Dei ambulavimus cum consensu.
16 Veniat mors super illos,
et descendant in infernum viventes :
quoniam nequitiæ in habitaculis eorum, in medio
eorum.
17 Ego autem ad Deum clamavi,
et Dominus salvabit me.
18 Vespere, et mane, et meridie, narrabo, et
annuntiabo ;
et exaudiet vocem meam.
19 Redimet in pace animam meam ab his qui
appropinquant mihi :
quoniam inter multos erant mecum.
20 Exaudiet Deus, et humiliabit illos,
qui est ante sæcula.
Non enim est illis commutatio,

101 Oratio pauperis, cum anxius fuerit, et in conspectu Domini effuderit precem suam.

2 Domine, exaudi orationem meam,
et clamor meus ad te veniat.
3 Non avertas faciem tuam a me :
in quacumque die tribulor, inclina ad me aurem tuam ;
in quacumque die invocavero te, velociter exaudi me.
4 Quia defecerunt sicut fumus dies mei,
et ossa mea sicut cremium aruerunt.
5 Percussus sum ut fœnum, et aruit cor meum,
quia oblitus sum comedere panem meum.
6 A voce gemitus mei
adhæsit os meum carni meæ.
7 Similis factus sum pellicano solitudinis ;
factus sum sicut nycticorax in domicilio.
8 Vigilavi, et factus sum sicut passer solitarius in tecto.
9 Tota die exprobrabant mihi inimici mei,
et qui laudabant me adversum me jurabant :
10 quia cinerem tamquam panem manducabam,
et potum meum cum fletu miscebam,
11 a facie iræ et indignationis tuæ :
quia elevans allisisti me.
12 Dies mei sicut umbra declinaverunt,
et ego sicut fœnum arui.
13 Tu autem, Domine, in æternum permanes,
et memoriale tuum in generationem et generationem.
14 Tu exsurgens misereberis Sion,
quia tempus miserendi ejus, quia venit tempus :
15 quoniam placuerunt servis tuis lapides ejus,
et terræ ejus miserebuntur.
16 Et timebunt gentes nomen tuum, Domine,
et omnes reges terræ gloriam tuam :
17 quia ædificavit Dominus Sion,
et videbitur in gloria sua.
18 Respexit in orationem humilium
et non sprevit precem eorum.
19 Scribantur hæc in generatione altera,
et populus qui creabitur laudabit Dominum.
20 Quia prospexit de excelso sancto suo ;
Dominus de cælo in terram aspexit :
21 ut audiret gemitus compeditorum ;
ut solveret filios interemptorum :
22 ut annuntient in Sion nomen Domini,
et laudem ejus in Jerusalem :
23 in conveniendo populos in unum, et reges,
ut serviant Domino.
24 Respondit ei in via virtutis suæ :
Paucitatem dierum meorum nuntia mihi :
25 ne revoces me in dimidio dierum meorum,
in generationem et generationem anni tui.
26 Initio tu, Domine, terram fundasti,
et opera manuum tuarum sunt cæli.
27 Ipsi peribunt, tu autem permanes ;
et omnes sicut vestimentum veterascent.
Et sicut opertorium mutabis eos, et mutabuntur ;
28 tu autem idem ipse es, et anni tui non deficient.
29 Filii servorum tuorum habitabunt,
et semen eorum in sæculum dirigetur.

102 Ipsi David.

Benedic, anima mea, Domino,
et omnia quæ intra me sunt nomini sancto ejus.
2 Benedic, anima mea, Domino,
et noli oblivisci omnes retributiones ejus.
3 Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis ;
qui sanat omnes infirmitates tuas :
4 qui redimit de interitu vitam tuam ;
qui coronat te in misericordia et miserationibus :
5 qui replet in bonis desiderium tuum ;
renovabitur ut aquilæ juventus tua :
6 faciens misericordias Dominus,
et judicium omnibus injuriam patientibus.
7 Notas fecit vias suas Moysi ;
filiis Israël voluntates suas.
8 Miserator et misericors Dominus :
longanimis, et multum misericors.
9 Non in perpetuum irascetur,
neque in æternum comminabitur.
10 Non secundum peccata nostra fecit nobis,
neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis.
11 Quoniam secundum altitudinem cæli a terra,
corroboravit misericordiam suam super timentes se ;
12 quantum distat ortus ab occidente,
longe fecit a nobis iniquitates nostras.
13 Quomodo miseretur pater filiorum,
misertus est Dominus timentibus se.
14 Quoniam ipse cognovit figmentum nostrum ;
recordatus est quoniam pulvis sumus.
15 Homo, sicut fœnum dies ejus ;
tamquam flos agri, sic efflorebit :
16 quoniam spiritus pertransibit in illo, et non subsistet,
et non cognoscet amplius locum suum.
17 Misericordia autem Domini ab æterno,
et usque in æternum super timentes eum.
Et justitia illius in filios filiorum,
18 his qui servant testamentum ejus,
et memores sunt mandatorum ipsius ad faciendum ea.
19 Dominus in cælo paravit sedem suam,
et regnum ipsius omnibus dominabitur.
20 Benedicite Domino, omnes angeli ejus :
potentes virtute, facientes verbum illius,
ad audiendam vocem sermonum ejus.
21 Benedicite Domino, omnes virtutes ejus ;
ministri ejus, qui facitis voluntatem ejus.
22 Benedicite Domino, omnia opera ejus :
in omni loco dominationis ejus,
benedic, anima mea, Domino.

103 Ipsi David.

Benedic, anima mea, Domino :
Domine Deus meus, magnificatus es vehementer.
Confessionem et decorem induisti,
2 amictus lumine sicut vestimento.
Extendens cælum sicut pellem,
3 qui tegis aquis superiora ejus :
qui ponis nubem ascensum tuum ;

126 Canticum graduum Salomonis.

Nisi Dominus ædificaverit domum,
in vanum laboraverunt qui ædificant eam.
Nisi Dominus custodierit civitatem,
frustra vigilat qui custodit eam.
2 Vanum est vobis ante lucem surgere :
surgite postquam sederitis,
qui manducatis panem doloris.
Cum dederit dilectis suis somnum,
3 ecce hæreditas Domini, filii ;
merces, fructus ventris.
4 Sicut sagittæ in manu potentis,
ita filii excussorum.
5 Beatus vir qui implevit desiderium suum ex ipsis :
non confundetur cum loquetur inimicis suis in porta.

127 Canticum graduum.

Beati omnes qui timent Dominum,
qui ambulant in viis ejus.
2 Labores manuum tuarum quia manducabis :
beatus es, et bene tibi erit.
3 Uxor tua sicut vitis abundans
in lateribus domus tuæ ;
filii tui sicut novellæ olivarum
in circuitu mensæ tuæ.
4 Ecce sic benedicetur homo
qui timet Dominum.
5 Benedicat tibi Dominus ex Sion,
et videas bona Jerusalem omnibus diebus vitæ tuæ.
6 Et videas filios filiorum tuorum :
pacem super Israël.

128 Canticum graduum.

Sæpe expugnaverunt me a juventute mea,
dicat nunc Israël ;
2 sæpe expugnaverunt me a juventute mea :
etenim non potuerunt mihi.
3 Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores ;
prolongaverunt iniquitatem suam.
4 Dominus justus
concidit cervices peccatorum.
5 Confundantur, et convertantur retrorsum
omnes qui oderunt Sion.
6 Fiant sicut fœnum tectorum,
quod priusquam evellatur exaruit :
7 de quo non implevit manum suam qui metit,
et sinum suum qui manipulos colligit.
8 Et non dixerunt qui præteribant :
Benedictio Domini super vos.
Benediximus vobis in nomine Domini.

129 Canticum graduum.

De profundis clamavi ad te, Domine ;
2 Domine, exaudi vocem meam.
Fiant aures tuæ intendentes in vocem deprecationis meæ.
3 Si iniquitates observaveris, Domine,
Domine, quis sustinebit ?
4 Quia apud te propitiatio est ;
et propter legem tuam sustinui te, Domine.
Sustinuit anima mea in verbo ejus :
5 speravit anima mea in Domino.
6 A custodia matutina usque ad noctem,
speret Israël in Domino.
7 Quia apud Dominum misericordia,
et copiosa apud eum redemptio.
8 Et ipse redimet Israël
ex omnibus iniquitatibus ejus.

130 Canticum graduum David.

Domine, non est exaltatum cor meum,
neque elati sunt oculi mei,
neque ambulavi in magnis,
neque in mirabilibus super me.
2 Si non humiliter sentiebam,
sed exaltavi animam meam :
sicut ablactatus est super matre sua,
ita retributio in anima mea.
3 Speret Israël in Domino,
ex hoc nunc et usque in sæculum.

131 Canticum graduum.

Memento, Domine, David,
et omnis mansuetudinis ejus :
2 sicut juravit Domino ;
votum vovit Deo Jacob :
3 Si introiero in tabernaculum domus meæ ;
si ascendero in lectum strati mei ;
4 si dedero somnum oculis meis,
et palpebris meis dormitationem,
5 et requiem temporibus meis,
donec inveniam locum Domino,
tabernaculum Deo Jacob.
6 Ecce audivimus eam in Ephrata ;
invenimus eam in campis silvæ.
7 Introibimus in tabernaculum ejus ;
adorabimus in loco ubi steterunt pedes ejus.
8 Surge, Domine, in requiem tuam,
tu et arca sanctificationis tuæ.
9 Sacerdotes tui induantur justitiam,
et sancti tui exsultent.
10 Propter David servum tuum
non avertas faciem christi tui.
11 Juravit Dominus David veritatem,
et non frustrabitur eam :
De fructu ventris tui
ponam super sedem tuam.
12 Si custodierint filii tui testamentum meum,
et testimonia mea hæc quæ docebo eos,
et filii eorum usque in sæculum
sedebunt super sedem tuam.
13 Quoniam elegit Dominus Sion :
elegit eam in habitationem sibi.
14 Hæc requies mea in sæculum sæculi ;
hic habitabo, quoniam elegi eam.
15 Viduam ejus benedicens benedicam ;
pauperes ejus saturabo panibus.

139
In finem. Psalmus David.

[2] Eripe me, Domine, ab homine malo ;
a viro iniquo eripe me.
[3] Qui cogitaverunt iniquitates in corde,
tota die constituebant prælia.
[4] Acuerunt linguas suas sicut serpentis ;
venenum aspidum sub labiis eorum.
[5] Custodi me, Domine, de manu peccatoris,
et ab hominibus iniquis eripe me.
Qui cogitaverunt supplantare gressus meos :
[6] absconderunt superbi laqueum mihi.
Et funes extenderunt in laqueum ;
juxta iter, scandalum posuerunt mihi.
[7] Dixi Domino : Deus meus es tu ;
exaudi, Domine, vocem deprecationis meæ.
[8] Domine, Domine, virtus salutis meæ,
obumbrasti super caput meum in die belli.
[9] Ne tradas me, Domine, a desiderio meo peccatori :
cogitaverunt contra me ;
ne derelinquas me, ne forte exaltentur.
[10] Caput circuitus eorum :
labor labiorum ipsorum operiet eos.
[11] Cadent super eos carbones ;
in ignem dejicies eos :
in miseriis non subsistent.
[12] Vir linguosus non dirigetur in terra ;
virum injustum mala capient in interitu.
[13] Cognovi quia faciet Dominus judicium inopis,
et vindictam pauperum.
[14] Verumtamen justi confitebuntur nomini tuo,
et habitabunt recti cum vultu tuo.

140
Psalmus David.

Domine, clamavi ad te : exaudi me ;
intende voci meæ, cum clamavero ad te.
[2] Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo ;
elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum.
[3] Pone, Domine, custodiam ori meo,
et ostium circumstantiæ labiis meis.
[4] Non declines cor meum in verba malitiæ,
ad excusandas excusationes in peccatis ;
cum hominibus operantibus iniquitatem,
et non communicabo cum electis eorum.
[5] Corripiet me justus in misericordia, et increpabit me :
oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.
Quoniam adhuc et oratio mea in beneplacitis eorum :
[6] absorpti sunt juncti petræ judices eorum.
Audient verba mea, quoniam potuerunt.
[7] Sicut crassitudo terræ erupta est super terram,
dissipata sunt ossa nostra secus infernum.
[8] Quia ad te, Domine, Domine, oculi mei ;
in te speravi, non auferas animam meam.
[9] Custodi me a laqueo quem statuerunt mihi,
et a scandalis operantium iniquitatem.
[10] Cadent in retiaculo ejus peccatores :
singulariter sum ego, donec transeam.

141
Intellectus David, cum esset in spelunca, oratio.

[2] Voce mea ad Dominum clamavi,
voce mea ad Dominum deprecatus sum.
[3] Effundo in conspectu ejus orationem meam,
et tribulationem meam ante ipsum pronuntio :
[4] in deficiendo ex me spiritum meum,
et tu cognovisti semitas meas.
In via hac qua ambulabam
absconderunt laqueum mihi.
[5] Considerabam ad dexteram, et videbam,
et non erat qui cognosceret me :
periit fuga a me,
et non est qui requirat animam meam.
[6] Clamavi ad te, Domine ;
dixi : Tu es spes mea,
portio mea in terra viventium.
[7] Intende ad deprecationem meam,
quia humiliatus sum nimis.
Libera me a persequentibus me,
quia confortati sunt super me.
[8] Educ de custodia animam meam
ad confitendum nomini tuo ;
me exspectant justi donec retribuas mihi.

142
Psalmus David, quando persequebatur eum Absalom filius ejus.

Domine, exaudi orationem meam ;
auribus percipe obsecrationem meam in veritate tua ;
exaudi me in tua justitia.
[2] Et non intres in judicium cum servo tuo,
quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.
[3] Quia persecutus est inimicus animam meam ;
humiliavit in terra vitam meam ;
collocavit me in obscuris, sicut mortuos sæculi.
[4] Et anxiatus est super me spiritus meus ;
in me turbatum est cor meum.
[5] Memor fui dierum antiquorum ;
meditatus sum in omnibus operibus tuis :
in factis manuum tuarum meditabar.
[6] Expandi manus meas ad te ;
anima mea sicut terra sine aqua tibi.
[7] Velociter exaudi me, Domine ;
defecit spiritus meus.
Non avertas faciem tuam a me,
et similis ero descendentibus in lacum.
[8] Auditam fac mihi mane misericordiam tuam,
quia in te speravi.
Notam fac mihi viam in qua ambulem,
quia ad te levavi animam meam.
[9] Eripe me de inimicis meis, Domine :
ad te confugi.
[10] Doce me facere voluntatem tuam,
quia Deus meus es tu.
Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam.
[11] Propter nomen tuum, Domine, vivificabis me :
in æquitate tua, educes de tribulatione animam meam,
[12] et in misericordia tua disperdes inimicos meos,
et perdes omnes qui tribulant animam meam,
quoniam ego servus tuus sum.

Evangelium secundum Joannem

1 In principio erat Verbum,
et Verbum erat apud Deum,
et Deus erat Verbum.
2 Hoc erat in principio apud Deum.
3 Omnia per ipsum facta sunt :
et sine ipso factum est nihil, quod factum est.
4 In ipso vita erat,
et vita erat lux hominum :
5 et lux in tenebris lucet,
et tenebræ eam non comprehenderunt.
6 Fuit homo
missus a Deo,
cui nomen erat Joannes.
7 Hic venit in testimonium
ut testimonium perhiberet de lumine,
ut omnes crederent per illum.
8 Non erat ille lux,
sed ut testimonium perhiberet de lumine.
9 Erat lux vera,
quæ illuminat omnem hominem
venientem in hunc mundum.
10 In mundo erat,
et mundus per ipsum factus est,
et mundus eum non cognovit.
11 In propria venit,
et sui eum non receperunt.
12 Quotquot autem receperunt eum,
dedit eis potestatem filios Dei fieri,
his qui credunt in nomine ejus :
13 qui non ex sanguinibus,
neque ex voluntate carnis,
neque ex voluntate viri,
sed ex Deo nati sunt.
14 Et Verbum caro factum est,
et habitavit in nobis :
et vidimus gloriam ejus,
gloriam quasi unigeniti a Patre
plenum gratiæ et veritatis.
15 Joannes testimonium perhibet de ipso,
et clamat dicens :
Hic erat quem dixi :
Qui post me venturus est,
ante me factus est :
quia prior me erat.
16 Et de plenitudine ejus
nos omnes accepimus, et gratiam pro gratia :
17 quia lex per Moysen data est,
gratia et veritas per Jesum Christum facta est.
18 Deum nemo vidit umquam :
unigenitus Filius, qui est in sinu Patris,
ipse enarravit.

19 Et hoc est testimonium Joannis, quando miserunt Judæi ab Jerosolymis sacerdotes et Levitas ad eum ut interrogarent eum : Tu quis es ? 20 Et confessus est, et non negavit, et confessus est : Quia non sum ego Christus. 21 Et interrogaverunt eum : Quid ergo ? Elias es tu ? Et dixit : Non sum. Propheta es tu ? Et respondit : Non. 22 Dixerunt ergo ei : Quis es ut responsum demus his qui miserunt nos ? quid dicis de teipso ? 23 Ait : Ego vox clamantis in deserto : Dirigite viam Domini, sicut dixit Isaias propheta. 24 Et qui missi fuerant, erant ex pharisæis. 25 Et interrogaverunt eum, et dixerunt ei : Quid ergo baptizas, si tu non es Christus, neque Elias, neque propheta ? 26 Respondit eis Joannes, dicens : Ego baptizo in aqua : medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis. 27 Ipse est qui post me venturus est, qui ante me factus est : cujus ego non sum dignus ut solvam ejus corrigiam calceamenti. 28 Hæc in Bethania facta sunt trans Jordanem, ubi erat Joannes baptizans.

29 Altera die vidit Joannes Jesum venientem ad se, et ait : Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi. 30 Hic est de quo dixi : Post me venit vir qui ante me factus est : quia prior me erat : 31 et ego nesciebam eum, sed ut manifestetur in Israël, propterea veni ego in aqua baptizans. 32 Et testimonium perhibuit Joannes, dicens : Quia vidi Spiritum descendentem quasi columbam de cælo, et mansit super eum. 33 Et ego nesciebam eum : sed qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit : Super quem videris Spiritum descendentem, et manentem super eum, hic est qui baptizat in Spiritu Sancto. 34 Et ego vidi : et testimonium perhibui quia hic est Filius Dei.

35 Altera die iterum stabat Joannes, et ex discipulis ejus duo. 36 Et respiciens Jesum ambulantem, dicit : Ecce agnus Dei. 37 Et audierunt eum duo discipuli loquentem, et secuti sunt Jesum. 38 Conversus autem Jesus, et videns eos sequentes se, dicit eis : Quid quæritis ? Qui dixerunt ei : Rabbi (quod dicitur interpretatum Magister), ubi habitas ? 39 Dicit eis : Venite et videte. Venerunt, et viderunt ubi maneret, et apud eum manserunt die illo : hora autem erat quasi decima. 40 Erat autem Andreas, frater Simonis Petri, unus ex duobus qui audierant a Joanne, et secuti fuerant eum. 41 Invenit hic primum fratrem suum Simonem, et dicit ei : Invenimus Messiam (quod est interpretatum Christus). 42 Et adduxit eum ad Jesum. Intuitus autem eum Jesus, dixit : Tu es Simon, filius Jona ; tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus. 43 In crastinum voluit exire in Galilæam, et invenit Philippum. Et dicit ei Jesus : Sequere me. 44 Erat autem Philippus a Bethsaida, civitate Andreæ et Petri. 45 Invenit Philippus Nathanaël, et dicit ei : Quem scripsit Moyses in lege, et prophetæ, invenimus Jesum filium Joseph a Nazareth. 46 Et dixit ei Nathanaël : A Nazareth potest aliquid boni esse ? Dicit ei Philippus : Veni et vide. 47 Vidit Jesus Nathanaël venientem ad se, et dicit de eo : Ecce vere Israëlita, in quo dolus non est. 48 Dicit ei Nathanaël : Unde me nosti ? Respondit Jesus, et dixit ei : Priusquam te Philippus vocaret, cum esses sub ficu, vidi te. 49 Respondit ei Nathanaël, et ait : Rabbi, tu es Filius Dei, tu es rex Israël. 50 Respondit Jesus, et dixit ei : Quia dixi tibi : Vidi te sub ficu, credis ; majus his videbis. 51 Et dicit ei : Amen, amen dico vobis, videbitis cælum apertum, et angelos Dei ascendentes, et descendentes supra Filium hominis.

2 Et die tertia nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ, et erat mater Jesu ibi. 2 Vocatus est autem et Jesus, et discipuli ejus, ad nuptias. 3 Et deficiente vino, dicit mater Jesu ad eum : Vinum non habent. 4 Et dicit ei Jesus : Quid mihi et tibi est, mulier ? nondum venit hora mea. 5 Dicit mater ejus ministris : Quodcumque dixerit vobis, facite. 6 Erant autem ibi lapideæ hydriæ sex positæ secundum purificationem Judæorum, capientes singulæ metretas binas vel ternas. 7 Dicit eis Jesus : Implete hydrias aqua. Et impleverunt eas usque ad summum. 8 Et dicit eis Jesus : Haurite nunc, et ferte architriclino. Et tulerunt. 9 Ut autem gustavit architriclinus aquam vinum factam, et non sciebat unde esset, ministri autem sciebant, qui hauserant aquam : vocat sponsum archi-

triclinus, [10] et dicit ei : Omnis homo primum bonum vinum ponit et cum inebriati fuerint, tunc id, quod deterius est. Tu autem servasti bonum vinum usque adhuc. [11] Hoc fecit initium signorum Jesus in Cana Galilææ ; et manifestavit gloriam suam, et crediderunt in eum discipuli ejus. [12] Post hoc descendit Capharnaum ipse, et mater ejus, et fratres ejus, et discipuli ejus : et ibi manserunt non multis diebus.

[13] Et prope erat Pascha Judæorum, et ascendit Jesus Jerosolymam : [14] et invenit in templo vendentes boves, et oves, et columbas, et numularios sedentes. [15] Et cum fecisset quasi flagellum de funiculis, omnes ejecit de templo, oves quoque, et boves, et numulariorum effudit æs, et mensas subvertit. [16] Et his qui columbas vendebant, dixit : Auferte ista hinc, et nolite facere domum patris mei, domum negotiationis. [17] Recordati sunt vero discipuli ejus quia scriptum est : Zelus domus tuæ comedit me. [18] Responderunt ergo Judæi, et dixerunt ei : Quod signum ostendis nobis, quia hæc facis ? [19] Respondit Jesus, et dixit eis : Solvite templum hoc, et in tribus diebus excitabo illud. [20] Dixerunt ergo Judæi : Quadraginta et sex annis ædificatum est templum hoc, et tu in tribus diebus excitabis illud ? [21] Ille autem dicebat de templo corporis sui. [22] Cum ergo resurrexisset a mortuis, recordati sunt discipuli ejus, quia hoc dicebat, et crediderunt scripturæ et sermoni quem dixit Jesus. [23] Cum autem esset Jerosolymis in Pascha in die festo, multi crediderunt in nomine ejus, videntes signa ejus, quæ faciebat. [24] Ipse autem Jesus non credebat semetipsum eis, eo quod ipse nosset omnes, [25] et quia opus ei non erat ut quis testimonium perhiberet de homine : ipse enim sciebat quid esset in homine.

3 Erat autem homo ex pharisæis, Nicodemus nomine, princeps Judæorum. [2] Hic venit ad Jesum nocte, et dixit ei : Rabbi, scimus quia a Deo venisti magister, nemo enim potest hæc signa facere, quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo. [3] Respondit Jesus, et dixit ei : Amen, amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit denuo, non potest videre regnum Dei. [4] Dicit ad eum Nicodemus : Quomodo potest homo nasci, cum sit senex ? numquid potest in ventrem matris suæ iterato introire et renasci ? [5] Respondit Jesus : Amen, amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua, et Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei. [6] Quod natum est ex carne, caro est : et quod natum est ex spiritu, spiritus est. [7] Non mireris quia dixi tibi : oportet vos nasci denuo. [8] Spiritus ubi vult spirat, et vocem ejus audis, sed nescis unde veniat, aut quo vadat : sic est omnis qui natus est ex spiritu. [9] Respondit Nicodemus, et dixit ei : Quomodo possunt hæc fieri ? [10] Respondit Jesus, et dixit ei : Tu es magister in Israël, et hæc ignoras ? [11] Amen, amen dico tibi, quia quod scimus loquimur, et quod vidimus testamur, et testimonium nostrum non accipitis. [12] Si terrena dixi vobis, et non creditis : quomodo, si dixero vobis cælestia, credetis ? [13] Et nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo, Filius hominis, qui est in cælo. [14] Et sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis : [15] ut omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam. [16] Sic enim Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret : ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. [17] Non enim misit Deus Filium suum in mundum, ut judicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum. [18] Qui credit in eum, non judicatur ; qui autem non credit, jam judicatus est : quia non credit in nomine unigeniti Filii Dei. [19] Hoc est autem judicium : quia lux venit in mundum, et dilexerunt homines magis tenebras quam lucem : erant enim eorum mala opera. [20] Omnis enim qui male agit, odit lucem, et non venit ad lucem, ut non arguantur opera ejus : [21] qui autem facit veritatem, venit ad lucem, ut manifestentur opera ejus, quia in Deo sunt facta.

[22] Post hæc venit Jesus et discipuli ejus in terram Judæam : et illic demorabatur cum eis, et baptizabat. [23] Erat autem et Joannes baptizans, in Ænnon, juxta Salim : quia aquæ multæ erant illic, et veniebant et baptizabantur. [24] Nondum enim missus fuerat Joannes in carcerem. [25] Facta est autem quæstio ex discipulis Joannis cum Judæis de purificatione. [26] Et venerunt ad Joannem, et dixerunt ei : Rabbi, qui erat tecum trans Jordanem, cui tu testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat, et omnes veniunt ad eum. [27] Respondit Joannes, et dixit : Non potest homo accipere quidquam, nisi fuerit ei datum de cælo. [28] Ipsi vos mihi testimonium perhibetis, quod dixerim : Non sum ego Christus : sed quia missus sum ante illum. [29] Qui habet sponsam, sponsus est : amicus autem sponsi, qui stat, et audit eum, gaudio gaudet propter vocem sponsi. Hoc ergo gaudium meum impletum est. [30] Illum oportet crescere, me autem minui. [31] Qui desursum venit, super omnes est. Qui est de terra, de terra est, et de terra loquitur. Qui de cælo venit, super omnes est. [32] Et quod vidit, et audivit, hoc testatur : et testimonium ejus nemo accipit. [33] Qui accepit ejus testimonium signavit, quia Deus verax est. [34] Quem enim misit Deus, verba Dei loquitur : non enim ad mensuram dat Deus spiritum. [35] Pater diligit Filium et omnia dedit in manu ejus. [36] Qui credit in Filium, habet vitam æternam ; qui autem incredulus est Filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum.

4 Ut ergo cognovit Jesus quia audierunt pharisæi quod Jesus plures discipulos facit, et baptizat, quam Joannes [2] (quamquam Jesus non baptizaret, sed discipuli ejus), [3] reliquit Judæam, et abiit iterum in Galilæam. [4] Oportebat autem eum transire per Samariam.

[5] Venit ergo in civitatem Samariæ, quæ dicitur Sichar, juxta prædium quod dedit Jacob Joseph filio suo. [6] Erat autem ibi fons Jacob. Jesus ergo fatigatus ex itinere, sedebat sic supra fontem. Hora erat quasi sexta. [7] Venit mulier de Samaria haurire aquam. Dicit ei Jesus : Da mihi bibere. [8] (Discipuli enim ejus abierant in civitatem ut cibos emerent.) [9] Dicit ergo ei mulier illa Samaritana : Quomodo tu, Judæus cum sis, bibere a me poscis, quæ sum mulier Samaritana ? non enim coutuntur Judæi Samaritanis. [10] Respondit Jesus, et dixit ei : Si scires donum Dei, et quis est qui dicit tibi : Da mihi bibere, tu forsitan petisses ab eo, et dedisset tibi aquam vivam. [11] Dicit ei mulier : Domine, neque in quo haurias habes, et puteus altus est : unde ergo habes aquam vivam ? [12] Numquid tu major es patre nostro Jacob, qui dedit nobis puteum, et ipse ex eo bibit, et filii ejus, et pecora ejus ? [13] Respondit Jesus, et dixit ei : Omnis qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum ; qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in æternum : [14] sed aqua quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam. [15] Dicit ad eum mulier : Domine, da mihi hanc aquam, ut non sitiam, neque veniam huc haurire. [16] Dicit ei Jesus : Vade, voca virum tuum, et veni huc. [17] Respondit mulier, et dixit : Non habeo virum. Dicit ei Jesus : Bene dixisti, quia non habeo virum ; [18] quinque enim viros habuisti, et nunc, quem habes, non est tuus vir : hoc vere dixisti. [19] Dicit ei mulier : Domine, video quia propheta es tu. [20] Patres nostri in monte hoc adoraverunt, et vos dicitis, quia Jerosolymis est locus ubi adorare

oportet. 21 Dicit ei Jesus : Mulier, crede mihi, quia venit hora, quando neque in monte hoc, neque in Jerosolymis adorabitis Patrem. 22 Vos adoratis quod nescitis : nos adoramus quod scimus, quia salus ex Judæis est. 23 Sed venit hora, et nunc est, quando veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu et veritate. Nam et Pater tales quærit, qui adorent eum. 24 Spiritus est Deus : et eos qui adorant eum, in spiritu et veritate oportet adorare. 25 Dicit ei mulier : Scio quia Messias venit (qui dicitur Christus) : cum ergo venerit ille, nobis annuntiabit omnia. 26 Dicit ei Jesus : Ego sum, qui loquor tecum. 27 Et continuo venerunt discipuli ejus, et mirabantur quia cum muliere loquebatur. Nemo tamen dixit : Quid quæris ? aut, Quid loqueris cum ea ? 28 Reliquit ergo hydriam suam mulier, et abiit in civitatem, et dicit illis hominibus : 29 Venite, et videte hominem qui dixit mihi omnia quæcumque feci : numquid ipse est Christus ? 30 Exierunt ergo de civitate et veniebant ad eum. 31 Interea rogabant eum discipuli, dicentes : Rabbi, manduca. 32 Ille autem dicit eis : Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis. 33 Dicebant ergo discipuli ad invicem : Numquid aliquis attulit ei manducare ? 34 Dicit eis Jesus : Meus cibus est ut faciam voluntatem ejus qui misit me, ut perficiam opus ejus. 35 Nonne vos dicitis quod adhuc quatuor menses sunt, et messis venit ? Ecce dico vobis : levate oculos vestros, et videte regiones, quia albæ sunt jam ad messem. 36 Et qui metit, mercedem accipit, et congregat fructum in vitam æternam : ut et qui seminat, simul gaudeat, et qui metit. 37 In hoc enim est verbum verum : quia alius est qui seminat, et alius est qui metit. 38 Ego misi vos metere quod vos non laborastis : alii laboraverunt, et vos in labores eorum introistis. 39 Ex civitate autem illa multi crediderunt in eum Samaritanorum, propter verbum mulieris testimonium perhibentis : Quia dixit mihi omnia quæcumque feci. 40 Cum venissent ergo ad illum Samaritani, rogaverunt eum ut ibi maneret. Et mansit ibi duos dies. 41 Et multo plures crediderunt in eum propter sermonem ejus. 42 Et mulieri dicebant : Quia jam non propter tuam loquelam credimus : ipsi enim audivimus, et scimus quia hic est vere Salvator mundi.

43 Post duos autem dies exiit inde, et abiit in Galilæam. 44 Ipse enim Jesus testimonium perhibuit, quia propheta in sua patria honorem non habet. 45 Cum ergo venisset in Galilæam, exceperunt eum Galilæi, cum omnia vidissent quæ fecerat Jerosolymis in die festo : et ipsi enim venerant ad diem festum. 46 Venit ergo iterum in Cana Galilææ, ubi fecit aquam vinum. Et erat quidam regulus, cujus filius infirmabatur Capharnaum. 47 Hic cum audisset quia Jesus adveniret a Judæa in Galilæam, abiit ad eum, et rogabat eum ut descenderet, et sanaret filium ejus : incipiebat enim mori. 48 Dixit ergo Jesus ad eum : Nisi signa et prodigia videritis, non creditis. 49 Dicit ad eum regulus : Domine, descende priusquam moriatur filius meus. 50 Dicit ei Jesus : Vade, filius tuus vivit. Credidit homo sermoni quem dixit ei Jesus, et ibat. 51 Jam autem eo descendente, servi occurrerunt ei, et nuntiaverunt dicentes, quia filius ejus viveret. 52 Interrogabat ergo horam ab eis in qua melius habuerit. Et dixerunt ei : Quia heri hora septima reliquit eum febris. 53 Cognovit ergo pater, quia illa hora erat in qua dixit ei Jesus : Filius tuus vivit ; et credidit ipse et domus ejus tota. 54 Hoc iterum secundum signum fecit Jesus, cum venisset a Judæa in Galilæam.

5 Post hæc erat dies festus Judæorum, et ascendit Jesus Jerosolymam. 2 Est autem Jerosolymis probatica piscina, quæ cognominatur hebraice Bethsaida, quinque porticus habens. 3 In his jacebat multitudo magna languentium, cæcorum, claudorum, aridorum, expectantium aquæ motum. 4 Angelus autem Domini descendebat secundum tempus in piscinam, et movebatur aqua. Et qui prior descendisset in piscinam post motionem aquæ, sanus fiebat a quacumque detinebatur infirmitate. 5 Erat autem quidam homo ibi triginta et octo annos habens in infirmitate sua. 6 Hunc autem cum vidisset Jesus jacentem, et cognovisset quia jam multum tempus haberet, dicit ei : Vis sanus fieri ? 7 Respondit ei languidus : Domine, hominem non habeo, ut, cum turbata fuerit aqua, mittat me in piscinam : dum venio enim ego, alius ante me descendit. 8 Dicit ei Jesus : Surge, tolle grabatum tuum et ambula. 9 Et statim sanus factus est homo ille : et sustulit grabatum suum, et ambulabat. Erat autem sabbatum in die illo.

10 Dicebant ergo Judæi illi qui sanatus fuerat : Sabbatum est, non licet tibi tollere grabatum tuum. 11 Respondit eis : Qui me sanum fecit, ille mihi dixit : Tolle grabatum tuum et ambula. 12 Interrogaverunt ergo eum : Quis est ille homo qui dixit tibi : Tolle grabatum tuum et ambula ? 13 Is autem qui sanus fuerat effectus, nesciebat quis esset. Jesus enim declinavit a turba constituta in loco. 14 Postea invenit eum Jesus in templo, et dixit illi : Ecce sanus factus es ; jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. 15 Abiit ille homo, et nuntiavit Judæis quia Jesus esset, qui fecit eum sanum. 16 Propterea persequebantur Judæi Jesum, quia hæc faciebat in sabbato. 17 Jesus autem respondit eis : Pater meus usque modo operatur, et ego operor. 18 Propterea ergo magis quærebant eum Judæi interficere : quia non solum solvebat sabbatum, sed et patrem suum dicebat Deum, æqualem se faciens Deo.

Respondit itaque Jesus, et dixit eis : 19 Amen, amen dico vobis : non potest Filius a se facere quidquam, nisi quod viderit Patrem facientem : quæcumque enim ille fecerit, hæc et Filius similiter facit. 20 Pater enim diligit Filium, et omnia demonstrat ei quæ ipse facit : et majora his demonstrabit ei opera, ut vos miremini. 21 Sicut enim Pater suscitat mortuos, et vivificat, sic et Filius, quos vult, vivificat. 22 Neque enim Pater judicat quemquam : sed omne judicium dedit Filio, 23 ut omnes honorificent Filium, sicut honorificant Patrem ; qui non honorificat Filium, non honorificat Patrem, qui misit illum. 24 Amen, amen dico vobis, quia qui verbum meum audit, et credit ei qui misit me, habet vitam æternam, et in judicium non venit, sed transiit a morte in vitam. 25 Amen, amen dico vobis, quia venit hora, et nunc est, quando mortui audient vocem Filii Dei : et qui audierint, vivent. 26 Sicut enim Pater habet vitam in semetipso, sic dedit et Filio habere vitam in semetipso : 27 et potestatem dedit ei judicium facere, quia Filius hominis est. 28 Nolite mirari hoc, quia venit hora in qua omnes qui in monumentis sunt audient vocem Filii Dei : 29 et procedent qui bona fecerunt, in resurrectionem vitæ ; qui vero mala egerunt, in resurrectionem judicii. 30 Non possum ego a meipso facere quidquam. Sicut audio, judico : et judicium meum justum est, quia non quæro voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me.

31 Si ego testimonium perhibeo de meipso, testimonium meum non est verum. 32 Alius est qui testimonium perhibet de me : et scio quia verum est testimonium, quod perhibet de me. 33 Vos misistis ad Joannem, et testimonium perhibuit veritati. 34 Ego autem non ab homine testimonium accipio : sed hæc dico ut vos salvi sitis. 35 Ille erat lucerna ardens et

lucens : vos autem voluistis ad horam exsultare in luce ejus. 36 Ego autem habeo testimonium majus Joanne. Opera enim quæ dedit mihi Pater ut perficiam ea : ipsa opera, quæ ego facio, testimonium perhibent de me, quia Pater misit me : 37 et qui misit me Pater, ipse testimonium perhibuit de me : neque vocem ejus umquam audistis, neque speciem ejus vidistis : 38 et verbum ejus non habetis in vobis manens : quia quem misit ille, huic vos non creditis. 39 Scrutamini Scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam æternam habere : et illæ sunt quæ testimonium perhibent de me : 40 et non vultis venire ad me ut vitam habeatis. 41 Claritatem ab hominibus non accipio. 42 Sed cognovi vos, quia dilectionem Dei non habetis in vobis. 43 Ego veni in nomine Patris mei, et non accipitis me ; si alius venerit in nomine suo, illum accipietis. 44 Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab invicem accipitis, et gloriam quæ a solo Deo est, non quæritis ? 45 Nolite putare quia ego accusaturus sim vos apud Patrem : est qui accusat vos Moyses, in quo vos speratis. 46 Si enim crederetis Moysi, crederetis forsitan et mihi : de me enim ille scripsit. 47 Si autem illius litteris non creditis, quomodo verbis meis credetis ?

6 Post hæc abiit Jesus trans mare Galilææ, quod est Tiberiadis : 2 et sequebatur eum multitudo magna, quia videbant signa quæ faciebat super his qui infirmabantur. 3 Subiit ergo in montem Jesus et ibi sedebat cum discipulis suis. 4 Erat autem proximum Pascha dies festus Judæorum. 5 Cum sublevasset ergo oculos Jesus, et vidisset quia multitudo maxima venit ad eum, dixit ad Philippum : Unde ememus panes, ut manducent hi ? 6 Hoc autem dicebat tentans eum : ipse enim sciebat quid esset facturus. 7 Respondit ei Philippus : Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis, ut unusquisque modicum quid accipiat. 8 Dicit ei unus ex discipulis ejus, Andreas, frater Simonis Petri : 9 Est puer unus hic qui habet quinque panes hordeaceos et duos pisces : sed hæc quid sunt inter tantos ? 10 Dixit ergo Jesus : Facite homines discumbere. Erat autem fœnum multum in loco. Discubuerunt ergo viri, numero quasi quinque millia. 11 Accepit ergo Jesus panes : et cum gratias egisset, distribuit discumbentibus : similiter et ex piscibus quantum volebant. 12 Ut autem impleti sunt, dixit discipulis suis : Colligite quæ superaverunt fragmenta, ne pereant. 13 Collegerunt ergo, et impleverunt duodecim cophinos fragmentorum ex quinque panibus hordeaceis, quæ superfuerunt his qui manducaverant. 14 Illi ergo homines cum vidissent quod Jesus fecerat signum, dicebant : Quia hic est vere propheta, qui venturus est in mundum. 15 Jesus ergo cum cognovisset quia venturi essent ut raperent eum, et facerent eum regem, fugit iterum in montem ipse solus.

16 Ut autem sero factum est, descenderunt discipuli ejus ad mare. 17 Et cum ascendissent navim, venerunt trans mare in Capharnaum : et tenebræ jam factæ erant et non venerat ad eos Jesus. 18 Mare autem, vento magno flante, exsurgebat. 19 Cum remigassent ergo quasi stadia viginti quinque aut triginta, vident Jesum ambulantem supra mare, et proximum navi fieri, et timuerunt. 20 Ille autem dicit eis : Ego sum, nolite timere. 21 Voluerunt ergo accipere eum in navim et statim navis fuit ad terram, in quam ibant. 22 Altera die, turba, quæ stabat trans mare, vidit quia navicula alia non erat ibi nisi una, et quia non introisset cum discipulis suis Jesus in navim, sed soli discipuli ejus abiissent : 23 aliæ vero supervenerunt naves a Tiberiade juxta locum ubi manducaverant panem, gratias agente Domino. 24 Cum ergo vidisset turba quia Jesus non esset ibi, neque discipuli ejus, ascenderunt in naviculas, et venerunt Capharnaum quærentes Jesum.

25 Et cum invenissent eum trans mare, dixerunt ei : Rabbi, quando huc venisti ? 26 Respondit eis Jesus, et dixit : Amen, amen dico vobis : quæritis me non quia vidistis signa, sed quia manducastis ex panibus et saturati estis. 27 Operamini non cibum, qui perit, sed qui permanet in vitam æternam, quem Filius hominis dabit vobis. Hunc enim Pater signavit Deus. 28 Dixerunt ergo ad eum : Quid faciemus ut operemur opera Dei ? 29 Respondit Jesus, et dixit eis : Hoc est opus Dei, ut credatis in eum quem misit ille. 30 Dixerunt ergo ei : Quod ergo tu facis signum ut videamus et credamus tibi ? quid operaris ? 31 Patres nostri manducaverunt manna in deserto, sicut scriptum est : Panem de cælo dedit eis manducare. 32 Dixit ergo eis Jesus : Amen, amen dico vobis : non Moyses dedit vobis panem de cælo, sed Pater meus dat vobis panem de cælo verum. 33 Panis enim Dei est, qui de cælo descendit, et dat vitam mundo. 34 Dixerunt ergo ad eum : Domine, semper da nobis panem hunc. 35 Dixit autem eis Jesus : Ego sum panis vitæ : qui venit ad me, non esuriet, et qui credit in me, non sitiet umquam. 36 Sed dixi vobis quia et vidistis me, et non creditis. 37 Omne quod dat mihi Pater, ad me veniet : et eum qui venit ad me, non ejiciam foras : 38 quia descendi de cælo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me. 39 Hæc est autem voluntas ejus qui misit me, Patris : ut omne quod dedit mihi, non perdam ex eo, sed resuscitem illud in novissimo die. 40 Hæc est autem voluntas Patris mei, qui misit me : ut omnis qui videt Filium et credit in eum, habeat vitam æternam, et ego resuscitabo eum in novissimo die. 41 Murmurabant ergo Judæi de illo, quia dixisset : Ego sum panis vivus, qui de cælo descendi, 42 et dicebant : Nonne hic est Jesus filius Joseph, cujus nos novimus patrem et matrem ? quomodo ergo dicit hic : Quia de cælo descendi ? 43 Respondit ergo Jesus, et dixit eis : Nolite murmurare in invicem : 44 nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum ; et ego resuscitabo eum in novissimo die. 45 Est scriptum in prophetis : Et erunt omnes docibiles Dei. Omnis qui audivit a Patre, et didicit, venit ad me. 46 Non quia Patrem vidit quisquam, nisi is, qui est a Deo, hic vidit Patrem. 47 Amen, amen dico vobis : qui credit in me, habet vitam æternam.

48 Ego sum panis vitæ. 49 Patres vestri manducaverunt manna in deserto, et mortui sunt. 50 Hic est panis de cælo descendens : ut si quis ex ipso manducaverit, non moriatur. 51 Ego sum panis vivus, qui de cælo descendi. 52 Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum : et panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita. 53 Litigabant ergo Judæi ad invicem, dicentes : Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum ? 54 Dixit ergo eis Jesus : Amen, amen dico vobis : nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis. 55 Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, habet vitam æternam : et ego resuscitabo eum in novissimo die. 56 Caro enim mea vere est cibus : et sanguis meus, vere est potus ; 57 qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem, in me manet, et ego in illo. 58 Sicut misit me vivens Pater, et ego vivo propter Patrem : et qui manducat me, et ipse vivet propter me. 59 Hic est panis qui de cælo descendit. Non sicut manducaverunt patres vestri manna, et mortui sunt. Qui manducat hunc panem, vivet in æternum.

60 Hæc dixit in synagoga docens, in Capharnaum. 61 Multi ergo audientes ex discipulis ejus, dixerunt : Durus est hic sermo, et quis potest eum audire ? 62 Sciens autem Jesus apud semetipsum quia murmurarent de hoc discipuli ejus, dixit eis : Hoc vos scandalizat ? 63 si ergo videritis Filium hominis ascendentem ubi erat prius ? 64 Spiritus est qui vivificat : caro non prodest quidquam : verba quæ ego locutus sum vobis, spiritus et vita sunt. 65 Sed sunt quidam ex vobis qui non credunt. Sciebat enim ab initio Jesus qui essent non credentes, et quis traditurus esset eum. 66 Et dicebat : Propterea dixi vobis, quia nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum a Patre meo. 67 Ex hoc multi discipulorum ejus abierunt retro : et jam non cum illo ambulabant. 68 Dixit ergo Jesus ad duodecim : Numquid et vos vultis abire ? 69 Respondit ergo ei Simon Petrus : Domine, ad quem ibimus ? verba vitæ æternæ habes : 70 et nos credidimus, et cognovimus quia tu es Christus Filius Dei. 71 Respondit eis Jesus : Nonne ego vos duodecim elegi : et ex vobis unus diabolus est ? 72 Dicebat autem Judam Simonis Iscariotem : hic enim erat traditurus eum, cum esset unus ex duodecim.

7 Post hæc autem ambulabat Jesus in Galilæam : non enim volebat in Judæam ambulare, quia quærebant eum Judæi interficere. 2 Erat autem in proximo dies festus Judæorum, Scenopegia. 3 Dixerunt autem ad eum fratres ejus : Transi hinc, et vade in Judæam, ut et discipuli tui videant opera tua, quæ facis. 4 Nemo quippe in occulto quid facit, et quærit ipse in palam esse : si hæc facis, manifesta teipsum mundo. 5 Neque enim fratres ejus credebant in eum. 6 Dicit ergo eis Jesus : Tempus meum nondum advenit : tempus autem vestrum semper est paratum. 7 Non potest mundus odisse vos : me autem odit, quia ego testimonium perhibeo de illo quod opera ejus mala sunt. 8 Vos ascendite ad diem festum hunc, ego autem non ascendo ad diem festum istum : quia meum tempus nondum impletum est. 9 Hæc cum dixisset, ipse mansit in Galilæa.

10 Ut autem ascenderunt fratres ejus, tunc et ipse ascendit ad diem festum non manifeste, sed quasi in occulto. 11 Judæi ergo quærebant eum in die festo, et dicebant : Ubi est ille ? 12 Et murmur multum erat in turba de eo. Quidam enim dicebant : Quia bonus est. Alii autem dicebant : Non, sed seducit turbas. 13 Nemo tamen palam loquebatur de illo propter metum Judæorum.

14 Jam autem die festo mediante, ascendit Jesus in templum, et docebat. 15 Et mirabantur Judæi, dicentes : Quomodo hic litteras scit, cum non didicerit ? 16 Respondit eis Jesus, et dixit : Mea doctrina non est mea, sed ejus qui misit me. 17 Si quis voluerit voluntatem ejus facere, cognoscet de doctrina, utrum ex Deo sit, an ego a meipso loquar. 18 Qui a semetipso loquitur, gloriam propriam quærit ; qui autem quærit gloriam ejus qui misit eum, hic verax est, et injustitia in illo non est. 19 Nonne Moyses dedit vobis legem : et nemo ex vobis facit legem ? 20 Quid me quæritis interficere ? Respondit turba, et dixit : Dæmonium habes : quis te quærit interficere ? 21 Respondit Jesus et dixit eis : Unum opus feci, et omnes miramini : 22 propterea Moyses dedit vobis circumcisionem (non quia ex Moyse est, sed ex patribus), et in sabbato circumciditis hominem. 23 Si circumcisionem accipit homo in sabbato, ut non solvatur lex Moysi : mihi indignamini quia totum hominem sanum feci in sabbato ? 24 Nolite judicare secundum faciem, sed justum judicium judicate.

25 Dicebant ergo quidam ex Jerosolymis : Nonne hic est, quem quærunt interficere ? 26 et ecce palam loquitur, et nihil ei dicunt. Numquid vere cognoverunt principes quia hic est Christus ? 27 Sed hunc scimus unde sit : Christus autem cum venerit, nemo scit unde sit. 28 Clamabat ergo Jesus in templo docens, et dicens : Et me scitis, et unde sim scitis : et a meipso non veni, sed est verus qui misit me, quem vos nescitis. 29 Ego scio eum : quia ab ipso sum, et ipse me misit. 30 Quærebant ergo eum apprehendere : et nemo misit in illum manus, quia nondum venerat hora ejus. 31 De turba autem multi crediderunt in eum, et dicebant : Christus cum venerit, numquid plura signa faciet quam quæ hic facit ? 32 Audierunt pharisæi turbam murmurantem de illo hæc : et miserunt principes et pharisæi ministros ut apprehenderent eum. 33 Dixit ergo eis Jesus : Adhuc modicum tempus vobiscum sum : et vado ad eum qui me misit. 34 Quæretis me, et non invenietis : et ubi ego sum, vos non potestis venire. 35 Dixerunt ergo Judæi ad semetipsos : Quo hic iturus est, quia non inveniemus eum ? numquid in dispersionem gentium iturus est, et docturus gentes ? 36 quis est hic sermo, quem dixit : Quæretis me, et non invenietis : et ubi sum ego, vos non potestis venire ?

37 In novissimo autem die magno festivitatis stabat Jesus, et clamabat dicens : Si quis sitit, veniat ad me et bibat. 38 Qui credit in me, sicut dicit Scriptura, flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ. 39 Hoc autem dixit de Spiritu, quem accepturi erant credentes in eum : nondum enim erat Spiritus datus, quia Jesus nondum erat glorificatus.

40 Ex illa ergo turba cum audissent hos sermones ejus, dicebant : Hic est vere propheta. 41 Alii dicebant : Hic est Christus. Quidam autem dicebant : Numquid a Galilæa venit Christus ? 42 nonne Scriptura dicit : Quia ex semine David, et de Bethlehem castello, ubi erat David, venit Christus ? 43 Dissensio itaque facta est in turba propter eum. 44 Quidam autem ex ipsis volebant apprehendere eum : sed nemo misit super eum manus. 45 Venerunt ergo ministri ad pontifices et pharisæos. Et dixerunt eis illi : Quare non adduxistis illum ? 46 Responderunt ministri : Numquam sic locutus est homo, sicut hic homo. 47 Responderunt ergo eis pharisæi : Numquid et vos seducti estis ? 48 numquid ex principibus aliquis credidit in eum, aut ex pharisæis ? 49 sed turba hæc, quæ non novit legem, maledicti sunt. 50 Dixit Nicodemus ad eos, ille qui venit ad eum nocte, qui unus erat ex ipsis : 51 Numquid lex nostra judicat hominem, nisi prius audierit ab ipso, et cognoverit quid faciat ? 52 Responderunt, et dixerunt ei : Numquid et tu Galilæus es ? scrutare Scripturas, et vide quia a Galilæa propheta non surgit. 53 Et reversi sunt unusquisque in domum suam.

8 Jesus autem perrexit in montem Oliveti : 2 et diluculo iterum venit in templum, et omnis populus venit ad eum, et sedens docebat eos. 3 Adducunt autem scribæ et pharisæi mulierem in adulterio deprehensam : et statuerunt eam in medio, 4 et dixerunt ei : Magister, hæc mulier modo deprehensa est in adulterio. 5 In lege autem Moyses mandavit nobis hujusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis ? 6 Hoc autem dicebant tentantes eum, ut possent accusare eum. Jesus autem inclinans se deorsum, digito scribebat in terra. 7 Cum ergo perseverarent interrogantes eum, erexit se, et dixit eis : Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat. 8 Et iterum se inclinans, scribebat in terra. 9 Audientes autem unus post unum exibant, incipientes a senioribus : et remansit solus Jesus, et mulier in medio stans. 10 Erigens autem se Jesus, dixit ei : Mulier, ubi sunt qui te accusabant ?

nemo te condemnavit ? [11] Quæ dixit : Nemo, Domine. Dixit autem Jesus : Nec ego te condemnabo : vade, et jam amplius noli peccare.

[12] Iterum ergo locutus est eis Jesus, dicens : Ego sum lux mundi : qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ. [13] Dixerunt ergo ei pharisæi : Tu de teipso testimonium perhibes ; testimonium tuum non est verum. [14] Respondit Jesus, et dixit eis : Et si ego testimonium perhibeo de meipso, verum est testimonium meum : quia scio unde veni et quo vado ; vos autem nescitis unde venio aut quo vado. [15] Vos secundum carnem judicatis : ego non judico quemquam ; [16] et si judico ego, judicium meum verum est, quia solus non sum : sed ego et qui misit me, Pater. [17] Et in lege vestra scriptum est, quia duorum hominum testimonium verum est. [18] Ego sum qui testimonium perhibeo de meipso, et testimonium perhibet de me qui misit me, Pater. [19] Dicebant ergo ei : Ubi est Pater tuus ? Respondit Jesus : Neque me scitis, neque Patrem meum : si me sciretis, forsitan et Patrem meum sciretis. [20] Hæc verba locutus est Jesus in gazophylacio, docens in templo : et nemo apprehendit eum, quia necdum venerat hora ejus.

[21] Dixit ergo iterum eis Jesus : Ego vado, et quæretis me, et in peccato vestro moriemini. Quo ego vado, vos non potestis venire. [22] Dicebant ergo Judæi : Numquid interficiet semetipsum, quia dixit : Quo ego vado, vos non potestis venire ? [23] Et dicebat eis : Vos de deorsum estis, ego de supernis sum. Vos de mundo hoc estis, ego non sum de hoc mundo. [24] Dixi ergo vobis quia moriemini in peccatis vestris : si enim non credideritis quia ego sum, moriemini in peccato vestro. [25] Dicebant ergo ei : Tu quis es ? Dixit eis Jesus : Principium, qui et loquor vobis. [26] Multa habeo de vobis loqui, et judicare ; sed qui me misit, verax est ; et ego quæ audivi ab eo, hæc loquor in mundo. [27] Et non cognoverunt quia Patrem ejus dicebat Deum. [28] Dixit ergo eis Jesus : Cum exaltaveritis Filium hominis, tunc cognoscetis quia ego sum, et a meipso facio nihil, sed sicut docuit me Pater, hæc loquor : [29] et qui me misit, mecum est, et non reliquit me solum : quia ego quæ placita sunt ei, facio semper. [30] Hæc illo loquente, multi crediderunt in eum. [31] Dicebat ergo Jesus ad eos, qui crediderunt ei, Judæos : Si vos manseritis in sermone meo, vere discipuli mei eritis, [32] et cognoscetis veritatem, et veritas liberabit vos. [33] Responderunt ei : Semen Abrahæ sumus, et nemini servivimus umquam : quomodo tu dicis : Liberi eritis ? [34] Respondit eis Jesus : Amen, amen dico vobis : quia omnis qui facit peccatum, servus est peccati. [35] Servus autem non manet in domo in æternum : filius autem manet in æternum. [36] Si ergo vos filius liberaverit, vere liberi eritis. [37] Scio quia filii Abrahæ estis : sed quæritis me interficere, quia sermo meus non capit in vobis. [38] Ego quod vidi apud Patrem meum, loquor : et vos quæ vidistis apud patrem vestrum, facitis. [39] Responderunt, et dixerunt ei : Pater noster Abraham est. Dicit eis Jesus : Si filii Abrahæ estis, opera Abrahæ facite. [40] Nunc autem quæritis me interficere, hominem, qui veritatem vobis locutus sum, quam audivi a Deo : hoc Abraham non fecit. [41] Vos facitis opera patris vestri. Dixerunt itaque ei : Nos ex fornicatione non sumus nati : unum patrem habemus Deum. [42] Dixit ergo eis Jesus : Si Deus pater vester esset, diligeretis utique et me ; ego enim ex Deo processi, et veni : neque enim a meipso veni, sed ille me misit. [43] Quare loquelam meam non cognoscitis ? Quia non potestis audire sermonem meum. [44] Vos ex patre diabolo estis : et desideria patris vestri vultis facere. Ille homicida erat ab initio, et in veritate non stetit : quia non est veritas in eo : cum loquitur mendacium, ex propriis loquitur, quia mendax est, et pater ejus. [45] Ego autem si veritatem dico, non creditis mihi. [46] Quis ex vobis arguet me de peccato ? si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi ? [47] Qui ex Deo est, verba Dei audit. Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.

[48] Responderunt ergo Judæi, et dixerunt ei : Nonne bene dicimus nos quia Samaritanus es tu, et dæmonium habes ? [49] Respondit Jesus : Ego dæmonium non habeo : sed honorifico Patrem meum, et vos inhonorastis me. [50] Ego autem non quæro gloriam meam : est qui quærat, et judicet. [51] Amen, amen dico vobis : si quis sermonem meum servaverit, mortem non videbit in æternum. [52] Dixerunt ergo Judæi : Nunc cognovimus quia dæmonium habes. Abraham mortuus est, et prophetæ ; et tu dicis : Si quis sermonem meum servaverit, non gustabit mortem in æternum. [53] Numquid tu major es patre nostro Abraham, qui mortuus est ? et prophetæ mortui sunt. Quem teipsum facis ? [54] Respondit Jesus : Si ego glorifico meipsum, gloria mea nihil est : est Pater meus, qui glorificat me, quem vos dicitis quia Deus vester est, [55] et non cognovistis eum : ego autem novi eum. Et si dixero quia non scio eum, ero similis vobis, mendax. Sed scio eum, et sermonem ejus servo. [56] Abraham pater vester exsultavit ut videret diem meum : vidit, et gavisus est. [57] Dixerunt ergo Judæi ad eum : Quinquaginta annos nondum habes, et Abraham vidisti ? [58] Dixit eis Jesus : Amen, amen dico vobis, antequam Abraham fieret, ego sum. [59] Tulerunt ergo lapides, ut jacerent in eum : Jesus autem abscondit se, et exivit de templo.

9 Et præteriens Jesus vidit hominem cæcum a nativitate : [2] et interrogaverunt eum discipuli ejus : Rabbi, quis peccavit, hic, aut parentes ejus, ut cæcus nasceretur ? [3] Respondit Jesus : Neque hic peccavit, neque parentes ejus : sed ut manifestentur opera Dei in illo. [4] Me oportet operari opera ejus qui misit me, donec dies est : venit nox, quando nemo potest operari : [5] quamdiu sum in mundo, lux sum mundi. [6] Hæc cum dixisset, exspuit in terram, et fecit lutum ex sputo, et linivit lutum super oculos ejus, [7] et dixit ei : Vade, lava in natatoria Siloë (quod interpretatur Missus). Abiit ergo, et lavit, et venit videns. [8] Itaque vicini, et qui viderant eum prius quia mendicus erat, dicebant : Nonne hic est qui sedebat, et mendicabat ? Alii dicebant : Quia hic est. [9] Alii autem : Nequaquam, sed similis est ei. Ille vero dicebat : Quia ego sum. [10] Dicebant ergo ei : Quomodo aperti sunt tibi oculi ? [11] Respondit : Ille homo qui dicitur Jesus, lutum fecit : et unxit oculos meos, et dixit mihi : Vade ad natatoria Siloë, et lava. Et abii, et lavi, et video. [12] Et dixerunt ei : Ubi est ille ? Ait : Nescio.

[13] Adducunt eum ad pharisæos, qui cæcus fuerat. [14] Erat autem sabbatum quando lutum fecit Jesus, et aperuit oculos ejus. [15] Iterum ergo interrogabant eum pharisæi quomodo vidisset. Ille autem dixit eis : Lutum mihi posuit super oculos, et lavi, et video. [16] Dicebant ergo ex pharisæis quidam : Non est hic homo a Deo, qui sabbatum non custodit. Alii autem dicebant : Quomodo potest homo peccator hæc signa facere ? Et schisma erat inter eos. [17] Dicunt ergo cæco iterum : Tu quid dicis de illo qui aperuit oculos tuos ? Ille autem dixit : Quia propheta est. [18] Non crediderunt ergo Judæi de illo, quia cæcus fuisset et vidisset, donec vocaverunt parentes ejus, qui viderat : [19] et interrogaverunt eos, dicentes : Hic est filius vester, quem vos dicitis quia cæcus natus

est ? quomodo ergo nunc videt ? [20] Responderunt eis parentes ejus, et dixerunt : Scimus quia hic est filius noster, et quia cæcus natus est : [21] quomodo autem nunc videat, nescimus : aut quis ejus aperuit oculos, nos nescimus ; ipsum interrogate : ætatem habet, ipse de se loquatur. [22] Hæc dixerunt parentes ejus, quoniam timebant Judæos : jam enim conspiraverunt Judæi, ut si quis eum confiteretur esse Christum, extra synagogam fieret. [23] Propterea parentes ejus dixerunt : Quia ætatem habet, ipsum interrogate. [24] Vocaverunt ergo rursum hominem qui fuerat cæcus, et dixerunt ei : Da gloriam Deo : nos scimus quia hic homo peccator est. [25] Dixit ergo eis ille : Si peccator est, nescio ; unum scio, quia cæcus cum essem, modo video. [26] Dixerunt ergo illi : Quid fecit tibi ? quomodo aperuit tibi oculos ? [27] Respondit eis : Dixi vobis jam, et audistis : quid iterum vultis audire ? numquid et vos vultis discipuli ejus fieri ? [28] Maledixerunt ergo ei, et dixerunt : Tu discipulus illius sis : nos autem Moysi discipuli sumus. [29] Nos scimus quia Moysi locutus est Deus ; hunc autem nescimus unde sit. [30] Respondit ille homo, et dixit eis : In hoc enim mirabile est quia vos nescitis unde sit, et aperuit meos oculos : [31] scimus autem quia peccatores Deus non audit : sed si quis Dei cultor est, et voluntatem ejus facit, hunc exaudit. [32] A sæculo non est auditum quia quis aperuit oculos cæci nati. [33] Nisi esset hic a Deo, non poterat facere quidquam. [34] Responderunt, et dixerunt ei : In peccatis natus es totus, et tu doces nos ? Et ejecerunt eum foras.

[35] Audivit Jesus quia ejecerunt eum foras : et cum invenisset eum, dixit ei : Tu credis in Filium Dei ? [36] Respondit ille, et dixit : Quis est, Domine, ut credam in eum ? [37] Et dixit ei Jesus : Et vidisti eum, et qui loquitur tecum, ipse est. [38] At ille ait : Credo, Domine. Et procidens adoravit eum. [39] Et dixit Jesus : In judicium ego in hunc mundum veni : ut qui non vident videant, et qui vident cæci fiant. [40] Et audierunt quidam ex pharisæis qui cum ipso erant, et dixerunt ei : Numquid et nos cæci sumus ? [41] Dixit eis Jesus : Si cæci essetis, non haberetis peccatum. Nunc vero dicitis, Quia videmus : peccatum vestrum manet.

10 Amen, amen dico vobis : qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde, ille fur est et latro. [2] Qui autem intrat per ostium, pastor est ovium. [3] Huic ostiarius aperit, et oves vocem ejus audiunt, et proprias oves vocat nominatim, et educit eas. [4] Et cum proprias oves emiserit, ante eas vadit : et oves illum sequuntur, quia sciunt vocem ejus. [5] Alienum autem non sequuntur, sed fugiunt ab eo : quia non noverunt vocem alienorum. [6] Hoc proverbium dixit eis Jesus : illi autem non cognoverunt quid loqueretur eis. [7] Dixit ergo eis iterum Jesus : Amen, amen dico vobis, quia ego sum ostium ovium. [8] Omnes quotquot venerunt, fures sunt, et latrones, et non audierunt eos oves. [9] Ego sum ostium. Per me si quis introierit, salvabitur : et ingredietur, et egredietur, et pascua inveniet. [10] Fur non venit nisi ut furetur, et mactet, et perdat. Ego veni ut vitam habeant, et abundantius habeant. [11] Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis. [12] Mercenarius autem, et qui non est pastor, cujus non sunt oves propriæ, videt lupum venientem, et dimittit oves, et fugit : et lupus rapit, et dispergit oves ; [13] mercenarius autem fugit, quia mercenarius est, et non pertinet ad eum de ovibus. [14] Ego sum pastor bonus : et cognosco meas, et cognoscunt me meæ. [15] Sicut novit me Pater, et ego agnosco Patrem : et animam meam pono pro ovibus meis. [16] Et alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili : et illas oportet me adducere, et vocem meam audient, et fiet unum ovile et unus pastor. [17] Propterea me diligit Pater : quia ego pono animam meam, ut iterum sumam eam. [18] Nemo tollit eam a me : sed ego pono eam a meipso, et potestatem habeo ponendi eam, et potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi a Patre meo.

[19] Dissensio iterum facta est inter Judæos propter sermones hos. [20] Dicebant autem multi ex ipsis : Dæmonium habet, et insanit : quid eum auditis ? [21] Alii dicebant : Hæc verba non sunt dæmonium habentis : numquid dæmonium potest cæcorum oculos aperire ?

[22] Facta sunt autem Encænia in Jerosolymis, et hiems erat. [23] Et ambulabat Jesus in templo, in porticu Salomonis. [24] Circumdederunt ergo eum Judæi, et dicebant ei : Quousque animam nostram tollis ? si tu es Christus, dic nobis palam. [25] Respondit eis Jesus : Loquor vobis, et non creditis : opera quæ ego facio in nomine Patris mei, hæc testimonium perhibent de me : [26] sed vos non creditis, quia non estis ex ovibus meis. [27] Oves meæ vocem meam audiunt, et ego cognosco eas, et sequuntur me : [28] et ego vitam æternam do eis, et non peribunt in æternum, et non rapiet eas quisquam de manu mea. [29] Pater meus quod dedit mihi, majus omnibus est : et nemo potest rapere de manu Patris mei. [30] Ego et Pater unum sumus.

[31] Sustulerunt ergo lapides Judæi, ut lapidarent eum. [32] Respondit eis Jesus : Multa bona opera ostendi vobis ex Patre meo : propter quod eorum opus me lapidatis ? [33] Responderunt ei Judæi : De bono opere non lapidamus te, sed de blasphemia ; et quia tu homo cum sis, facis teipsum Deum. [34] Respondit eis Jesus : Nonne scriptum est in lege vestra, Quia ego dixi : Dii estis ? [35] Si illos dixit deos, ad quos sermo Dei factus est, et non potest solvi Scriptura : [36] quem Pater sanctificavit, et misit in mundum vos dicitis : Quia blasphemas, quia dixi : Filius Dei sum ? [37] Si non facio opera Patris mei, nolite credere mihi. [38] Si autem facio : etsi mihi non vultis credere, operibus credite, ut cognoscatis, et credatis quia Pater in me est, et ego in Patre. [39] Quærebant ergo eum apprehendere : et exivit de manibus eorum. [40] Et abiit iterum trans Jordanem, in eum locum ubi erat Joannes baptizans primum, et mansit illic ; [41] et multi venerunt ad eum, et dicebant : Quia Joannes quidem signum fecit nullum. [42] Omnia autem quæcumque dixit Joannes de hoc, vera erant. Et multi crediderunt in eum.

11 Erat autem quidam languens Lazarus a Bethania, de castello Mariæ et Marthæ sororis ejus. [2] (Maria autem erat quæ unxit Dominum unguento, et extersit pedes ejus capillis suis : cujus frater Lazarus infirmabatur.) [3] Miserunt ergo sorores ejus ad eum dicentes : Domine, ecce quem amas infirmatur. [4] Audiens autem Jesus dixit eis : Infirmitas hæc non est ad mortem, sed pro gloria Dei, ut glorificetur Filius Dei per eam. [5] Diligebat autem Jesus Martham, et sororem ejus Mariam, et Lazarum. [6] Ut ergo audivit quia infirmabatur, tunc quidem mansit in eodem loco duobus diebus ; [7] deinde post hæc dixit discipulis suis : Eamus in Judæam iterum. [8] Dicunt ei discipuli : Rabbi, nunc quærebant te Judæi lapidare, et iterum vadis illuc ? [9] Respondit Jesus : Nonne duodecim sunt horæ diei ? Si quis ambulaverit in die, non offendit, quia lucem hujus mundi videt : [10] si autem ambulaverit in nocte, offendit, quia lux non est in eo. [11] Hæc ait, et post hæc dixit eis : Lazarus amicus noster dormit : sed vado

ut a somno excitem eum. [12] Dixerunt ergo discipuli ejus : Domine, si dormit, salvus erit. [13] Dixerat autem Jesus de morte ejus : illi autem putaverunt quia de dormitione somni diceret. [14] Tunc ergo Jesus dixit eis manifeste : Lazarus mortuus est : [15] et gaudeo propter vos, ut credatis, quoniam non eram ibi, sed eamus ad eum. [16] Dixit ergo Thomas, qui dicitur Didymus, ad condiscipulos : Eamus et nos, ut moriamur cum eo. [17] Venit itaque Jesus : et invenit eum quatuor dies jam in monumento habentem. [18] (Erat autem Bethania juxta Jerosolymam quasi stadiis quindecim.) [19] Multi autem ex Judæis venerant ad Martham et Mariam, ut consolarentur eas de fratre suo. [20] Martha ergo ut audivit quia Jesus venit, occurrit illi : Maria autem domi sedebat. [21] Dixit ergo Martha ad Jesum : Domine, si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus : [22] sed et nunc scio quia quæcumque poposceris a Deo, dabit tibi Deus. [23] Dicit illi Jesus : Resurget frater tuus. [24] Dicit ei Martha : Scio quia resurget in resurrectione in novissimo die. [25] Dixit ei Jesus : Ego sum resurrectio et vita : qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, vivet : [26] et omnis qui vivit et credit in me, non morietur in æternum. Credis hoc ? [27] Ait illi : Utique Domine, ego credidi quia tu es Christus, Filius Dei vivi, qui in hunc mundum venisti. [28] Et cum hæc dixisset, abiit, et vocavit Mariam sororem suam silentio, dicens : Magister adest, et vocat te. [29] Illa ut audivit, surgit cito, et venit ad eum ; [30] nondum enim venerat Jesus in castellum : sed erat adhuc in illo loco, ubi occurrerat ei Martha. [31] Judæi ergo, qui erant cum ea in domo, et consolabantur eam, cum vidissent Mariam quia cito surrexit, et exiit, secuti sunt eam dicentes : Quia vadit ad monumentum, ut ploret ibi. [32] Maria ergo, cum venisset ubi erat Jesus, videns eum, cecidit ad pedes ejus, et dicit ei : Domine, si fuisses hic, non esset mortuus frater meus. [33] Jesus ergo, ut vidit eam plorantem, et Judæos, qui venerant cum ea, plorantes, infremuit spiritu, et turbavit seipsum, [34] et dixit : Ubi posuistis eum ? Dicunt ei : Domine, veni, et vide. [35] Et lacrimatus est Jesus. [36] Dixerunt ergo Judæi : Ecce quomodo amabat eum. [37] Quidam autem ex ipsis dixerunt : Non poterat hic, qui aperuit oculos cæci nati, facere ut hic non moreretur ? [38] Jesus ergo rursum fremens in semetipso, venit ad monumentum. Erat autem spelunca, et lapis superpositus erat ei. [39] Ait Jesus : Tollite lapidem. Dicit ei Martha, soror ejus qui mortuus fuerat : Domine, jam fœtet, quatriduanus est enim. [40] Dicit ei Jesus : Nonne dixi tibi quoniam si credideris, videbis gloriam Dei ? [41] Tulerunt ergo lapidem : Jesus autem, elevatis sursum oculis, dixit : Pater, gratias ago tibi quoniam audisti me. [42] Ego autem sciebam quia semper me audis, sed propter populum qui circumstat, dixi : ut credant quia tu me misisti. [43] Hæc cum dixisset, voce magna clamavit : Lazare, veni foras. [44] Et statim prodiit qui fuerat mortuus, ligatus pedes, et manus institis, et facies illius sudario erat ligata. Dixit eis Jesus : Solvite eum et sinite abire. [45] Multi ergo ex Judæis, qui venerant ad Mariam, et Martham, et viderant quæ fecit Jesus, crediderunt in eum. [46] Quidam autem ex ipsis abierunt ad pharisæos, et dixerunt eis quæ fecit Jesus.

[47] Collegerunt ergo pontifices et pharisæi concilium, et dicebant : Quid facimus, quia hic homo multa signa facit ? [48] Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum, et venient Romani, et tollent nostrum locum, et gentem. [49] Unus autem ex ipsis, Caiphas nomine, cum esset pontifex anni illius, dixit eis : Vos nescitis quidquam, [50] nec cogitatis quia expedit vobis ut unus moriatur homo pro populo, et non tota gens pereat. [51] Hoc autem a semetipso non dixit : sed cum esset pontifex anni illius, prophetavit, quod Jesus moriturus erat pro gente, [52] et non tantum pro gente, sed ut filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum. [53] Ab illo ergo die cogitaverunt ut interficerent eum.

[54] Jesus ergo jam non in palam ambulabat apud Judæos, sed abiit in regionem juxta desertum, in civitatem quæ dicitur Ephrem, et ibi morabatur cum discipulis suis. [55] Proximum autem erat Pascha Judæorum, et ascenderunt multi Jerosolymam de regione ante Pascha, ut sanctificarent seipsos. [56] Quærebant ergo Jesum, et colloquebantur ad invicem, in templo stantes : Quid putatis, quia non venit ad diem festum ? Dederant autem pontifices et pharisæi mandatum ut si quis cognoverit ubi sit, indicet, ut apprehendant eum.

12 Jesus ergo ante sex dies Paschæ venit Bethaniam, ubi Lazarus fuerat mortuus, quem suscitavit Jesus. [2] Fecerunt autem ei cœnam ibi, et Martha ministrabat, Lazarus vero unus erat ex discumbentibus cum eo. [3] Maria ergo accepit libram unguenti nardi pistici pretiosi, et unxit pedes Jesu, et extersit pedes ejus capillis suis : et domus impleta est ex odore unguenti. [4] Dixit ergo unus ex discipulis ejus, Judas Iscariotes, qui erat eum traditurus : [5] Quare hoc unguentum non veniit trecentis denariis, et datum est egenis ? [6] Dixit autem hoc, non quia de egenis pertinebat ad eum, sed quia fur erat, et loculos habens, ea quæ mittebantur, portabat. [7] Dixit ergo Jesus : Sinite illam ut in diem sepulturæ meæ servet illud. [8] Pauperes enim semper habetis vobiscum : me autem non semper habetis. [9] Cognovit ergo turba multa ex Judæis quia illic est, et venerunt, non propter Jesum tantum, sed ut Lazarum viderent, quem suscitavit a mortuis.

[10] Cogitaverunt autem principes sacerdotum ut et Lazarum interficerent : [11] quia multi propter illum abibant ex Judæis, et credebant in Jesum. [12] In crastinum autem, turba multa quæ venerat ad diem festum, cum audissent quia venit Jesus Jerosolymam, [13] acceperunt ramos palmarum, et processerunt obviam ei, et clamabant : Hosanna, benedictus qui venit in nomine Domini, rex Israël. [14] Et invenit Jesus asellum, et sedit super eum, sicut scriptum est : [15] Noli timere, filia Sion : ecce rex tuus venit sedens super pullum asinæ. [16] Hæc non cognoverunt discipuli ejus primum : sed quando glorificatus est Jesus, tunc recordati sunt quia hæc erant scripta de eo, et hæc fecerunt ei. [17] Testimonium ergo perhibebat turba, quæ erat cum eo quando Lazarum vocavit de monumento, et suscitavit eum a mortuis. [18] Propterea et obviam venit ei turba : quia audierunt fecisse hoc signum. [19] Pharisæi ergo dixerunt ad semetipsos : Videtis quia nihil proficimus ? ecce mundus totus post eum abiit.

[20] Erant autem quidam gentiles, ex his qui ascenderant ut adorarent in die festo. [21] Hi ergo accesserunt ad Philippum, qui erat a Bethsaida Galilææ, et rogabant eum, dicentes : Domine, volumus Jesum videre. [22] Venit Philippus, et dicit Andreæ ; Andreas rursum et Philippus dixerunt Jesu. [23] Jesus autem respondit eis, dicens : Venit hora, ut clarificetur Filius hominis. [24] Amen, amen dico vobis, nisi granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit, [25] ipsum solum manet : si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Qui amat animam suam, perdet eam ; et qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. [26] Si quis mihi ministrat, me sequatur, et ubi sum ego, illic et minister meus erit. Si quis mihi ministraverit, honorificabit eum Pater meus. [27] Nunc anima mea turbata est. Et quid dicam ? Pater, salvifica me ex hac hora. Sed propterea veni

in horam hanc : [28] Pater, clarifica nomen tuum. Venit ergo vox de cælo : Et clarificavi, et iterum clarificabo. [29] Turba ergo, quæ stabat, et audierat, dicebat tonitruum esse factum. Alii dicebant : Angelus ei locutus est. [30] Respondit Jesus, et dixit : Non propter me hæc vox venit, sed propter vos. [31] Nunc judicium est mundi : nunc princeps hujus mundi ejicietur foras. [32] Et ego, si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum. [33] (Hoc autem dicebat, significans qua morte esset moriturus.)

[34] Respondit ei turba : Nos audivimus ex lege, quia Christus manet in æternum : et quomodo tu dicis : Oportet exaltari Filium hominis ? quis est iste Filius hominis ? [35] Dixit ergo eis Jesus : Adhuc modicum, lumen in vobis est. Ambulate dum lucem habetis, ut non vos tenebræ comprehendant ; et qui ambulat in tenebris, nescit quo vadat. [36] Dum lucem habetis, credite in lucem, ut filii lucis sitis. Hæc locutus est Jesus, et abiit et abscondit se ab eis.

[37] Cum autem tanta signa fecisset coram eis, non credebant in eum ; [38] ut sermo Isaiæ prophetæ impleretur, quem dixit :

> Domine, quis credidit auditui nostro ?
> et brachium Domini cui revelatum est ?

[39] Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Isaias :

> [40] Excæcavit oculos eorum, et induravit cor eorum
> ut non videant oculis, et non intelligant corde,
> et convertantur, et sanem eos.

[41] Hæc dixit Isaias, quando vidit gloriam ejus, et locutus est de eo.

[42] Verumtamen et ex principibus multi crediderunt in eum : sed propter pharisæos non confitebantur, ut e synagoga non ejicerentur. [43] Dilexerunt enim gloriam hominum magis quam gloriam Dei. [44] Jesus autem clamavit, et dixit : Qui credit in me, non credit in me, sed in eum qui misit me. [45] Et qui videt me, videt eum qui misit me. [46] Ego lux in mundum veni, ut omnis qui credit in me, in tenebris non maneat. [47] Et si quis audierit verba mea, et non custodierit, ego non judico eum ; non enim veni ut judicem mundum, sed ut salvificem mundum. [48] Qui spernit me et non accipit verba mea, habet qui judicet eum. Sermo quem locutus sum, ille judicabit eum in novissimo die. [49] Quia ego ex meipso non sum locutus, sed qui misit me, Pater, ipse mihi mandatum dedit quid dicam et quid loquar. [50] Et scio quia mandatum ejus vita æterna est : quæ ergo ego loquor, sicut dixit mihi Pater, sic loquor.

13 Ante diem festum Paschæ, sciens Jesus quia venit hora ejus ut transeat ex hoc mundo ad Patrem : cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos. [2] Et cœna facta, cum diabolus jam misisset in cor ut traderet eum Judas Simonis Iscariotæ : [3] sciens quia omnia dedit ei Pater in manus, et quia a Deo exivit, et ad Deum vadit : [4] surgit a cœna, et ponit vestimenta sua, et cum accepisset linteum, præcinxit se. [5] Deinde mittit aquam in pelvim, et cœpit lavare pedes discipulorum, et extergere linteo, quo erat præcinctus. [6] Venit ergo ad Simonem Petrum. Et dicit ei Petrus : Domine, tu mihi lavas pedes ? [7] Respondit Jesus, et dixit ei : Quod ego facio, tu nescis modo : scies autem postea. [8] Dicit ei Petrus : Non lavabis mihi pedes in æternum. Respondit ei Jesus : Si non lavero te, non habebis partem mecum. [9] Dicit ei Simon Petrus : Domine, non tantum pedes meos, sed et manus, et caput. [10] Dicit ei Jesus : Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus. Et vos mundi estis, sed non omnes. [11] Sciebat enim quisnam esset qui traderet eum ; propterea dixit : Non estis mundi omnes. [12] Postquam ergo lavit pedes eorum, et accepit vestimenta sua, cum recubuisset iterum, dixit eis : Scitis quid fecerim vobis ? [13] Vos vocatis me Magister et Domine, et bene dicitis : sum etenim. [14] Si ergo ego lavi pedes vestros, Dominus et Magister, et vos debetis alter alterius lavare pedes. [15] Exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita et vos faciatis. [16] Amen, amen dico vobis : non est servus major domino suo : neque apostolus major est eo qui misit illum. [17] Si hæc scitis, beati eritis si feceritis ea. [18] Non de omnibus vobis dico : ego scio quos elegerim ; sed ut adimpleatur Scriptura : Qui manducat mecum panem, levabit contra me calcaneum suum. [19] Amodo dico vobis, priusquam fiat : ut cum factum fuerit, credatis quia ego sum. [20] Amen, amen dico vobis : qui accipit si quem misero, me accipit ; qui autem me accipit, accipit eum qui me misit.

[21] Cum hæc dixisset Jesus, turbatus est spiritu : et protestatus est, et dixit : Amen, amen dico vobis, quia unus ex vobis tradet me. [22] Aspiciebant ergo ad invicem discipuli, hæsitantes de quo diceret. [23] Erat ergo recumbens unus ex discipulis ejus in sinu Jesu, quem diligebat Jesus. [24] Innuit ergo huic Simon Petrus, et dixit ei : Quis est, de quo dicit ? [25] Itaque cum recubuisset ille supra pectus Jesu, dicit ei : Domine, quis est ? [26] Respondit Jesus : Ille est cui ego intinctum panem porrexero. Et cum intinxisset panem, dedit Judæ Simonis Iscariotæ. [27] Et post buccellam, introivit in eum Satanas. Et dixit ei Jesus : Quod facis, fac citius. [28] Hoc autem nemo scivit discumbentium ad quid dixerit ei. [29] Quidam enim putabant, quia loculos habebat Judas, quod dixisset ei Jesus : Eme ea quæ opus sunt nobis ad diem festum : aut egenis ut aliquid daret. [30] Cum ergo accepisset ille buccellam, exivit continuo. Erat autem nox.

[31] Cum ergo exisset, dixit Jesus : Nunc clarificatus est Filius hominis, et Deus clarificatus est in eo. [32] Si Deus clarificatus est in eo, et Deus clarificabit eum in semetipso : et continuo clarificabit eum. [33] Filioli, adhuc modicum vobiscum sum. Quæretis me ; et sicut dixi Judæis, quo ego vado, vos non potestis venire : et vobis dico modo. [34] Mandatum novum do vobis : ut diligatis invicem : sicut dilexi vos, ut et vos diligatis invicem. [35] In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem.

[36] Dicit ei Simon Petrus : Domine, quo vadis ? Respondit Jesus : Quo ego vado non potes me modo sequi : sequeris autem postea. [37] Dicit ei Petrus : Quare non possum te sequi modo ? animam meam pro te ponam. [38] Respondit ei Jesus : Animam tuam pro me pones ? amen, amen dico tibi : non cantabit gallus, donec ter me neges.

14 Non turbetur cor vestrum. Creditis in Deum, et in me credite. [2] In domo Patris mei mansiones multæ sunt ; si quominus dixissem vobis : quia vado parare vobis locum. [3] Et si abiero, et præparavero vobis locum, iterum venio, et accipiam vos ad meipsum : ut ubi sum ego, et vos sitis. [4] Et quo ego vado scitis, et viam scitis. [5] Dicit ei Thomas : Domine, nescimus quo vadis : et quomodo possumus viam scire ? [6] Dicit ei Jesus : Ego sum via, et veritas, et vita. Nemo venit ad Patrem, nisi per me. [7] Si cognovissetis me, et Patrem meum utique cognovissetis : et amodo cognoscetis eum, et

vidistis eum. [8] Dicit ei Philippus : Domine, ostende nobis Patrem, et sufficit nobis. [9] Dicit ei Jesus : Tanto tempore vobiscum sum, et non cognovistis me ? Philippe, qui videt me, videt et Patrem. Quomodo tu dicis : Ostende nobis Patrem ? [10] Non creditis quia ego in Patre, et Pater in me est ? Verba quæ ego loquor vobis, a meipso non loquor. Pater autem in me manens, ipse facit opera. [11] Non creditis quia ego in Patre, et Pater in me est ? [12] alioquin propter opera ipsa credite. Amen, amen dico vobis, qui credit in me, opera quæ ego facio, et ipse faciet, et majora horum faciet : quia ego ad Patrem vado. [13] Et quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam : ut glorificetur Pater in Filio. [14] Si quid petieritis me in nomine meo, hoc faciam.

[15] Si diligitis me, mandata mea servate : [16] et ego rogabo Patrem, et alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum, [17] Spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere, quia non videt eum, nec scit eum : vos autem cognoscetis eum, quia apud vos manebit, et in vobis erit. [18] Non relinquam vos orphanos : veniam ad vos. [19] Adhuc modicum, et mundus me jam non videt. Vos autem videtis me : quia ego vivo, et vos vivetis. [20] In illo die vos cognoscetis quia ego sum in Patre meo, et vos in me, et ego in vobis. [21] Qui habet mandata mea, et servat ea : ille est qui diligit me. Qui autem diligit me, diligetur a Patre meo : et ego diligam eum, et manifestabo ei meipsum. [22] Dicit ei Judas, non ille Iscariotes : Domine, quid factum est, quia manifestaturus es nobis teipsum, et non mundo ? [23] Respondit Jesus, et dixit ei : Si quis diligit me, sermonem meum servabit, et Pater meus diliget eum, et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus ; [24] qui non diligit me, sermones meos non servat. Et sermonem, quem audistis, non est meus : sed ejus qui misit me, Patris. [25] Hæc locutus sum vobis apud vos manens. [26] Paraclitus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, et suggeret vobis omnia quæcumque dixero vobis.

[27] Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis : non quomodo mundus dat, ego do vobis. Non turbetur cor vestrum, neque formidet. [28] Audistis quia ego dixi vobis : Vado, et venio ad vos. Si diligeretis me, gauderetis utique, quia vado ad Patrem : quia Pater major me est. [29] Et nunc dixi vobis priusquam fiat : ut cum factum fuerit, credatis. [30] Jam non multa loquar vobiscum : venit enim princeps mundi hujus, et in me non habet quidquam. [31] Sed ut cognoscat mundus quia diligo Patrem, et sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio. Surgite, eamus hinc.

15 Ego sum vitis vera, et Pater meus agricola est. [2] Omnem palmitem in me non ferentem fructum, tollet eum, et omnem qui fert fructum, purgabit eum, ut fructum plus afferat. [3] Jam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis. [4] Manete in me, et ego in vobis. Sicut palmes non potest ferre fructum a semetipso, nisi manserit in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis. [5] Ego sum vitis, vos palmites : qui manet in me, et ego in eo, hic fert fructum multum, quia sine me nihil potestis facere. [6] Si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palmes, et arescet, et colligent eum, et in ignem mittent, et ardet. [7] Si manseritis in me, et verba mea in vobis manserint, quodcumque volueritis petetis, et fiet vobis. [8] In hoc clarificatus est Pater meus, ut fructum plurimum afferatis, et efficiamini mei discipuli.

[9] Sicut dilexit me Pater, et ego dilexi vos. Manete in dilectione mea. [10] Si præcepta mea servaveritis, manebitis in dilectione mea, sicut et ego Patris mei præcepta servavi, et maneo in ejus dilectione. [11] Hæc locutus sum vobis : ut gaudium meum in vobis sit, et gaudium vestrum impleatur. [12] Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos. [13] Majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis. [14] Vos amici mei estis, si feceritis quæ ego præcipio vobis. [15] Jam non dicam vos servos : quia servus nescit quid faciat dominus ejus. Vos autem dixi amicos : quia omnia quæcumque audivi a Patre meo, nota feci vobis. [16] Non vos me elegistis, sed ego elegi vos, et posui vos ut eatis, et fructum afferatis, et fructus vester maneat : ut quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, det vobis. [17] Hæc mando vobis : ut diligatis invicem.

[18] Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit. [19] Si de mundo fuissetis, mundus quod suum erat diligeret : quia vero de mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus. [20] Mementote sermonis mei, quem ego dixi vobis : non est servus major domino suo. Si me persecuti sunt, et vos persequentur ; si sermonem meum servaverunt, et vestrum servabunt. [21] Sed hæc omnia facient vobis propter nomen meum : quia nesciunt eum qui misit me. [22] Si non venissem, et locutus fuissem eis, peccatum non haberent : nunc autem excusationem non habent de peccato suo. [23] Qui me odit, et Patrem meum odit. [24] Si opera non fecissem in eis quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent : nunc autem et viderunt, et oderunt et me, et Patrem meum. [25] Sed ut adimpleatur sermo, qui in lege eorum scriptus est : Quia odio habuerunt me gratis. [26] Cum autem venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis a Patre, Spiritum veritatis, qui a Patre procedit, ille testimonium perhibebit de me ; [27] et vos testimonium perhibebitis, quia ab initio mecum estis.

16 Hæc locutus sum vobis, ut non scandalizemini. [2] Absque synagogis facient vos : sed venit hora, ut omnis qui interficit vos arbitretur obsequium se præstare Deo. [3] Et hæc facient vobis, quia non noverunt Patrem, neque me. [4] Sed hæc locutus sum vobis, ut cum venerit hora eorum, reminiscamini quia ego dixi vobis.

[5] Hæc autem vobis ab initio non dixi, quia vobiscum eram. Et nunc vado ad eum qui misit me ; et nemo ex vobis interrogat me : Quo vadis ? [6] sed quia hæc locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum. [7] Sed ego veritatem dico vobis : expedit vobis ut ego vadam : si enim non abiero, Paraclitus non veniet ad vos ; si autem abiero, mittam eum ad vos. [8] Et cum venerit ille, arguet mundum de peccato, et de justitia, et de judicio. [9] De peccato quidem, quia non crediderunt in me. [10] De justitia vero, quia ad Patrem vado, et jam non videbitis me. [11] De judicio autem, quia princeps hujus mundi jam judicatus est. [12] Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo. [13] Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem : non enim loquetur a semetipso, sed quæcumque audiet loquetur, et quæ ventura sunt annuntiabit vobis. [14] Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, et annuntiabit vobis. [15] Omnia quæcumque habet Pater, mea sunt. Propterea dixi : quia de meo accipiet, et annuntiabit vobis.

[16] Modicum, et jam non videbitis me ; et iterum modicum, et videbitis me : quia vado ad Patrem. [17] Dixerunt ergo ex discipulis ejus ad invicem : Quid est hoc quod dicit nobis : Modicum, et non videbitis me ; et iterum modicum, et videbitis me, et quia vado ad Patrem ? [18] Dicebant ergo : Quid est hoc quod dicit : Modicum ? nescimus quid loquitur. [19] Cognovit autem Jesus, quia volebant eum interrogare,

et dixit eis : De hoc quæritis inter vos quia dixi : Modicum, et non videbitis me ; et iterum modicum, et videbitis me. [20] Amen, amen dico vobis : quia plorabitis, et flebitis vos, mundus autem gaudebit ; vos autem contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium. [21] Mulier cum parit, tristitiam habet, quia venit hora ejus ; cum autem pepererit puerum, jam non meminit pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum. [22] Et vos igitur nunc quidem tristitiam habetis, iterum autem videbo vos, et gaudebit cor vestrum : et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. [23] Et in illo die me non rogabitis quidquam. Amen, amen dico vobis : si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. [24] Usque modo non petistis quidquam in nomine meo : petite, et accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum.

[25] Hæc in proverbiis locutus sum vobis. Venit hora cum jam non in proverbiis loquar vobis, sed palam de Patre annuntiabo vobis : [26] in illo die in nomine meo petetis : et non dico vobis quia ego rogabo Patrem de vobis : [27] ipse enim Pater amat vos, quia vos me amastis, et credidistis, quia ego a Deo exivi. [28] Exivi a Patre, et veni in mundum : iterum relinquo mundum, et vado ad Patrem. [29] Dicunt ei discipuli ejus : Ecce nunc palam loqueris, et proverbium nullum dicis : [30] nunc scimus quia scis omnia, et non opus est tibi ut quis te interroget : in hoc credimus quia a Deo existi. [31] Respondit eis Jesus : Modo creditis ? [32] ecce venit hora, et jam venit, ut dispergamini unusquisque in propria, et me solum relinquatis : et non sum solus, quia Pater mecum est. [33] Hæc locutus sum vobis, ut in me pacem habeatis. In mundo pressuram habebitis : sed confidite, ego vici mundum.

17 Hæc locutus est Jesus : et sublevatis oculis in cælum, dixit : Pater, venit hora : clarifica Filium tuum, ut Filius tuus clarificet te : [2] sicut dedisti ei potestatem omnis carnis, ut omne, quod dedisti ei, det eis vitam æternam. [3] Hæc est autem vita æterna : ut cognoscant te, solum Deum verum, et quem misisti Jesum Christum. [4] Ego te clarificavi super terram : opus consummavi, quod dedisti mihi ut faciam : [5] et nunc clarifica me tu, Pater, apud temetipsum, claritate quam habui, priusquam mundus esset, apud te.

[6] Manifestavi nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mundo : tui erant, et mihi eos dedisti : et sermonem tuum servaverunt. [7] Nunc cognoverunt quia omnia quæ dedisti mihi, abs te sunt : [8] quia verba quæ dedisti mihi, dedi eis : et ipsi acceperunt, et cognoverunt vere quia a te exivi, et crediderunt quia tu me misisti. [9] Ego pro eis rogo ; non pro mundo rogo, sed pro his quos dedisti mihi : quia tui sunt : [10] et mea omnia tua sunt, et tua mea sunt : et clarificatus sum in eis. [11] Et jam non sum in mundo, et hi in mundo sunt, et ego ad te venio. Pater sancte, serva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi : ut sint unum, sicut et nos. [12] Cum essem cum eis, ego servabam eos in nomine tuo. Quos dedisti mihi, custodivi : et nemo ex eis periit, nisi filius perditionis, ut Scriptura impleatur. [13] Nunc autem ad te venio : et hæc loquor in mundo, ut habeant gaudium meum impletum in semetipsis. [14] Ego dedi eis sermonem tuum, et mundus eos odio habuit, quia non sunt de mundo, sicut et ego non sum de mundo. [15] Non rogo ut tollas eos de mundo, sed ut serves eos a malo. [16] De mundo non sunt, sicut et ego non sum de mundo. [17] Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus veritas est. [18] Sicut tu me misisti in mundum, et ego misi eos in mundum : [19] et pro eis ego sanctifico meipsum : ut sint et ipsi sanctificati in veritate.

[20] Non pro eis autem rogo tantum, sed et pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me : [21] ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, et ego in te, ut et ipsi in nobis unum sint : ut credat mundus, quia tu me misisti. [22] Et ego claritatem, quam dedisti mihi, dedi eis : ut sint unum, sicut et nos unum sumus. [23] Ego in eis, et tu in me : ut sint consummati in unum : et cognoscat mundus quia tu me misisti, et dilexisti eos, sicut et me dilexisti. [24] Pater, quos dedisti mihi, volo ut ubi sum ego, et illi sint mecum : ut videant claritatem meam, quam dedisti mihi : quia dilexisti me ante constitutionem mundi. [25] Pater juste, mundus te non cognovit, ego autem te cognovi : et hi cognoverunt, quia tu me misisti. [26] Et notum feci eis nomen tuum, et notum faciam : ut dilectio, qua dilexisti me, in ipsis sit, et ego in ipsis.

18 Hæc cum dixisset Jesus, egressus est cum discipulis suis trans torrentem Cedron, ubi erat hortus, in quem introivit ipse, et discipuli ejus. [2] Sciebat autem et Judas, qui tradebat eum, locum : quia frequenter Jesus convenerat illuc cum discipulis suis. [3] Judas ergo cum accepisset cohortem, et a pontificibus et pharisæis ministros, venit illuc cum laternis, et facibus, et armis. [4] Jesus itaque sciens omnia quæ ventura erant super eum, processit, et dixit eis : Quem quæritis ? [5] Responderunt ei : Jesum Nazarenum. Dicit eis Jesus : Ego sum. Stabat autem et Judas, qui tradebat eum, cum ipsis. [6] Ut ergo dixit eis : Ego sum : abierunt retrorsum, et ceciderunt in terram. [7] Iterum ergo interrogavit eos : Quem quæritis ? Illi autem dixerunt : Jesum Nazarenum. [8] Respondit Jesus : Dixi vobis, quia ego sum : si ergo me quæritis, sinite hos abire. [9] Ut impleretur sermo, quem dixit : Quia quos dedisti mihi, non perdidi ex eis quemquam. [10] Simon ergo Petrus habens gladium eduxit eum : et percussit pontificis servum, et abscidit auriculam ejus dexteram. Erat autem nomen servo Malchus. [11] Dixit ergo Jesus Petro : Mitte gladium tuum in vaginam. Calicem, quem dedit mihi Pater, non bibam illum ? [12] Cohors ergo, et tribunus, et ministri Judæorum comprehenderunt Jesum, et ligaverunt eum.

[13] Et adduxerunt eum ad Annam primum : erat enim socer Caiphæ, qui erat pontifex anni illius. [14] Erat autem Caiphas, qui consilium dederat Judæis : Quia expedit unum hominem mori pro populo.

[15] Sequebatur autem Jesum Simon Petrus, et alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus pontifici, et introivit cum Jesu in atrium pontificis. [16] Petrus autem stabat ad ostium foris. Exivit ergo discipulus alius, qui erat notus pontifici, et dixit ostiariæ : et introduxit Petrum. [17] Dicit ergo Petro ancilla ostiaria : Numquid et tu ex discipulis es hominis istius ? Dicit ille : Non sum. [18] Stabant autem servi et ministri ad prunas, quia frigus erat, et calefaciebant se : erat autem cum eis et Petrus stans, et calefaciens se.

[19] Pontifex ergo interrogavit Jesum de discipulis suis, et de doctrina ejus. [20] Respondit ei Jesus : Ego palam locutus sum mundo : ego semper docui in synagoga, et in templo, quo omnes Judæi conveniunt, et in occulto locutus sum nihil. [21] Quid me interrogas ? interroga eos qui audierunt quid locutus sim ipsis : ecce hi sciunt quæ dixerim ego. [22] Hæc autem cum dixisset, unus assistens ministrorum dedit alapam Jesu, dicens : Sic respondes pontifici ? [23] Respondit ei Jesus : Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo : si autem bene, quid me cædis ? [24] Et misit eum Annas ligatum ad Caipham pontificem.

[25] Erat autem Simon Petrus stans, et calefaciens se. Dixerunt ergo ei : Numquid et tu ex discipulis ejus es ? Negavit

ille, et dixit : Non sum. [26] Dicit ei unus ex servis pontificis, cognatus ejus, cujus abscidit Petrus auriculam : Nonne ego te vidi in horto cum illo ? [27] Iterum ergo negavit Petrus : et statim gallus cantavit.

[28] Adducunt ergo Jesum a Caipha in prætorium. Erat autem mane : et ipsi non introierunt in prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha. [29] Exivit ergo Pilatus ad eos foras, et dixit : Quam accusationem affertis adversus hominem hunc ? [30] Responderunt, et dixerunt ei : Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eum. [31] Dixit ergo eis Pilatus : Accipite eum vos, et secundum legem vestram judicate eum. Dixerunt ergo ei Judæi : Nobis non licet interficere quemquam. [32] Ut sermo Jesu impleretur, quem dixit, significans qua morte esset moriturus. [33] Introivit ergo iterum in prætorium Pilatus : et vocavit Jesum, et dixit ei : Tu es rex Judæorum ? [34] Respondit Jesus : A temetipso hoc dicis, an alii dixerunt tibi de me ? [35] Respondit Pilatus : Numquid ego Judæus sum ? gens tua et pontifices tradiderunt te mihi : quid fecisti ? [36] Respondit Jesus : Regnum meum non est de hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei utique decertarent ut non traderer Judæis : nunc autem regnum meum non est hinc. [37] Dixit itaque ei Pilatus : Ergo rex es tu ? Respondit Jesus : Tu dicis quia rex sum ego. Ego in hoc natus sum, et ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati : omnis qui est ex veritate, audit vocem meam. [38] Dicit ei Pilatus : Quid est veritas ? Et cum hoc dixisset, iterum exivit ad Judæos, et dicit eis : Ego nullam invenio in eo causam. [39] Est autem consuetudo vobis ut unum dimittam vobis in Pascha : vultis ergo dimittam vobis regem Judæorum ? [40] Clamaverunt ergo rursum omnes, dicentes : Non hunc, sed Barabbam. Erat autem Barabbas latro.

19 Tunc ergo apprehendit Pilatus Jesum, et flagellavit. [2] Et milites plectentes coronam de spinis, imposuerunt capiti ejus : et veste purpurea circumdederunt eum. [3] Et veniebant ad eum, et dicebant : Ave, rex Judæorum : et dabant ei alapas. [4] Exivit ergo iterum Pilatus foras, et dicit eis : Ecce adduco vobis eum foras, ut cognoscatis quia nullam invenio in eo causam. [5] (Exivit ergo Jesus portans coronam spineam, et purpureum vestimentum.) Et dicit eis : Ecce homo. [6] Cum ergo vidissent eum pontifices et ministri, clamabant, dicentes : Crucifige, crucifige eum. Dicit eis Pilatus : Accipite eum vos, et crucifigite : ego enim non invenio in eo causam.

[7] Responderunt ei Judæi : Nos legem habemus, et secundum legem debet mori, quia Filium Dei se fecit. [8] Cum ergo audisset Pilatus hunc sermonem, magis timuit. [9] Et ingressus est prætorium iterum : et dixit ad Jesum : Unde es tu ? Jesus autem responsum non dedit ei. [10] Dicit ergo ei Pilatus : Mihi non loqueris ? nescis quia potestatem habeo crucifigere te, et potestatem habeo dimittere te ? [11] Respondit Jesus : Non haberes potestatem adversum me ullam, nisi tibi datum esset desuper. Propterea qui me tradidit tibi, majus peccatum habet. [12] Et exinde quærebat Pilatus dimittere eum. Judæi autem clamabant dicentes : Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris. Omnis enim qui se regem facit, contradicit Cæsari.

[13] Pilatus autem cum audisset hos sermones, adduxit foras Jesum : et sedit pro tribunali, in loco qui dicitur Lithostrotos, hebraice autem Gabbatha. [14] Erat autem parasceve Paschæ, hora quasi sexta, et dicit Judæis : Ecce rex vester. [15] Illi autem clamabant : Tolle, tolle, crucifige eum. Dicit eis Pilatus : Regem vestrum crucifigam ? Responderunt pontifices : Non habemus regem, nisi Cæsarem. [16] Tunc ergo tradidit eis illum ut crucifigeretur. Susceperunt autem Jesum, et eduxerunt.

[17] Et bajulans sibi crucem exivit in eum, qui dicitur Calvariæ locum, hebraice autem Golgotha : [18] ubi crucifixerunt eum, et cum eo alios duos hinc et hinc, medium autem Jesum. [19] Scripsit autem et titulum Pilatus, et posuit super crucem. Erat autem scriptum : Jesus Nazarenus, Rex Judæorum. [20] Hunc ergo titulum multi Judæorum legerunt : quia prope civitatem erat locus, ubi crucifixus est Jesus, et erat scriptum hebraice, græce, et latine. [21] Dicebant ergo Pilato pontifices Judæorum : Noli scribere : Rex Judæorum : sed quia ipse dixit : Rex sum Judæorum. [22] Respondit Pilatus : Quod scripsi, scripsi. [23] Milites ergo cum crucifixissent eum, acceperunt vestimenta ejus (et fecerunt quatuor partes, unicuique militi partem) et tunicam. Erat autem tunica inconsutilis, desuper contexta per totum. [24] Dixerunt ergo ad invicem : Non scindamus eam, sed sortiamur de illa cujus sit. Ut Scriptura impleretur, dicens : Partiti sunt vestimenta mea sibi : et in vestem meam miserunt sortem. Et milites quidem hæc fecerunt.

[25] Stabant autem juxta crucem Jesu mater ejus, et soror matris ejus, Maria Cleophæ, et Maria Magdalene. [26] Cum vidisset ergo Jesus matrem, et discipulum stantem, quem diligebat, dicit matri suæ : Mulier, ecce filius tuus. [27] Deinde dicit discipulo : Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua. [28] Postea sciens Jesus quia omnia consummata sunt, ut consummaretur Scriptura, dixit : Sitio. [29] Vas ergo erat positum aceto plenum. Illi autem spongiam plenam aceto, hyssopo circumponentes, obtulerunt ori ejus. [30] Cum ergo accepisset Jesus acetum, dixit : Consummatum est. Et inclinato capite tradidit spiritum.

[31] Judæi ergo (quoniam parasceve erat) ut non remanerent in cruce corpora sabbato (erat enim magnus dies ille sabbati), rogaverunt Pilatum ut frangerentur eorum crura, et tollerentur. [32] Venerunt ergo milites : et primi quidem fregerunt crura, et alterius, qui crucifixus est cum eo. [33] Ad Jesum autem cum venissent, ut viderunt eum jam mortuum, non fregerunt ejus crura, [34] sed unus militum lancea latus ejus aperuit, et continuo exivit sanguis et aqua. [35] Et qui vidit, testimonium perhibuit : et verum est testimonium ejus. Et ille scit quia vera dicit : ut et vos credatis. [36] Facta sunt enim hæc ut Scriptura impleretur : Os non comminuetis ex eo. [37] Et iterum alia Scriptura dicit : Videbunt in quem transfixerunt.

[38] Post hæc autem rogavit Pilatum Joseph ab Arimathæa (eo quod esset discipulus Jesu, occultus autem propter metum Judæorum), ut tolleret corpus Jesu. Et permisit Pilatus. Venit ergo, et tulit corpus Jesu. [39] Venit autem et Nicodemus, qui venerat ad Jesum nocte primum, ferens mixturam myrrhæ et aloës, quasi libras centum. [40] Acceperunt ergo corpus Jesu, et ligaverunt illud linteis cum aromatibus, sicut mos est Judæis sepelire. [41] Erat autem in loco, ubi crucifixus est, hortus : et in horto monumentum novum, in quo nondum quisquam positus erat. [42] Ibi ergo propter parasceven Judæorum, quia juxta erat monumentum, posuerunt Jesum.

20 Una autem sabbati, Maria Magdalene venit mane, cum adhuc tenebræ essent, ad monumentum : et vidit lapidem sublatum a monumento. [2] Cucurrit ergo, et venit ad Simonem Petrum, et ad alium discipulum, quem amabat Jesus, et dicit illis : Tulerunt Dominum de monumento, et nescimus ubi posuerunt eum.

3 Exiit ergo Petrus, et ille alius discipulus, et venerunt ad monumentum. 4 Currebant autem duo simul, et ille alius discipulus præcucurrit citius Petro, et venit primus ad monumentum. 5 Et cum se inclinasset, vidit posita linteamina : non tamen introivit. 6 Venit ergo Simon Petrus sequens eum, et introivit in monumentum, et vidit linteamina posita, 7 et sudarium, quod fuerat super caput ejus, non cum linteaminibus positum, sed separatim involutum in unum locum. 8 Tunc ergo introivit et ille discipulus qui venerat primus ad monumentum : et vidit, et credidit : 9 nondum enim sciebant Scripturam, quia oportebat eum a mortuis resurgere. 10 Abierunt ergo iterum discipuli ad semetipsos.

11 Maria autem stabat ad monumentum foris, plorans. Dum ergo fleret, inclinavit se, et prospexit in monumentum : 12 et vidit duos angelos in albis sedentes, unum ad caput, et unum ad pedes, ubi positum fuerat corpus Jesu. 13 Dicunt ei illi : Mulier, quid ploras ? Dicit eis : Quia tulerunt Dominum meum : et nescio ubi posuerunt eum. 14 Hæc cum dixisset, conversa est retrorsum, et vidit Jesum stantem : et non sciebat quia Jesus est. 15 Dicit ei Jesus : Mulier, quid ploras ? quem quæris ? Illa existimans quia hortulanus esset, dicit ei : Domine, si tu sustulisti eum, dicito mihi ubi posuisti eum, et ego eum tollam. 16 Dicit ei Jesus : Maria. Conversa illa, dicit ei : Rabboni (quod dicitur Magister). 17 Dicit ei Jesus : Noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem meum : vade autem ad fratres meos, et dic eis : Ascendo ad Patrem meum, et Patrem vestrum, Deum meum, et Deum vestrum. 18 Venit Maria Magdalene annuntians discipulis : Quia vidi Dominum, et hæc dixit mihi.

19 Cum ergo sero esset die illo, una sabbatorum, et fores essent clausæ, ubi erant discipuli congregati propter metum Judæorum : venit Jesus, et stetit in medio, et dixit eis : Pax vobis. 20 Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus et latus. Gavisi sunt ergo discipuli, viso Domino. 21 Dixit ergo eis iterum : Pax vobis. Sicut misit me Pater, et ego mitto vos. 22 Hæc cum dixisset, insufflavit, et dixit eis : Accipite Spiritum Sanctum : 23 quorum remiseritis peccata, remittuntur eis : et quorum retinueritis, retenta sunt. 24 Thomas autem unus ex duodecim, qui dicitur Didymus, non erat cum eis quando venit Jesus. 25 Dixerunt ergo ei alii discipuli : Vidimus Dominum. Ille autem dixit eis : Nisi videro in manibus ejus fixuram clavorum, et mittam digitum meum in locum clavorum, et mittam manum meam in latus ejus, non credam.

26 Et post dies octo, iterum erant discipuli ejus intus, et Thomas cum eis. Venit Jesus januis clausis, et stetit in medio, et dixit : Pax vobis. 27 Deinde dicit Thomæ : Infer digitum tuum huc, et vide manus meas, et affer manum tuam, et mitte in latus meum : et noli esse incredulus, sed fidelis. 28 Respondit Thomas, et dixit ei : Dominus meus et Deus meus. 29 Dixit ei Jesus : Quia vidisti me, Thoma, credidisti : beati qui non viderunt, et crediderunt. 30 Multa quidem et alia signa fecit Jesus in conspectu discipulorum suorum, quæ non sunt scripta in libro hoc. 31 Hæc autem scripta sunt ut credatis, quia Jesus est Christus Filius Dei : et ut credentes, vitam habeatis in nomine ejus.

21 Postea manifestavit se iterum Jesus discipulis ad mare Tiberiadis. Manifestavit autem sic : 2 erant simul Simon Petrus, et Thomas, qui dicitur Didymus, et Nathanaël, qui erat a Cana Galilææ, et filii Zebedæi, et alii ex discipulis ejus duo. 3 Dicit eis Simon Petrus : Vado piscari. Dicunt ei : Venimus et nos tecum. Et exierunt, et ascenderunt in navim : et illa nocte nihil prendiderunt. 4 Mane autem facto stetit Jesus in littore : non tamen cognoverunt discipuli quia Jesus est. 5 Dixit ergo eis Jesus : Pueri, numquid pulmentarium habetis ? Responderunt ei : Non. 6 Dicit eis : Mittite in dexteram navigii rete, et invenietis. Miserunt ergo : et jam non valebant illud trahere præ multitudine piscium. 7 Dixit ergo discipulus ille, quem diligebat Jesus, Petro : Dominus est. Simon Petrus cum audisset quia Dominus est, tunica succinxit se (erat enim nudus) et misit se in mare. 8 Alii autem discipuli navigio venerunt (non enim longe erant a terra, sed quasi cubitis ducentis), trahentes rete piscium. 9 Ut ergo descenderunt in terram, viderunt prunas positas, et piscem superpositum, et panem. 10 Dicit eis Jesus : Afferte de piscibus, quos prendidistis nunc. 11 Ascendit Simon Petrus et traxit rete in terram, plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus. Et cum tanti essent, non est scissum rete. 12 Dicit eis Jesus : Venite, prandete. Et nemo audebat discumbentium interrogare eum : Tu quis es ? scientes, quia Dominus est. 13 Et venit Jesus, et accipit panem, et dat eis, et piscem similiter. 14 Hoc jam tertio manifestatus est Jesus discipulis suis cum resurrexisset a mortuis.

15 Cum ergo prandissent, dicit Simoni Petro Jesus : Simon Joannis, diligis me plus his ? Dicit ei : Etiam Domine, tu scis quia amo te. Dicit ei : Pasce agnos meos. 16 Dicit ei iterum : Simon Joannis, diligis me ? Ait illi : Etiam Domine, tu scis quia amo te. Dicit ei : Pasce agnos meos. 17 Dicit ei tertio : Simon Joannis, amas me ? Contristatus est Petrus, quia dixit ei tertio : Amas me ? et dixit ei : Domine, tu omnia nosti, tu scis quia amo te. Dixit ei : Pasce oves meas. 18 Amen, amen dico tibi : cum esses junior, cingebas te, et ambulabas ubi volebas : cum autem senueris, extendes manus tuas, et alius te cinget, et ducet quo tu non vis. 19 Hoc autem dixit significans qua morte clarificaturus esset Deum. Et cum hoc dixisset, dicit ei : Sequere me.

20 Conversus Petrus vidit illum discipulum, quem diligebat Jesus, sequentem, qui et recubuit in cœna super pectus ejus, et dixit : Domine, quis est qui tradet te ? 21 Hunc ergo cum vidisset Petrus, dixit Jesu : Domine, hic autem quid ? 22 Dicit ei Jesus : Sic eum volo manere donec veniam, quid ad te ? tu me sequere. 23 Exiit ergo sermo iste inter fratres quia discipulus ille non moritur. Et non dixit ei Jesus : Non moritur, sed : Sic eum volo manere donec veniam, quid ad te ? 24 Hic est discipulus ille qui testimonium perhibet de his, et scripsit hæc : et scimus quia verum est testimonium ejus. 25 Sunt autem et alia multa quæ fecit Jesus : quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi sunt, libros.

Epistola B. Pauli Apostoli ad Romanos

1 Paulus, servus Jesu Christi, vocatus Apostolus, segregatus in Evangelium Dei, [2] quod ante promiserat per prophetas suos in Scripturis sanctis [3] de Filio suo, qui factus est ei ex semine David secundum carnem, [4] qui prædestinatus est Filius Dei in virtute secundum spiritum sanctificationis ex resurrectione mortuorum Jesu Christi Domini nostri : [5] per quem accepimus gratiam, et apostolatum ad obediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine ejus, [6] in quibus estis et vos vocati Jesu Christi : [7] omnibus qui sunt Romæ, dilectis Dei, vocatis sanctis. Gratia vobis, et pax a Deo Patre nostro, et Domino Jesu Christo.

[8] Primum quidem gratias ago Deo meo per Jesum Christum pro omnibus vobis : quia fides vestra annuntiatur in universo mundo. [9] Testis enim mihi est Deus, cui servio in spiritu meo in Evangelio Filii ejus, quod sine intermissione memoriam vestri facio [10] semper in orationibus meis : obsecrans, si quomodo tandem aliquando prosperum iter habeam in voluntate Dei veniendi ad vos. [11] Desidero enim videre vos, ut aliquid impertiar vobis gratiæ spiritualis ad confirmandos vos : [12] id est, simul consolari in vobis per eam quæ invicem est, fidem vestram atque meam. [13] Nolo autem vos ignorare fratres : quia sæpe proposui venire ad vos (et prohibitus sum usque adhuc) ut aliquem fructum habeam et in vobis, sicut et in ceteris gentibus. [14] Græcis ac barbaris, sapientibus, et insipientibus debitor sum : [15] ita (quod in me) promptum est et vobis, qui Romæ estis, evangelizare.

[16] Non enim erubesco Evangelium. Virtus enim Dei est in salutem omni credenti, Judæo primum, et Græco. [17] Justitia enim Dei in eo revelatur ex fide in fidem : sicut scriptum est : Justus autem ex fide vivit.

[18] Revelatur enim ira Dei de cælo super omnem impietatem, et injustitiam hominum eorum, qui veritatem Dei in injustitia detinent : [19] quia quod notum est Dei, manifestum est in illis. Deus enim illis manifestavit. [20] Invisibilia enim ipsius, a creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta, conspiciuntur : sempiterna quoque ejus virtus, et divinitas : ita ut sint inexcusabiles. [21] Quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt : sed evanuerunt in cogitationibus suis, et obscuratum est insipiens cor eorum : [22] dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt. [23] Et mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, et volucrum, et quadrupedum, et serpentium.

[24] Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, in immunditiam, ut contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis : [25] qui commutaverunt veritatem Dei in mendacium : et coluerunt, et servierunt creaturæ potius quam Creatori, qui est benedictus in sæcula. Amen. [26] Propterea tradidit illos Deus in passiones ignominiæ : nam feminæ eorum immutaverunt naturalem usum in eum usum qui est contra naturam. [27] Similiter autem et masculi, relicto naturali usu feminæ, exarserunt in desideriis suis in invicem, masculi in masculos turpitudinem operantes, et mercedem, quam oportuit, erroris sui in semetipsis recipientes. [28] Et sicut non probaverunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea quæ non conveniunt, [29] repletos omni iniquitate, malitia, fornicatione, avaritia, nequitia, plenos invidia, homicidio, contentione, dolo, malignitate : susurrones, [30] detractores, Deo odibiles, contumeliosos, superbos, elatos, inventores malorum, parentibus non obedientes, [31] insipientes, incompositos, sine affectione, absque fœdere, sine misericordia. [32] Qui cum justitiam Dei cognovissent, non intellexerunt quoniam qui talia agunt, digni sunt morte : et non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.

2 Propter quod inexcusabilis es, o homo omnis qui judicas. In quo enim judicas alterum, teipsum condemnas : eadem enim agis quæ judicas. [2] Scimus enim quoniam judicium Dei est secundum veritatem in eos qui talia agunt. [3] Existimas autem hoc, o homo, qui judicas eos qui talia agunt, et facis ea, quia tu effugies judicium Dei ? [4] an divitias bonitatis ejus, et patientiæ, et longanimitatis contemnis ? ignoras quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit ? [5] Secundum autem duritiam tuam, et impœnitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ, et revelationis justi judicii Dei, [6] qui reddet unicuique secundum opera ejus : [7] iis quidem qui secundum patientiam boni operis, gloriam, et honorem, et incorruptionem quærunt, vitam æternam : [8] iis autem qui sunt ex contentione, et qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati, ira et indignatio. [9] Tribulatio et angustia in omnem animam hominis operantis malum, Judæi primum, et Græci : [10] gloria autem, et honor, et pax omni operanti bonum, Judæo primum, et Græco : [11] non enim est acceptio personarum apud Deum.

[12] Quicumque enim sine lege peccaverunt, sine lege peribunt : et quicumque in lege peccaverunt, per legem judicabuntur. [13] Non enim auditores legis justi sunt apud Deum, sed factores legis justificabuntur. [14] Cum autem gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt, ejusmodi legem non habentes, ipsi sibi sunt lex : [15] qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium reddente illis conscientia ipsorum, et inter se invicem cogitationibus accusantibus, aut etiam defendentibus, [16] in die, cum judicabit Deus occulta hominum, secundum Evangelium meum per Jesum Christum.

[17] Si autem tu Judæus cognominaris, et requiescis in lege, et gloriaris in Deo, [18] et nosti voluntatem ejus, et probas utiliora, instructus per legem, [19] confidis teipsum esse ducem cæcorum, lumen eorum qui in tenebris sunt, [20] eruditorem insipientium, magistrum infantium, habentem formam scientiæ, et veritatis in lege. [21] Qui ergo alium doces, teipsum non doces : qui prædicas non furandum, furaris : [22] qui dicis non mœchandum, mœcharis : qui abominaris idola, sacrilegium facis : [23] qui in lege gloriaris, per prævaricationem legis Deum inhonoras. [24] (Nomen enim Dei per vos blasphematur inter gentes, sicut scriptum est.)

[25] Circumcisio quidem prodest, si legem observes : si autem prævaricator legis sis, circumcisio tua præputium facta est. [26] Si igitur præputium justitias legis custodiat, nonne præputium illius in circumcisionem reputabitur ? [27] et judicabit id quod ex natura est præputium, legem consummans, te, qui per litteram et circumcisionem prævaricator legis es ? [28] Non enim qui in manifesto, Judæus est : neque quæ in manifesto, in carne, est circumcisio : [29] sed qui in abscondito, Judæus est : et circumcisio cordis in spiritu, non littera : cujus laus non ex hominibus, sed ex Deo est.

3 Quid ergo amplius Judæo est ? aut quæ utilitas circumcisionis ? [2] Multum per omnem modum. Primum quidem quia credita sunt illis eloquia Dei. [3] Quid enim si quidam illorum non crediderunt ? numquid incredulitas illorum fi-

dem Dei evacuabit ? Absit. [4] Est autem Deus verax : omnis autem homo mendax, sicut scriptum est :

Ut justificeris in sermonibus tuis :
et vincas cum judicaris.

[5] Si autem iniquitas nostra justitiam Dei commendat, quid dicemus ? Numquid iniquus est Deus, qui infert iram ? [6] secundum hominem dico. Absit. Alioquin quomodo judicabit Deus hunc mundum ? [7] Si enim veritas Dei in meo mendacio abundavit in gloriam ipsius : quid adhuc et ego tamquam peccator judicor ? [8] et non (sicut blasphemamur, et sicut aiunt quidam nos dicere) faciamus mala ut veniant bona : quorum damnatio justa est.

[9] Quid ergo ? præcellimus eos ? Nequaquam. Causati enim sumus Judæos et Græcos omnes sub peccato esse, [10] sicut scriptum est :

Quia non est justus quisquam :
[11] non est intelligens, non est requirens Deum.
[12] Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt :
non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.
[13] Sepulchrum patens est guttur eorum,
linguis suis dolose agebant :
venenum aspidum sub labiis eorum :
[14] quorum os maledictione, et amaritudine
plenum est :
[15] veloces pedes eorum ad effundendum
sanguinem :
[16] contritio et infelicitas in viis eorum :
[17] et viam pacis non cognoverunt :
[18] non est timor Dei ante oculos eorum.

[19] Scimus autem quoniam quæcumque lex loquitur, iis, qui in lege sunt, loquitur : ut omne os obstruatur, et subditus fiat omnis mundus Deo : [20] quia ex operibus legis non justificabitur omnis caro coram illo. Per legem enim cognitio peccati.

[21] Nunc autem sine lege justitia Dei manifestata est : testificata a lege et prophetis. [22] Justitia autem Dei per fidem Jesu Christi in omnes et super omnes qui credunt in eum : non enim est distinctio : [23] omnes enim peccaverunt, et egent gloria Dei. [24] Justificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem quæ est in Christo Jesu, [25] quem proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius, ad ostensionem justitiæ suæ propter remissionem præcedentium delictorum [26] in sustentatione Dei, ad ostensionem justitiæ ejus in hoc tempore : ut sit ipse justus, et justificans eum, qui est ex fide Jesu Christi.

[27] Ubi est ergo gloriatio tua ? Exclusa est. Per quam legem ? Factorum ? Non : sed per legem fidei. [28] Arbitramur enim justificari hominem per fidem sine operibus legis. [29] An Judæorum Deus tantum ? nonne et gentium ? Immo et gentium : [30] quoniam quidem unus est Deus, qui justificat circumcisionem ex fide, et præputium per fidem. [31] Legem ergo destruimus per fidem ? Absit : sed legem statuimus.

4 Quid ergo dicemus invenisse Abraham patrem nostrum secundum carnem ? [2] Si enim Abraham ex operibus justificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum. [3] Quid enim dicit Scriptura ? Credidit Abraham Deo, et reputatum est illi ad justitiam. [4] Ei autem qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum. [5] Ei vero qui non operatur, credenti autem in eum, qui justificat impium, reputatur fides ejus ad justitiam secundum propositum gratiæ Dei. [6] Sicut et David dicit beatitudinem hominis, cui Deus accepto fert justitiam sine operibus :

[7] Beati, quorum remissæ sunt iniquitates,
et quorum tecta sunt peccata.
[8] Beatus vir, cui non imputavit Dominus
peccatum.

[9] Beatitudo ergo hæc in circumcisione tantum manet, an etiam in præputio ? Dicimus enim quia reputata est Abrahæ fides ad justitiam. [10] Quomodo ergo reputata est ? in circumcisione, an in præputio ? Non in circumcisione, sed in præputio. [11] Et signum accepit circumcisionis, signaculum justitiæ fidei, quæ est in præputio : ut sit pater omnium credentium per præputium, ut reputetur et illis ad justitiam : [12] et sit pater circumcisionis non iis tantum, qui sunt ex circumcisione, sed et iis qui sectantur vestigia fidei, quæ est in præputio patris nostri Abrahæ.

[13] Non enim per legem promissio Abrahæ, aut semini ejus ut hæres esset mundi : sed per justitiam fidei. [14] Si enim qui ex lege, hæredes sunt : exinanita est fides, abolita est promissio. [15] Lex enim iram operatur. Ubi enim non est lex, nec prævaricatio. [16] Ideo ex fide, ut secundum gratiam firma sit promissio omni semini, non ei qui ex lege est solum, sed et ei qui ex fide est Abrahæ, qui pater est omnium nostrum [17] (sicut scriptum est : Quia patrem multarum gentium posui te) ante Deum, cui credidit, qui vivificat mortuos, et vocat ea quæ non sunt, tamquam ea quæ sunt : [18] qui contra spem in spem credidit, ut fieret pater multarum gentium secundum quod dictum est ei : Sic erit semen tuum. [19] Et non infirmatus est fide, nec consideravit corpus suum emortuum, cum jam fere centum esset annorum, et emortuam vulvam Saræ. [20] In repromissione etiam Dei non hæsitavit diffidentia, sed confortatus est fide, dans gloriam Deo : [21] plenissime sciens, quia quæcumque promisit, potens est et facere. [22] Ideo et reputatum est illi ad justitiam. [23] Non est autem scriptum tantum propter ipsum quia reputatum est illi ad justitiam : [24] sed et propter nos, quibus reputabitur credentibus in eum, qui suscitavit Jesum Christum Dominum nostrum a mortuis, [25] qui traditus est propter delicta nostra, et resurrexit propter justificationem nostram.

5 Justificati ergo ex fide, pacem habeamus ad Deum per Dominum nostrum Jesum Christum : [2] per quem et habemus accessum per fidem in gratiam istam, in qua stamus, et gloriamur in spe gloriæ filiorum Dei. [3] Non solum autem, sed et gloriamur in tribulationibus : scientes quod tribulatio patientiam operatur : [4] patientia autem probationem, probatio vero spem, [5] spes autem non confundit : quia caritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis. [6] Ut quid enim Christus, cum adhuc infirmi essemus, secundum tempus, pro impiis mortuus est ? [7] vix enim pro justo quis moritur : nam pro bono forsitan quis audeat mori. [8] Commendat autem caritatem suam Deus in nobis : quoniam cum adhuc peccatores essemus, secundum tempus, [9] Christus pro nobis mortuus est : multo igitur magis nunc justificati in sanguine ipsius, salvi erimus ab ira per ipsum. [10] Si enim cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filii ejus : multo magis reconciliati, salvi erimus in vita ipsius. [11] Non solum autem : sed et gloriamur in Deo per Dominum nostrum Jesum Christum, per quem nunc reconciliationem accepimus.

[12] Propterea sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors, et ita in omnes ho-

mines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt. [13] Usque ad legem enim peccatum erat in mundo : peccatum autem non imputabatur, cum lex non esset. [14] Sed regnavit mors ab Adam usque ad Moysen etiam in eos qui non peccaverunt in similitudinem prævaricationis Adæ, qui est forma futuri. [15] Sed non sicut delictum, ita et donum : si enim unius delicto multi mortui sunt : multo magis gratia Dei et donum in gratia unius hominis Jesu Christi in plures abundavit. [16] Et non sicut per unum peccatum, ita et donum. Nam judicium quidem ex uno in condemnationem : gratia autem ex multis delictis in justificationem. [17] Si enim unius delicto mors regnavit per unum : multo magis abundantiam gratiæ, et donationis, et justitiæ accipientes, in vita regnabunt per unum Jesum Christum. [18] Igitur sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem : sic et per unius justitiam in omnes homines in justificationem vitæ. [19] Sicut enim per inobedientiam unius hominis, peccatores constituti sunt multi : ita et per unius obeditionem, justi constituentur multi. [20] Lex autem subintravit ut abundaret delictum. Ubi autem abundavit delictum, superabundavit gratia : [21] ut sicut regnavit peccatum in mortem : ita et gratia regnet per justitiam in vitam æternam, per Jesum Christum Dominum nostrum.

6 Quid ergo dicemus ? permanebimus in peccato ut gratia abundet ? [2] Absit. Qui enim mortui sumus peccato, quomodo adhuc vivemus in illo ? [3] an ignoratis quia quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus ? [4] Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem : ut quomodo Christus surrexit a mortuis per gloriam Patris, ita et nos in novitate vitæ ambulemus. [5] Si enim complantati facti sumus similitudini mortis ejus : simul et resurrectionis erimus. [6] Hoc scientes, quia vetus homo noster simul crucifixus est, ut destruatur corpus peccati, et ultra non serviamus peccato. [7] Qui enim mortuus est, justificatus est a peccato. [8] Si autem mortui sumus cum Christo, credimus quia simul etiam vivemus cum Christo, [9] scientes quod Christus resurgens ex mortuis jam non moritur : mors illi ultra non dominabitur. [10] Quod enim mortuus est peccato, mortuus est semel : quod autem vivit, vivit Deo. [11] Ita et vos existimate vos mortuos quidem esse peccato, viventes autem Deo, in Christo Jesu Domino nostro.

[12] Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore ut obediatis concupiscentiis ejus. [13] Sed neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato : sed exhibete vos Deo, tamquam ex mortuis viventes : et membra vestra arma justitiæ Deo. [14] Peccatum enim vobis non dominabitur : non enim sub lege estis, sed sub gratia. [15] Quid ergo ? peccabimus, quoniam non sumus sub lege, sed sub gratia ? Absit. [16] Nescitis quoniam cui exhibetis vos servos ad obediendum, servi estis ejus, cui obeditis, sive peccati ad mortem, sive obeditionis ad justitiam ? [17] Gratias autem Deo quod fuistis servi peccati, obedistis autem ex corde in eam formam doctrinæ, in quam traditi estis. [18] Liberati autem a peccato, servi facti estis justitiæ. [19] Humanum dico, propter infirmitatem carnis vestræ : sicut enim exhibuistis membra vestra servire immunditiæ, et iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra servire justitiæ in sanctificationem. [20] Cum enim servi essetis peccati, liberi fuistis justitiæ. [21] Quem ergo fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis ? nam finis illorum mors est. [22] Nunc vero liberati a peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem vero vitam æternam. [23] Stipendia enim peccati, mors. Gratia autem Dei, vita æterna, in Christo Jesu Domino nostro.

7 An ignoratis, fratres (scientibus enim legem loquor), quia lex in homine dominatur quanto tempore vivit ? [2] Nam quæ sub viro est mulier, vivente viro, alligata est legi : si autem mortuus fuerit vir ejus, soluta est a lege viri. [3] Igitur, vivente viro, vocabitur adultera si fuerit cum alio viro : si autem mortuus fuerit vir ejus, liberata est a lege viri, ut non sit adultera si fuerit cum alio viro. [4] Itaque fratres mei, et vos mortificati estis legi per corpus Christi : ut sitis alterius, qui ex mortuis resurrexit, ut fructificemus Deo. [5] Cum enim essemus in carne, passiones peccatorum, quæ per legem erant, operabantur in membris nostris, ut fructificarent morti. [6] Nunc autem soluti sumus a lege mortis, in qua detinebamur, ita ut serviamus in novitate spiritus, et non in vetustate litteræ.

[7] Quid ergo dicemus ? lex peccatum est ? Absit. Sed peccatum non cognovi, nisi per legem : nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret : Non concupisces. [8] Occasione autem accepta, peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. Sine lege enim peccatum mortuum erat. [9] Ego autem vivebam sine lege aliquando : sed cum venisset mandatum, peccatum revixit. [10] Ego autem mortuus sum : et inventum est mihi mandatum, quod erat ad vitam, hoc esse ad mortem. [11] Nam peccatum occasione accepta per mandatum, seduxit me, et per illud occidit. [12] Itaque lex quidem sancta, et mandatum sanctum, et justum, et bonum.

[13] Quod ergo bonum est, mihi factum est mors ? Absit. Sed peccatum, ut appareat peccatum, per bonum operatum est mihi mortem : ut fiat supra modum peccans peccatum per mandatum. [14] Scimus enim quia lex spiritualis est : ego autem carnalis sum, venundatus sub peccato. [15] Quod enim operor, non intelligo : non enim quod volo bonum, hoc ago : sed quod odi malum, illud facio. [16] Si autem quod nolo, illud facio : consentio legi, quoniam bona est. [17] Nunc autem jam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. [18] Scio enim quia non habitat in me, hoc est in carne mea, bonum. Nam velle, adjacet mihi : perficere autem bonum, non invenio. [19] Non enim quod volo bonum, hoc facio : sed quod nolo malum, hoc ago. [20] Si autem quod nolo, illud facio : jam non ego operor illud, sed quod habitat in me, peccatum. [21] Invenio igitur legem, volenti mihi facere bonum, quoniam mihi malum adjacet : [22] condelector enim legi Dei secundum interiorem hominem : [23] video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, et captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. [24] Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus ? [25] gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum. Igitur ego ipse mente servio legi Dei : carne autem, legi peccati.

8 Nihil ergo nunc damnationis est iis qui sunt in Christo Jesu : qui non secundum carnem ambulant. [2] Lex enim spiritus vitæ in Christo Jesu liberavit me a lege peccati et mortis. [3] Nam quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem : Deus Filium suum mittens in similitudinem carnis peccati et de peccato, damnavit peccatum in carne, [4] ut justificatio legis impleretur in nobis, qui non secundum carnem ambulamus, sed secundum spiritum. [5] Qui enim secundum carnem sunt, quæ carnis sunt, sapiunt : qui vero secundum spiritum sunt, quæ sunt spiritus, sentiunt. [6] Nam prudentia carnis, mors est : prudentia autem spiritus, vita et

pax : [7] quoniam sapientia carnis inimica est Deo : legi enim Dei non est subjecta, nec enim potest. [8] Qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt. [9] Vos autem in carne non estis, sed in spiritu : si tamen Spiritus Dei habitat in vobis. Si quis autem Spiritum Christi non habet, hic non est ejus. [10] Si autem Christus in vobis est, corpus quidem mortuum est propter peccatum, spiritus vero vivit propter justificationem. [11] Quod si Spiritus ejus, qui suscitavit Jesum a mortuis, habitat in vobis : qui suscitavit Jesum Christum a mortuis, vivificabit et mortalia corpora vestra, propter inhabitantem Spiritum ejus in vobis. [12] Ergo fratres, debitores sumus non carni, ut secundum carnem vivamus. [13] Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini : si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.

[14] Quicumque enim Spiritu Dei aguntur, ii sunt filii Dei. [15] Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus : Abba (Pater). [16] Ipse enim Spiritus testimonium reddit spiritui nostro quod sumus filii Dei. [17] Si autem filii, et hæredes : hæredes, quidem Dei, cohæredes autem Christi : si tamen compatimur ut et conglorificemur.

[18] Existimo enim quod non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis. [19] Nam exspectatio creaturæ revelationem filiorum Dei exspectat. [20] Vanitati enim creatura subjecta est non volens, sed propter eum, qui subjecit eam in spe : [21] quia et ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei. [22] Scimus enim quod omnis creatura ingemiscit, et parturit usque adhuc. [23] Non solum autem illa, sed et nos ipsi primitias spiritus habentes : et ipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum Dei exspectantes, redemptionem corporis nostri. [24] Spe enim salvi facti sumus. Spes autem, quæ videtur, non est spes : nam quod videt quis, quid sperat ? [25] Si autem quod non videmus, speramus : per patientiam exspectamus.

[26] Similiter autem et Spiritus adjuvat infirmitatem nostram : nam quid oremus, sicut oportet, nescimus : sed ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. [27] Qui autem scrutatur corda, scit quid desideret Spiritus : quia secundum Deum postulat pro sanctis.

[28] Scimus autem quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, iis qui secundum propositum vocati sunt sancti. [29] Nam quos præscivit, et prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. [30] Quos autem prædestinavit, hos et vocavit : et quos vocavit, hos et justificavit : quos autem justificavit, illos et glorificavit. [31] Quid ergo dicemus ad hæc ? si Deus pro nobis, quis contra nos ? [32] Qui etiam proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum : quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit ? [33] Quis accusabit adversus electos Dei ? Deus qui justificat, [34] quis est qui condemnet ? Christus Jesus, qui mortuus est, immo qui et resurrexit, qui est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis. [35] Quis ergo nos separabit a caritate Christi ? tribulatio ? an angustia ? an fames ? an nuditas ? an periculum ? an persecutio ? an gladius ? [36] (Sicut scriptum est :

> Quia propter te mortificamur tota die :
> æstimati sumus sicut oves occisionis.)

[37] Sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. [38] Certus sum enim quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, [39] neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare a caritate Dei, quæ est in Christo Jesu Domino nostro.

9 Veritatem dico in Christo, non mentior : testimonium mihi perhibente conscientia mea in Spiritu Sancto : [2] quoniam tristitia mihi magna est, et continuus dolor cordi meo. [3] Optabam enim ego ipse anathema esse a Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem, [4] qui sunt Israëlitæ, quorum adoptio est filiorum, et gloria, et testamentum, et legislatio, et obsequium, et promissa : [5] quorum patres, et ex quibus est Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen. [6] Non autem quod exciderit verbum Dei. Non enim omnes qui ex Israël sunt, ii sunt Israëlitæ : [7] neque qui semen sunt Abrahæ, omnes filii : sed in Isaac vocabitur tibi semen : [8] id est, non qui filii carnis, hi filii Dei : sed qui filii sunt promissionis, æstimantur in semine. [9] Promissionis enim verbum hoc est : Secundum hoc tempus veniam : et erit Saræ filius. [10] Non solum autem illa : sed et Rebecca ex uno concubitu habens, Isaac patris nostri. [11] Cum enim nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali (ut secundum electionem propositum Dei maneret), [12] non ex operibus, sed ex vocante dictum est ei quia major serviet minori, [13] sicut scriptum est : Jacob dilexi, Esau autem odio habui.

[14] Quid ergo dicemus ? numquid iniquitas apud Deum ? Absit. [15] Moysi enim dicit : Miserebor cujus misereor : et misericordiam præstabo cujus miserebor. [16] Igitur non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei. [17] Dicit enim Scriptura Pharaoni : Quia in hoc ipsum excitavi te, ut ostendam in te virtutem meam : et ut annuntietur nomen meum in universa terra. [18] Ergo cujus vult miseretur, et quem vult indurat. [19] Dicis itaque mihi : Quid adhuc queritur ? voluntati enim ejus quis resistit ? [20] O homo, tu quis es, qui respondeas Deo ? numquid dicit figmentum ei qui se finxit : Quid me fecisti sic ? [21] an non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam ? [22] Quod si Deus volens ostendere iram, et notum facere potentiam suam, sustinuit in multa patientia vasa iræ, apta in interitum, [23] ut ostenderet divitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparavit in gloriam. [24] Quos et vocavit nos non solum ex Judæis, sed etiam in gentibus, [25] sicut in Osee dicit : Vocabo non plebem meam, plebem meam : et non dilectam, dilectam : et non misericordiam consecutam, misericordiam consecutam. [26] Et erit : in loco, ubi dictum est eis : Non plebs mea vos : ibi vocabuntur filii Dei vivi. [27] Isaias autem clamat pro Israël : Si fuerit numerus filiorum Israël tamquam arena maris, reliquiæ salvæ fient. [28] Verbum enim consummans, et abbrevians in æquitate : quia verbum breviatum faciet Dominus super terram : [29] et sicut prædixit Isaias : Nisi Dominus Sabaoth reliquisset nobis semen, sicut Sodoma facti essemus, et sicut Gomorrha similes fuissemus.

[30] Quid ergo dicemus ? Quod gentes, quæ non sectabantur justitiam, apprehenderunt justitiam : justitiam autem, quæ ex fide est. [31] Israël vero sectando legem justitiæ, in legem justitiæ non pervenit. [32] Quare ? Quia non ex fide, sed quasi ex operibus : offenderunt enim in lapidem offensionis, [33] sicut scriptum est : Ecce pono in Sion lapidem offensionis, et petram scandali : et omnis qui credit in eum, non confundetur.

10 Fratres, voluntas quidem cordis mei, et obsecratio ad

Deum, fit pro illis in salutem. [2] Testimonium enim perhibeo illis quod æmulationem Dei habent, sed non secundum scientiam. [3] Ignorantes enim justitiam Dei, et suam quærentes statuere, justitiæ Dei non sunt subjecti. [4] Finis enim legis, Christus, ad justitiam omni credenti.

[5] Moyses enim scripsit, quoniam justitiam, quæ ex lege est, qui fecerit homo, vivet in ea. [6] Quæ autem ex fide est justitia, sic dicit : Ne dixeris in corde tuo : Quis ascendet in cælum ? id est, Christum deducere : [7] aut, Quis descendet in abyssum ? hoc est, Christum a mortuis revocare. [8] Sed quid dicit Scriptura ? Prope est verbum in ore tuo, et in corde tuo : hoc est verbum fidei, quod prædicamus. [9] Quia si confitearis in ore tuo Dominum Jesum, et in corde tuo credideris quod Deus illum suscitavit a mortuis, salvus eris. [10] Corde enim creditur ad justitiam : ore autem confessio fit ad salutem. [11] Dicit enim Scriptura : Omnis qui credit in illum, non confundetur. [12] Non enim est distinctio Judæi et Græci : nam idem Dominus omnium, dives in omnes qui invocant illum. [13] Omnis enim quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit.

[14] Quomodo ergo invocabunt, in quem non crediderunt ? aut quomodo credent ei, quem non audierunt ? quomodo autem audient sine prædicante ? [15] quomodo vero prædicabunt nisi mittantur ? sicut scriptum est : Quam speciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona ! [16] Sed non omnes obediunt Evangelio. Isaias enim dicit : Domine, quis credidit auditui nostro ? [17] Ergo fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi. [18] Sed dico : Numquid non audierunt ? Et quidem in omnem terram exivit sonus eorum, et in fines orbis terræ verba eorum. [19] Sed dico : Numquid Israël non cognovit ? Primus Moyses dicit : Ego ad æmulationem vos adducam in non gentem : in gentem insipientem, in iram vos mittam. [20] Isaias autem audet, et dicit : Inventus sum a non quærentibus me : palam apparui iis qui me non interrogabant. [21] Ad Israël autem dicit : Tota die expandi manus meas ad populum non credentem, et contradicentem.

11 Dico ergo : Numquid Deus repulit populum suum ? Absit. Nam et ego Israëlita sum ex semine Abraham, de tribu Benjamin : [2] non repulit Deus plebem suam, quam præscivit. An nescitis in Elia quid dicit Scriptura ? quemadmodum interpellat Deum adversum Israël : [3] Domine, prophetas tuos occiderunt, altaria tua suffoderunt : et ego relictus sum solus, et quærunt animam meam. [4] Sed quid dicit illi divinum responsum ? Reliqui mihi septem millia virorum, qui non curvaverunt genua ante Baal. [5] Sic ergo et in hoc tempore reliquiæ secundum electionem gratiæ salvæ factæ sunt. [6] Si autem gratia, jam non ex operibus : alioquin gratia jam non est gratia. [7] Quid ergo ? Quod quærebat Israël, hoc non est consecutus : electio autem consecuta est : ceteri vero excæcati sunt : [8] sicut scriptum est : Dedit illis Deus spiritum compunctionis : oculos ut non videant, et aures ut non audiant, usque in hodiernum diem. [9] Et David dicit : Fiat mensa eorum in laqueum, et in captionem, et in scandalum, et in retributionem illis. [10] Obscurentur oculi eorum ne videant : et dorsum eorum semper incurva.

[11] Dico ergo : Numquid sic offenderunt ut caderent ? Absit. Sed illorum delicto, salus est gentibus ut illos æmulentur. [12] Quod si delictum illorum divitiæ sunt mundi, et diminutio eorum divitiæ gentium : quanto magis plenitudo eorum ? [13] Vobis enim dico gentibus : Quamdiu quidem ego sum gentium Apostolus, ministerium meum honorificabo, [14] si quomodo ad æmulandum provocem carnem meam, et salvos faciam aliquos ex illis. [15] Si enim amissio eorum, reconciliatio est mundi : quæ assumptio, nisi vita ex mortuis ? [16] Quod si delibatio sancta est, et massa : et si radix sancta, et rami. [17] Quod si aliqui ex ramis fracti sunt, tu autem cum oleaster esses, insertus es in illis, et socius radicis, et pinguedinis olivæ factus es, [18] noli gloriari adversus ramos. Quod si gloriaris : non tu radicem portas, sed radix te. [19] Dices ergo : Fracti sunt rami ut ego inserar. [20] Bene : propter incredulitatem fracti sunt. Tu autem fide stas : noli altum sapere, sed time. [21] Si enim Deus naturalibus ramis non pepercit : ne forte nec tibi parcat. [22] Vide ergo bonitatem, et severitatem Dei : in eos quidem qui ceciderunt, severitatem : in te autem bonitatem Dei, si permanseris in bonitate, alioquin et tu excideris. [23] Sed et illi, si non permanserint in incredulitate, inserentur : potens est enim Deus iterum inserere illos. [24] Nam si tu ex naturali excisus es oleastro, et contra naturam insertus es in bonam olivam : quanto magis ii qui secundum naturam inserentur suæ olivæ ?

[25] Nolo enim vos ignorare, fratres, mysterium hoc (ut non sitis vobis ipsis sapientes), quia cæcitas ex parte contigit in Israël, donec plenitudo gentium intraret, [26] et sic omnis Israël salvus fieret, sicut scriptum est : Veniet ex Sion, qui eripiat, et avertat impietatem a Jacob. [27] Et hoc illis a me testamentum : cum abstulero peccata eorum. [28] Secundum Evangelium quidem, inimici propter vos : secundum electionem autem, carissimi propter patres. [29] Sine pœnitentia enim sunt dona et vocatio Dei. [30] Sicut enim aliquando et vos non credidistis Deo, nunc autem misericordiam consecuti estis propter incredulitatem illorum : [31] ita et isti nunc non crediderunt in vestram misericordiam : ut et ipsi misericordiam consequantur. [32] Conclusit enim Deus omnia in incredulitate, ut omnium misereatur.

[33] O altitudo divitiarum sapientiæ, et scientiæ Dei : quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, et investigabiles viæ ejus ! [34] Quis enim cognovit sensum Domini ? aut quis consiliarius ejus fuit ? [35] aut quis prior dedit illi, et retribuetur ei ? [36] Quoniam ex ipso, et per ipsum, et in ipso sunt omnia : ipsi gloria in sæcula. Amen.

12 Obsecro itaque vos fratres per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum. [2] Et nolite conformari huic sæculo, sed reformamini in novitate sensus vestri : ut probetis quæ sit voluntas Dei bona, et beneplacens, et perfecta. [3] Dico enim per gratiam quæ data est mihi, omnibus qui sunt inter vos, non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem : et unicuique sicut Deus divisit mensuram fidei. [4] Sicut enim in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eumdem actum habent : [5] ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra. [6] Habentes autem donationes secundum gratiam, quæ data est nobis, differentes : sive prophetiam secundum rationem fidei, [7] sive ministerium in ministrando, sive qui docet in doctrina, [8] qui exhortatur in exhortando, qui tribuit in simplicitate, qui præest in sollicitudine, qui miseretur in hilaritate.

[9] Dilectio sine simulatione : odientes malum, adhærentes bono : [10] caritate fraternitatis invicem diligentes : honore invicem prævenientes : [11] sollicitudine non pigri : spiritu ferventes : Domino servientes : [12] spe gaudentes : in tribulatione patientes : orationi instantes : [13] necessitatibus sanctorum communicantes : hospitalitatem sectantes. [14] Benedicite per-

sequentibus vos : benedicite, et nolite maledicere. [15] Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus : [16] idipsum invicem sentientes : non alta sapientes, sed humilibus consentientes. Nolite esse prudentes apud vosmetipsos : [17] nulli malum pro malo reddentes : providentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. [18] Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes : [19] non vosmetipsos defendentes carissimi, sed date locum iræ. Scriptum est enim : Mihi vindicta : ego retribuam, dicit Dominus. [20] Sed si esurierit inimicus tuus, ciba illum : si sitit, potum da illi : hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput ejus. [21] Noli vinci a malo, sed vince in bono malum.

13 Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit : non est enim potestas nisi a Deo : quæ autem sunt, a Deo ordinatæ sunt. [2] Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt : [3] nam principes non sunt timori boni operis, sed mali. Vis autem non timere potestatem ? Bonum fac : et habebis laudem ex illa : [4] Dei enim minister est tibi in bonum. Si autem malum feceris, time : non enim sine causa gladium portat. Dei enim minister est : vindex in iram ei qui malum agit. [5] Ideo necessitate subditi estote non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam. [6] Ideo enim et tributa præstatis : ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum servientes. [7] Reddite ergo omnibus debita : cui tributum, tributum : cui vectigal, vectigal : cui timorem, timorem : cui honorem, honorem.

[8] Nemini quidquam debeatis, nisi ut invicem diligatis : qui enim diligit proximum, legem implevit. [9] Nam : Non adulterabis : non occides : non furaberis : non falsum testimonium dices : non concupisces : et si quod est aliud mandatum, in hoc verbo instauratur : diliges proximum tuum sicut teipsum. [10] Dilectio proximi malum non operatur. Plenitudo ergo legis est dilectio.

[11] Et hoc scientes tempus : quia hora est jam nos de somno surgere. Nunc enim propior est nostra salus, quam cum credidimus. [12] Nox præcessit, dies autem appropinquavit. Abjiciamus ergo opera tenebrarum, et induamur arma lucis. [13] Sicut in die honeste ambulemus : non in comessationibus, et ebrietatibus, non in cubilibus, et impudicitiis, non in contentione, et æmulatione : [14] sed induimini Dominum Jesum Christum, et carnis curam ne feceritis in desideriis.

14 Infirmum autem in fide assumite, non in disceptationibus cogitationum. [2] Alius enim credit se manducare omnia : qui autem infirmus est, olus manducet. [3] Is qui manducat, non manducantem non spernat : et qui non manducat, manducantem non judicet : Deus enim illum assumpsit. [4] Tu quis es, qui judicas alienum servum ? domino suo stat, aut cadit : stabit autem : potens est enim Deus statuere illum. [5] Nam alius judicat diem inter diem : alius autem judicat omnem diem : unusquisque in suo sensu abundet. [6] Qui sapit diem, Domino sapit, et qui manducat, Domino manducat : gratias enim agit Deo. Et qui non manducat, Domino non manducat, et gratias agit Deo. [7] Nemo enim nostrum sibi vivit, et nemo sibi moritur. [8] Sive enim vivimus, Domino vivimus : sive morimur, Domino morimur. Sive ergo vivimus, sive morimur, Domini sumus. [9] In hoc enim Christus mortuus est, et resurrexit : ut et mortuorum et vivorum dominetur. [10] Tu autem quid judicas fratrem tuum ? aut tu quare spernis fratrem tuum ? omnes enim stabimus ante tribunal Christi. [11] Scriptum est enim : Vivo ego, dicit Dominus, quoniam mihi flectetur omne genu : et omnis lingua confitebitur Deo. [12] Itaque unusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo.

[13] Non ergo amplius invicem judicemus : sed hoc judicate magis, ne ponatis offendiculum fratri, vel scandalum. [14] Scio, et confido in Domino Jesu, quia nihil commune per ipsum, nisi ei qui existimat quid commune esse, illi commune est. [15] Si enim propter cibum frater tuus contristatur, jam non secundum caritatem ambulas. Noli cibo tuo illum perdere, pro quo Christus mortuus est. [16] Non ergo blasphemetur bonum nostrum. [17] Non est enim regnum Dei esca et potus : sed justitia, et pax, et gaudium in Spiritu Sancto : [18] qui enim in hoc servit Christo, placet Deo, et probatus est hominibus. [19] Itaque quæ pacis sunt, sectemur : et quæ ædificationis sunt, in invicem custodiamus. [20] Noli propter escam destruere opus Dei, omnia quidem sunt munda : sed malum est homini, qui per offendiculum manducat. [21] Bonum est non manducare carnem, et non bibere vinum, neque in quo frater tuus offenditur, aut scandalizatur, aut infirmatur. [22] Tu fidem habes ? penes temetipsum habe coram Deo. Beatus qui non judicat semetipsum in eo quod probat. [23] Qui autem discernit, si manducaverit, damnatus est : quia non ex fide. Omne autem, quod non est ex fide, peccatum est.

15 Debemus autem nos firmiores imbecillitates infirmorum sustinere, et non nobis placere. [2] Unusquisque vestrum proximo suo placeat in bonum, ad ædificationem. [3] Etenim Christus non sibi placuit, sed sicut scriptum est : Improperia improperantium tibi ceciderunt super me. [4] Quæcumque enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt : ut per patientiam, et consolationem Scripturarum, spem habeamus. [5] Deus autem patientiæ et solatii det vobis idipsum sapere in alterutrum secundum Jesum Christum : [6] ut unanimes, uno ore honorificetis Deum et patrem Domini nostri Jesu Christi. [7] Propter quod suscipite invicem, sicut et Christus suscepit vos in honorem Dei. [8] Dico enim Christum Jesum ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem Dei, ad confirmandas promissiones patrum : [9] gentes autem super misericordia honorare Deum, sicut scriptum est : Propterea confitebor tibi in gentibus, Domine, et nomini tuo cantabo. [10] Et iterum dicit : Lætamini gentes cum plebe ejus. [11] Et iterum : Laudate omnes gentes Dominum : et magnificate eum omnes populi. [12] Et rursus Isaias ait : Erit radix Jesse, et qui exsurget regere gentes, in eum gentes sperabunt. [13] Deus autem spei repleat vos omni gaudio, et pace in credendo : ut abundetis in spe, et virtute Spiritus Sancti.

[14] Certus sum autem fratres mei et ego ipse de vobis, quoniam et ipsi pleni estis dilectione, repleti omni scientia, ita ut possitis alterutrum monere. [15] Audacius autem scripsi vobis fratres ex parte, tamquam in memoriam vos reducens : propter gratiam, quæ data est mihi a Deo, [16] ut sim minister Christi Jesu in gentibus : sanctificans Evangelium Dei, ut fiat oblatio gentium accepta, et sanctificata in Spiritu Sancto. [17] Habeo igitur gloriam in Christo Jesu ad Deum. [18] Non enim audeo aliquid loqui eorum, quæ per me non efficit Christus in obedientiam gentium, verbo et factis : [19] in virtute signorum, et prodigiorum, in virtute Spiritus Sancti : ita ut ab Jerusalem per circuitum usque ad Illyricum repleverim Evangelium Christi. [20] Sic autem prædicavi Evangelium hoc, non ubi nominatus est Christus, ne super alienum fundamentum ædificarem : [21] sed sicut scriptum est : Quibus

non est annuntiatum de eo, videbunt : et qui non audierunt, intelligent.

22 Propter quod et impediebar plurimum venire ad vos, et prohibitus sum usque adhuc. 23 Nunc vero ulterius locum non habens in his regionibus, cupiditatem autem habens veniendi ad vos ex multis jam præcedentibus annis : 24 cum in Hispaniam proficisci cœpero, spero quod præteriens videam vos, et a vobis deducar illuc, si vobis primum ex parte fruitus fuero. 25 Nunc igitur proficiscar in Jerusalem ministrare sanctis. 26 Probaverunt enim Macedonia et Achaia collationem aliquam facere in pauperes sanctorum, qui sunt in Jerusalem. 27 Placuit enim eis : et debitores sunt eorum. Nam si spiritualium eorum participes facti sunt gentiles, debent et in carnalibus ministrare illis. 28 Hoc igitur cum consummavero, et assignavero eis fructum hunc, per vos proficiscar in Hispaniam. 29 Scio autem quoniam veniens ad vos, in abundantia benedictionis Evangelii Christi veniam. 30 Obsecro ergo vos fratres per Dominum nostrum Jesum Christum, et per caritatem Sancti Spiritus, ut adjuvetis me in orationibus vestris pro me ad Deum, 31 ut liberer ab infidelibus, qui sunt in Judæa, et obsequii mei oblatio accepta fiat in Jerusalem sanctis, 32 ut veniam ad vos in gaudio per voluntatem Dei, et refrigerer vobiscum. 33 Deus autem pacis sit cum omnibus vobis. Amen.

16 Commendo autem vobis Phœben sororem nostram, quæ est in ministerio ecclesiæ, quæ est in Cenchris : 2 ut eam suscipiatis in Domino digne sanctis : et assistatis ei in quocumque negotio vestri indiguerit : etenim ipsa quoque astitit multis, et mihi ipsi. 3 Salutate Priscam et Aquilam, adjutores meos in Christo Jesu 4 (qui pro anima mea suas cervices supposuerunt : quibus non solus ego gratias ago, sed et cunctæ ecclesiæ gentium), 5 et domesticam ecclesiam eorum. Salutate Epænetum dilectum mihi, qui est primitivus Asiæ in Christo. 6 Salutate Mariam, quæ multum laboravit in vobis. 7 Salutate Andronicum et Juniam, cognatos, et concaptivos meos : qui sunt nobiles in Apostolis, qui et ante me fuerunt in Christo. 8 Salutate Ampliatum dilectissimum mihi in Domino. 9 Salutate Urbanum adjutorem nostrum in Christo Jesu, et Stachyn dilectum meum. 10 Salutate Apellen probum in Christo. 11 Salutate eos qui sunt ex Aristoboli domo. Salutate Herodionem cognatum meum. Salutate eos qui sunt ex Narcissi domo, qui sunt in Domino. 12 Salutate Tryphænam et Tryphosam, quæ laborant in Domino. Salutate Persidem carissimam, quæ multum laboravit in Domino. 13 Salutate Rufum electum in Domino, et matrem ejus, et meam. 14 Salutate Asyncritum, Phlegontem, Hermam, Patrobam, Hermen, et qui cum eis sunt, fratres. 15 Salutate Philologum et Juliam, Nereum, et sororem ejus, et Olympiadem, et omnes qui cum eis sunt, sanctos. 16 Salutate invicem in osculo sancto. Salutant vos omnes ecclesiæ Christi. 17 Rogo autem vos fratres, ut observetis eos qui dissensiones et offendicula, præter doctrinam, quam vos didicistis, faciunt, et declinate ab illis. 18 Hujuscemodi enim Christo Domino nostro non serviunt, sed suo ventri : et per dulces sermones et benedictiones seducunt corda innocentium. 19 Vestra enim obedientia in omnem locum divulgata est. Gaudeo igitur in vobis. Sed volo vos sapientes esse in bono, et simplices in malo. 20 Deus autem pacis conterat Satanam sub pedibus vestris velociter. Gratia Domini nostri Jesu Christi vobiscum. 21 Salutat vos Timotheus adjutor meus, et Lucius, et Jason, et Sosipater cognati mei. 22 Saluto vos ego Tertius, qui scripsi epistolam, in Domino. 23 Salutat vos Cajus hospes meus, et universa ecclesia. Salutat vos Erastus arcarius civitatis, et Quartus, frater. 24 Gratia Domini nostri Jesu Christi cum omnibus vobis. Amen.

25 Ei autem, qui potens est vos confirmare juxta Evangelium meum, et prædicationem Jesu Christi, secundum revelationem mysterii temporibus æternis taciti 26 (quod nunc patefactum est per Scripturas prophetarum secundum præceptum æterni Dei, ad obeditionem fidei), in cunctis gentibus cogniti, 27 soli sapienti Deo, per Jesum Christum, cui honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen.